

1974
BALANDIS

Nr. 4

KARYS

KARYS

1974

Nr. 4 (1501)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIONAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOVĖ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

Kazimieras Sragauskas — "Stasio Butkaus" kp. Detroite jaunosios kanklininkės su vadove 1974 m. vasario 17 d. Lietuvos nepriklausomybės minėjime. Iš k. į d.: Viktorija Leonavičiūtė, Karutė Panavaitė, Laura Alkevičiūtė, Asta Šepetytė ir Ina Asminaitė. Greita vadovė Danutė Petronienė. Antroj ailėj: Rasa Veselkaitė, Aida Petersonaitė, Kristina Veselkaitė ir Laura Leonavičiūtė	viršelis
Petras Būtėnas — Kulmo - Kalno sritis	121
A. Tyruolis — Johannes Bobrowskio eilėraščiai	126
Plk. A. Andriušaitis — Rojus ir Exodus	128
S. Trinka — Tarp Vokietijos ir Sov. Sąjungos prasidėjo karas	134
LVS Ramovės C. V. Bendraraštis Nr. 11	136
B. B. — Rusų desantiniai daliniai	138
J. Gediminėnas — Kodėl tos varlės kuprotos?	142
TREMTIES TRIMITAS	144
KARINĖS ŽINIOS	156
KRONIKA	157

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKONAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ZADVYDAS, Australia — V. ŠALKONAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MASS. — S. J. Minkus
CHICAGO, ILL. —
"Gifts International", "Parama"
DETROIT, MICH. — V. Perminas,
Čižauskas

OMAHA, NEBR. — J. Kantanavičius
WOODHAVEN, N.Y. — "Romuva"
WATERBURY, CONN. — "Spauda"

KANADOJE

HAMILTON, ONT. — J. Orvidas
TORONTO, ONT. — Augustinas Kuo-
las, P. Misevičius
MONTREAL, QUE. — "Parish Lib-
rary"

ANGLIJOJE

"DAINORA" — 14 Priory Road, Kew
Surry

V. VOKIETIJOJE — Juozas Venys
6796 Schoenenbert-Kuebelberg I,
Duererstr. 13 Postfach 242

AUSTRALIJOJE

A. Kubilius
S. Slavickas — 44 Slevin St., Gee-
long North, 3215, Vic. Australia
L. Vasilūnas — 3 Wall Street, Nor-
wood 5067

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$9.00, pusmečiui — \$4.50, atskiro nr. — \$1.00

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world.

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription \$9.00 per year. Single copy \$1.00 • SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 4 (1501)

BALANDIS — APRIL

1974

PRAEITIS ATEIČIAI

KULMO-KALNO SRITIS

PETRAS BŪTĖNAS

Baltų teritorijoje vakariečiuose aisčiuose - baltuose yra tokia Kulmo sritis, kuri lietuvių ir latvių primiršta žinoti, ar kitiems ji ir visiškai nežinoma, nors su ja iš tolimosios praeities ryšingais sveltinvaržiais Adalbertais, ar Vaitiekais ir Brunonais, ar Bonifacais ne vienas lietuvis savo vaikus automatiškai krikštijęs tebekrikštija, užmiršdami gražiausius, seniausius, skambiausius ir tikrai reikšmingus prasmingus lietuviškuosius asmenvardžius — vardus, ligi mūsų dienų kantariai išsvermingai atėjusius iš žiliausių laikų. Ana kalneliuotoji šalis prisiglaudusi yra svarbiame geopolitiniame kelyje nuo senų laikų ir yra patogiai įsispraudusi tarp trijų mūsų šalies upių — Vyslos 200 km ilgio žemupio (piečiau Pamedės "pamiškės, pagirio" ir Pagudės "pakrūmės" sričių), vyslinės Dravantos ir vyslinės Uosos, šios pastarosios išgarsėjusios Vytauto D. laikais ir skiriančios ypač Pamedės sritį nuo Kulmo srities šiaurinės dalies, o šioje dalyje buvo 1422 metų Melno ežero taikos sutartis pasirašyta tarp Lietuvos valstybės ir Vokiečių ordino, ir žr. bent A. Šapokos Lietuvos istorijos 139-141 psl.

Taip, Kulmo žemė jau seniai (apie 1230 metų dar po Kr.) baltams atimta ir po to atėmimo ilgainiui, genociduojant ten čiabuvius baltus, suslavinta bei sugermaninta kryžminėje ugnyje — sulenkinta ir suvokietinta, dabar vėl perlenkinama, kai nuo 1945-6 potsdaminių metų konglomeratinei Lenkijos valstybei pavesta kartu su kita Prūsijos dalimi, taigi net su visa Prūsija ligi Vižainio — Paserijos (Sarijos) žiočių pots-

daminės administracinės (ne etninės!) linijos, nuo kurios tuoj į šiaurę eina nuo prieš 1520 metų datą jau žinoma Mažoji Lietuva - Karaliaučiaus sritis, nors ši M. Lietuva yra kur kas platesnė į pietvakarius ir pietus, kur ten jos žemės - baltiškosios juostos priskirtos irgi tai pačiai favoritinei salvinei Lenkijai. Reikia įsakmiai pabrėžti, ko nėra kai kurie mūsų autoritetai net dar ir šandie nėra įsisąmoninę, kad lietuvių tautos vakariniai priešakiniai gyventojai apsigyvendami natūraliai plito į vad. Prūsiją ne iš vakarų, taigi ne iš Baltijos jūros bangų ir ne iš užvyslinės Pomeranijos, bet plačiu ilgu puslankiu į žiemvakarius, vakarus ir pietvakarius jūros ir įvairių marių linkan. Tai paliudija pvz. ir 1358 metų Algirdo bei Kęstučio tautinės Lietuvos valstybės projektuotoji sutartis, — taigi, mažiausia nuo XIV amžiaus vidurio, kaip ir dar net kur kas ankstesni prūsų sukilimų prieš Vokiečių ordiną įvykiai savo turiniu, tikslu, geografinėmis kryptimis ir strateginiais punktais. Neišskirtina ir Kulmo sritis. Taigi, Kulmo sritis mūsų baltų istorijai ir etnikai yra svarbi ir kiekvienam nežlibam, apdairiam įdomi ir žinotina. Šūkiu "praeitis ateičiai!" vadovaudamiesi galgi drįstumėm susipažinti su šia šalimi, kurios net ir vardas mūsiškas, betgi iš kurios, ten perbloškus aborigenus vakariečius baltus prūsus (*Prūsio* tautovardis yra grynai baltiškas, žr. Bg. III, 121 p. §§ 81, 82, o ne slaviškas lenkiškas, kaip klaidingai kas iš straipsnininkų brošiūrinių net šiais laikais ėmęs nupaisto), prasidėjo vakarinių

slavų Lenkijos bei vyslinių Mozūrų - Mazowszės ir rytinių germanų Vokiečių teutonų - kryžiuočių ordino kariavimai Prūsos prieš 1230 metų datą, taigi nuo šios dienos prieš veik 750 metų, — Lietuvos valstybei jau seniai buvus ir veikus. O Prūsijos (-Prūsos ir Mažosios Lietuvos) istorija bei likimas ryši ir su sen. Lietuvos valstybės istorija bei likimu... ir net su šių laikų Lietuvos valstybės respublikos istorija bei likimu. Galgi nebandysime užsimerkti?!

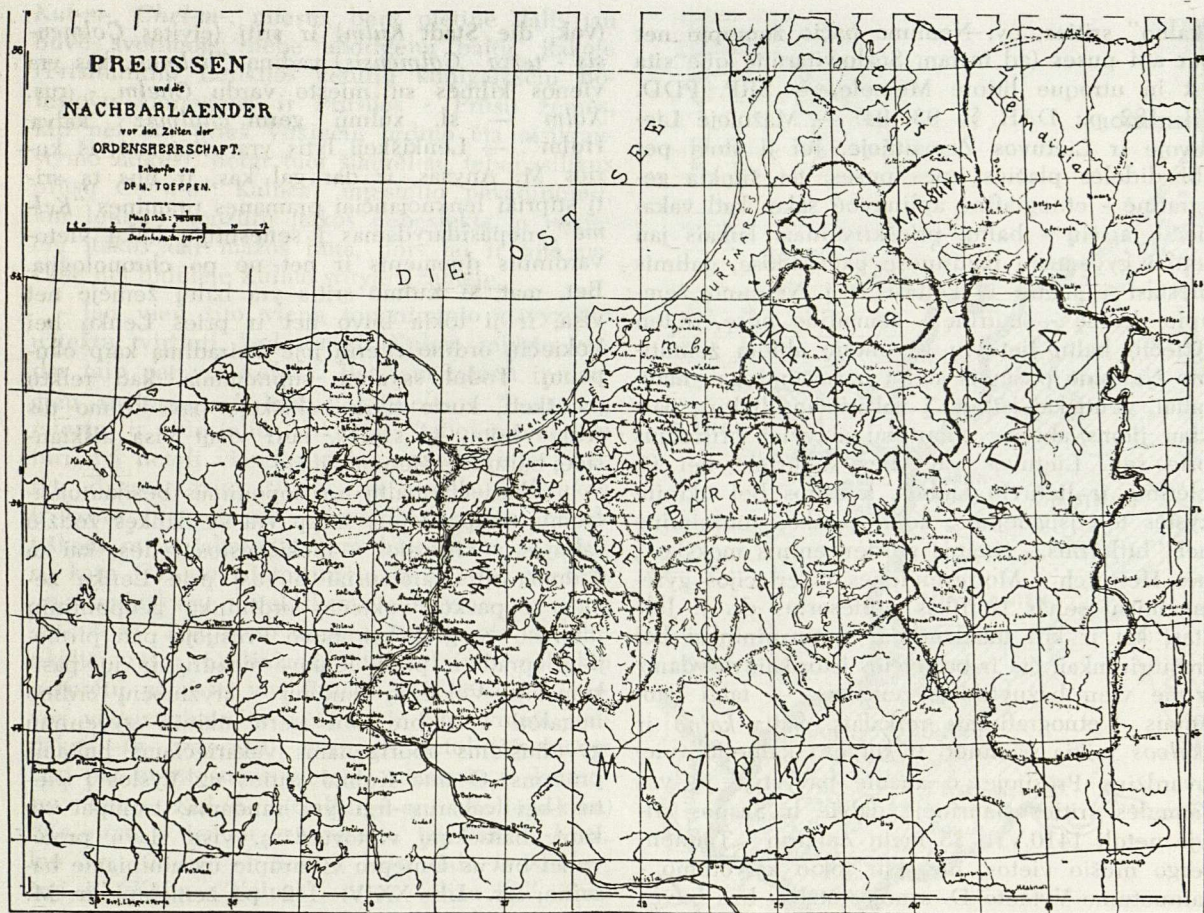
Prūsija, taigi lot. Prussia su lot. *i* ir *y* priesaga ir su šaknyje trumpuoju *u* iš baltų ilgojo *ū*, nes, mat, lotyniškai nerašomas ilgasis *ū* balsis, vok. Preussen iš grynai baltiškiosios šaknies *prūs-*, nes slaviškai lenkiškai būtų *prys-* (mat, *y* yra slaviškas kietas, o šiam reikalui šitaip jiems niekadais nebuvo, nes ir jie lenkai, kaip ir lotyniškai, susidūrę ėmė vartoti baltų *prūs-* šaknį, nors tą *ū* balsį ir trumpai tardami rašydami): *Prūsai* 1, t.y. Prūsų žemė, vadinama lot. Prussia (-pati Prūsa ir visa Mažoji Lietuva) pagal 1231 metų Liber censum Daniae dokumentą turi 15 terų - žemių - sričių (SRP. I. 737 p.; Bg. III. 114 p.) ir pagal vėlesnį Dusburgo prieš 1326 metų datą aiškinimą turi 11 (iš viso gi 12, ir istorininkai prašomi jas negausias gerai susiskaityti) administracinių parčių - dalių - sričių (tik jau ne "kilčių - genčių - giminių - padermių", kaip kaikurie net ir mūsų istorininkai senoviškai ir netiksliai tebevadina, ir užtat berašydami itin patogiai susipainioja; istorinei kalbotyrai tai tikrai žinoma yra pvz. *aisčių - baltų* gentis - kiltis - giminė - padermė), kurių tų ir tų visi pavadinimai yra tik baltiškieji ir kurios veik visos tokiais savo baltiškaisiais pavadinimais jau buvo net ir prieš susimokėlių lenkų bei vokiečių ordininkų karinę "misininkiškąją" invaziją; šiokių baltiškųjų pavadinimų, suprantama, jau būta ir IX amžiuje anglosaksų keliauninko Vulfstano laikais, o plačiau žr. Bg. III. 122-123 p.; J. Užpurvio Lietuvių tautos istorijos šaltiniai, I, Klaipėda, 1938 m. 28-34 p. su sen. anglų originalu ir lietuvišku vertimu "Ohthero ir Vulfstano kelionė". Jei užėję slavai ir germanai jas terras - partes būtų praminę, tai būtų jas praminę savaip, saviškai, būtinai slaviškai ir germaniškai, tik jau ne baltiškai vadinę. Tiesa, tiesa, jų vardų baltiškiosios lytys visokių slavų, vokiečių ir kitokių kronikininkų bei kanceliarininkų buvo svetimaip apdarytos, bet tuos vardus moksliskai restauravo - atstatė baltiškėmis lytimis K. Būga, ir žr. Bg. III. 110-156 p.; šias baltiškąsias ir dabar visiems suprantamas bei patogias kraštovardines lytis jau

seniai visi visur vartoja, o paskutinį kartą ir Sov. Rusijos okupuotoje Lietuvoje 1966 metais yra išspausdintas labai geras veikalas "Prūsų kalbos paminklai". Vilnius. 1966 m. 253 p. su tų prūsinių kalbos paminklų fotokopijomis, kur Vytautas Mažiulis per 55 puslapius juos kalbiškai aiškina, o Prūsijos dusburgines partes - sritis kaip reikiant būgiškai išaiškintas paskelbė, dar ir savo gerų bei gausių komentarų prijungdamas. Dabar jau ir galima patogiai ir tiksliai naudotis ana nustatytąja terminija, jei kas rūpestingai ir nefalsifikuodamas tyrinėja Prūsiją (-Prūsą ir visą Mažąją Lietuvą) ar istoriškai, etniškai, ar ūkiškai, kariškai, religiška, nes kitaip nieko dorai neištyrinės ir tikslo niekaip nepasieks, kaip jau galėjome visi pastebėti iš kaikurių straipsnininkų, brošiūrinių ir net knygrašų. O tai tuoj pamatysime.

Bet jau visai nebetikėtai nebelauktai vėliau, po anų 1966 metų datos, dargė sudarkė ir anų sričių kaikuriuos pavadinimus, ir *prūsus* vėl vadina vokiškai senprūsiais - *altpreussen'ais* (prūsų nebuvo ir nėra nei "senprusių", nei "naujaprusių", nei "jaunaprusių", nei gal dar kokių taip pat negalimųjų), ir priskelbė Kelmių (Kulmas), Lėbavų (Lubava), Pomezanų (išgalvotoji Pomezana, nelyginant kaip "pa - mozonė", o iš tikrųjų Pa-med-ė), Pomezanų (išgalvotoji Pomezana, nelyginant kaip "Zuzana", o iš tikrųjų Pa-gud-ė "pokrūmė"), ar nereikalingųjų ir negalimųjų vėlyvųjų prutėnų (užuot normaliai sakius *prūsų*) ir dar kažko vis apščiai Dr. Martynas Anysas

"Senprusių kovos dėl laisvės", Chicago, 1968 metais, — taigi jau po anų mano minėtųjų autorių tikslių aprašymų. Ir daugiau neseniai būta visokių prigudruotojų ir istorijos bei etnografijos šmaikščių "patobulintojų" savo straipsniais, ar brošiūromis, kol, pagaliau, Česlovas Gedgaudas su savo "Mūsų praeities beieškant" knyga iš kraštų visiškai išėjo, kad net, kaip iš laikraščių sužinai, ir rašytojas poetas Jurgis Gliuda jau nieko niekaip iš tos knygos nebesusigaudė, šią "mūsų praeities net iš jokios pusės nesusijieškojusią" knygą pristatydamas publikai įpiršti aklinau.

Betgi anų Prūsijos baltiškųjų pavadinimų sričių tarpe esama ir *Kulmo* srities, iš jų tarpo Dusburgo net pirmosios suminėtos, o šią augštumėlių sritį M. Anysas ėmęs pranašes pasileido lankiškai vadinti "*Kelmė*", bet, kaip įprastinai, irgi be jokio įrodymo. Tiesa, jis šalia *Kelmės* yra įrašęs *Kulmija* pavadinimą Kulmo sričiai vadinti su lotyniška priesaga *ij* tartum iš

Žemėlapis, kuriame K. Būga pažymėjo prūsų kraštų vardus. (KULMA — apačioje, kairėje) K. Būga — Rinkiniai Raštai III t., 119 psl.

dar negirdėtos lot. *Culmia* lyties, betgi irgi be įrodymų.

Prūsijos dusburginės partės-dalys - sritys stovi ne augštumose, bet kaip tik žemumose tarp šiaurėje Nemuno pačio žemupio ir pietuose Vyslos 200 km ilgio žemupio. Bet ir šioje ilgoje žemumoje yra toponimų bei vietomis šiek tiek hidronimų, atsiradusių nuo žodžių *aug-a*, *aug-o*, *aug-ti*, *aug-št-as*, *-ā* 3, kaip šalia kraštovardžio *žem-ait-is* (nuo žemas, lomingas) yra *aug-št-ait-is* (nuo augštas, kalninis, pakilęs), kur visur šaknis tik liet *aug-*, kuri savo keliu yra ir visuotinai baltiška, tiesa, būtinai turima ir kairiųjų kitų indoeuropinių kalbų. Su šia *aug-* (ne *auk-*) šaknimi tyrinėtojai tegalės apspręsti ir gyventojų lietuvių kur buvimą Prūsijoje, taigi ne vien Mažojoje Lietuvoje, bet ir Prūsijoje. O nesamoji šaknis *auk-* (jei kas ėmęs rašo *aug-štas*, *aug-štaitis* žodžių vietoje nenormalią lytį *auk-*

štas, *auk-štaitis*) nei etniniams tyrinėjimams, nei rašyboje praktiškai visiškai netinka, o žmogui visoki darbą ir reikalo supratimą tik ap sunkina. Užtat net ir lig šiol jokie mūsų straipsnininkai bei brošiūrinių dar nėra priveikę pasinaudoti, ieškodami lietuvių tautos ploto pvz. pašoninių gairių net bet kur. Gi kur esama augštumų augštumėlių, ten esama taip pat ir *kalno* bei *kalvos* vietovardžių. Prūsijoje šitos žemumos - lomos pakraščiai šiaurėje bei pietuose kaip tik ir priklauso *kalno* bei *kalvos* žemėvaizdžiui — paenmunėje ir pavyslyje. Žiūrėkime.

Iš anų visų Prūsijos sričių, turinčių baltiškuosius pavadinimus, tėra tik viena *kalno* pavadinimo sritis: *Kulmo* sritis- šalis - žemė pačiame žemutiniame pavyslyje. Dar kita panašaus pavadinimo yra *Skalvōs*, S-kal-v-ā 4 "kal-v-os, kal-n-o, į-kal-n-io" sritis, betgi ji kaip tik tolimoje ir priešingoje pusėje nuo anos *Kulmo*

“kalno” srities, t.y. Nemuno pačio žemupio net per abi puses (ad terram Scalowitarum, que sita est in utroque littore Memele, — SRP. PDD. III. 182 p.; DAH §§ 93, 94) — Mažojoje Lietuvoje ir Lietuvos Žemaitijoje. Jei ji stovi per abi didelės plačios upės puses, tai šitokia geografinė - etnografinė aplinkybė sako, kad vakariečių aisčių - baltų, prieškristiniais laikais jau seniai gyvenusių pajūriuose pamariuose, dalimis plėstasi į šiaurę ir keltasi ir į Nemuno žemupio dešinę - šiaurinę - žemaitinę pusę, o ten rytiečių baltų lietuvių gyventojų abiem žemutinio Nemuno pusėmis ateita ir savaimingai, natūraliai, gėntiškai įsilieta į vakariečius baltus, pasikliau jiems abiem sutartinai aktyviai prisidėjus prie sen. Lietuvos valstybės sukūrimo bei išplėtimo ir lietuvių kalbos, kultūros bei ūkininkystės ten išigalėjimo, ko nepasakė, neužsiminė nei “hitlerinis - nacinis mortenzeninis mokslas”, nei Heinrich - Mortesen’ienės disertacijos gyrejas mūsų senas istorikas profesorius dr. J. Jakštas, kai ir kiti užatlantiniai straipsnininkai bei brošiūrininkai, čia ir bažnyčios istorikai, rašydami ir ne vien bažnytiniais reikalais, — taigi istoriniais - etnografiniais reikalais. Šalia *kalno* ir *skalvos* reikia paminėti ir *kalvos* “kalnelio” vietovardžius Prūsijoje, o aname pavyslyje jų yra Pamedės srities šiaurinėje dalyje ir Sasnos srityje netoli 1410.VII. 15 metų Žalgirio - Tannenbergo mūšio vietos, nuo kur tokio kalvotumo - kalnuotumo Vytauto D. armijos štabas bus buvęs patogiai galėjęs sekti ir stebėti visą kariuomenių kovą plačioje lomoje. *Kalno* ir *kalvos* žodžiai kaip tik yra populiarūs lietuvių kalboje, o jų vietovardžių randame ir Mažojoje Lietuvoje, net ir Prūsijoje, nors pastarojoje ir sporadiškai.

Kulmo srities centrinis ir dabar apskrities miestas yra vok. *Kulm*, Kul-m-, Vyslos žemupio didžiosios kilpos dešiniame - rytiniame - prūsiniame augštame krante (Užtat čia ir yra Vyslos didžioji - kulminė kilpa, kai Vysla dėl to iš pietryčių krypties, padariusi didelį lanką, pasisuka tekėti stačiai į šiaurę ištinai vien per aisčių - baltų žemę), lot. - vok. *Culmen*, *Colmen* (!), Kul-m-, Kol-m- (!), lot. *Culmine*, Kul-m-in-e, 1323.XI.25 metų laiške, ir žr. “Gedimino laišakai” 91 p., lenk. *Chelmno*, Chel-m-n-o, naujaulytiškai ir net su germanišku slavišku neseniausiu *ch* iš baltų *k* baltų teritorijoje, o dėl žodžio konstrukcijos - sandaros plg. aną lot. *Culm-in-e* lytį, kuri, aišku, yra senesnė už aną slaviškąją lenkiškąją. K. Būga, III, 112 p. § 75 rašo: “Pats *Kulmo* (lot. *Culmen*, *Colmen*) vardas kilimo yra lenkiškas, nes lenkai šį miestą

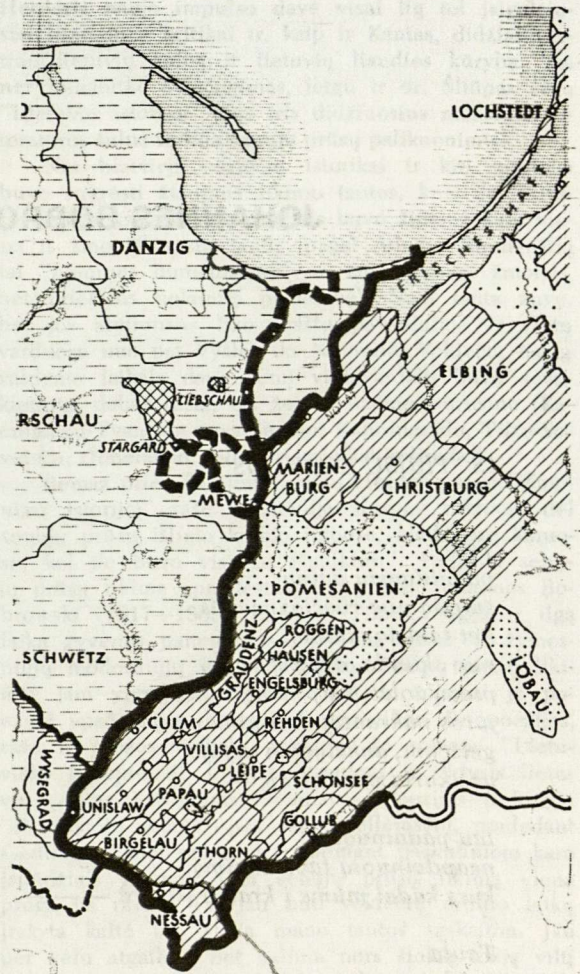
(vok. die Stadt *Kulm*) ir sritį (civitas *Colmensis - terra Colmensis*) vadina *Chelmno*, kas yra vienos kilmės su miesto vardu *Chelm* - rus. *Xolm* — sl. xūlmū germ.**chulmaz* “kalva, Holm”. — Lenkiškoji lytis yra visajau, iš kurios M. Anysas, ir dar gal kas, ir bus tą sritį stipriai lenkuojančiai pramanęs praminęs “*Kelmė*”, nepasidarydamas į senesniųjų laikų vietovardinius duomenis ir net nė po chronologiją. Bet, mat, ši *Kulmo* sritis yra baltų žemėje net visa, ir ji tokia buvo net ir prieš Lenkų bei Vokiečių ordino riterių joje atsiradimą kaip okupantų. Todėl savaimė suprantama, kad reikėtų paieškoti, kurio tikro baltiškojo pavadinimo tos srities būta, — srities, kuri visut visa aiškiausioje baltų žemėje nuo amžių.

Vakariečių baltų ten toponimas besikartojančiomis okupacijomis šitai yra susilaukęs žodžio šaknyje vokiškosios - lenkiškosios lyties, kai ta *Kulmo* sritis, arčiausiai buvusi prie Lenkų žemės ir paskui vokiečių ordininkų geopolitinių interesų geografiškai, buvo Prūsijoje pati pirmoji ir pradėta pulti lenkų - mozūrų ir jų pasikviestojo Vokiečių teutonų - kryžiuočių ordino nugalėti valstybiniu ir geru ūkiniu gyvenimu gyvenusiems aborigenamams vakariečiams baltams prūsams. O nuo *Kulmo* srities už Vyslos į pietus bei vakarus irgi yra randama, trumpai sakant, baltiškųjų vietovardžių, visų slavų protėvynei buvus Dniepro vidurupio ukraininiame bazine; žr. LE XXIV. 142 p. žemėlapi ir M. Vasmer “Die Ostgrenze der baltischen Staemme, — Schriften zur slavischen Altertumskunde und Namenkunde, I Band, Berlin, 1971, 85-86 p. Lenkijos valstybės dabartinė sostinė Várs-uy-a 1, lenk. Warszawa, nuo 1596 metų gi stovi baltų jotvingių ploto pat pakluonėje, prieš tai Vilniui jau amžiais išbuvus Lietuvos valstybės sostine, — bent nuo 1323, bet greičiausia nuo 1320, ar ir dar ankstesnių metų. O Vilnius ir net Vilniaus kraštas tikrai stovi baltų teritorijos ir lietuvių tautos ploto viduryje.

Burgen - Karte von Preussen zur Zeit des Deutschen Ordens istoriniame žemėlapyje randama lot. *Culm* miestas, bet ten pat rašo kitą, kiek žiemryčiau *Kulmo* - *Culm* miesto irgi prie Vyslos dešinio - rytinio - prūsienio augšto kranto lot. *Colno* miestelį, kur lytis *Colno* yra iš baltų **Kal-na*, -as, “Liet, *kál-n-as* 3, lat. *kal-n-s*, bet prūsų *garbis*”. Pagal tai ir prieš vokiškos - lenkiškos lyties *Kul-m-*, *Chel-m-*, *Chel-m-n-o* atsiradimą turėjo būti buvęs *Kol-n-*, taigi *Kal-n-*; iš *Colno* “*Kalnas*” miestovardžio galima spręsti, kad *Kulmo* srities, kur esama

Kul-m-, Chel-m-, miesto, bent pietinė dalis jau buvo svetimoje, nebe aborigenų baltų, įtakoje (Prisimintini Lenkijos keturių kunigaikščių Boleslovų kariavimai ir Prūsijos - Prūsų žemės, kiti net dar prieš Vokiečių ordino čia atsikraustymo laikus), betgi tuoj šiaurėliau tebeprisilikus prūsų *Col-n-o* "Kalnas" miestelio pavadinimui, kur lenkų - mozūrų įtakos nebesiekta, o vokiečių įtakos dar mažos būta, nors tai ir toje pačioje net didelėje Kulmo srityje - žemėje.

Jau vien šito vieno toponiminio pavyzdžio užtektų tvirtinti, kad senasis Kulmo miesto vardas taip pat yra *Kalnas*. Bet tam esama ir daugiau analoginės baltiškiosios paramos. Tarp anų miesto ir miestelio Vokiečių štabo žemėlapiai turi dvi netoli viena nuo kitos gyvenvietes, matyt, dvarus, taigi šitaip irgi senas: *Kollenken* ir *koeln* (kur abiem vietovardžiams nėra nebaltiškojo *m* pošaknio, o tėra baltiškasis pošaknis *n*, kaip *Col-n-o* vietovardyje, arba yra priesaga *-in-*, lenkiškame - vokiškame parašyme išversta į *-en-*, o M. Toepeno istorinis žemėlapis visdėlto tiksliai rašo: Collinken; šito kalbinio polinkio neturėtų užmiršti visi Prūsos ir Mažosios Lietuvos vietovardyno tyrinėtojai, ir čia vyrauja baltiškoji *-in-* priesaga), taip pat netoli Vyslos ir taip pat augštesnėse vietose: pirmasis iš kamieno baltų *Kal-in-* (*Coll-in-k-en*, *Koll-en-k-en*) **Kaliniai*, o jei su *k* priesaga, tai **Kal-in-k-iai*, kur yra *Kal-in-* — *Kal-n-*, kaip rodo ir *Koel-n* irgi iš **Kal-n-* "Kalnas", ir žr. toliau "2". Tam viskam vietovardinių analogijų ir daugiau yra vakariečių baltų ir net rytiečių baltų žemėje. Zinoma, kitas skaitytojas galėtų įtarti kamieną *Kal-in-*, kam šaknis *Kal-* turi ne pošaknį *n*: *Kal-n-*, bet visą priesagą *-in-*. Todėl, kad išnyktų koks įtarimas, pirmiausia plg. *kēl-n-ēs* 1, o trm. *kēl-in-ēs* 1; ršk. *šul-in-ys* 3 b, o trm. *šul-n-ys* 3, ir kt., gi toliau: 1. *Kalinā*, 3b, *Kal-in-a*, lenk. *Kolniczanka*, *Kl-n-ič-an-k-a*, kur baltų šaknis *Kol-n-* iš *Kal-n-*, upė ir ten *Kalinas* 1, *Kal-in-as*, lenk. Jez. *Kol-n-o*, ežeras (A. Salio vardyno 26 p.) iš *Kāl-n-as*: iš *Kalino* - *Kalno* ežero į vakarus teka *Kalina* - *Kalna* — Mėtos (Saino ežero pietvakarių kertės įtako) žemupio dešinys - rytinis įtakas, į pietus nuo Augustavo aps. miesto, Lithuanijoje Proprijoje; M. Toepeno istoriniame žemėlapyje ten gyvenvietė rašoma *Kolnika* (*Kulene*) iš *Kal-n-ik-a*, -as, kurią Sonderkarte žml. rašo vok. *Kolniza*, taigi slav. *Kolnica* (Vokštž.), o vistiek baltų *Kal-n-* šaknies ir *ik* priesagos; dar plg. *Kalnik* gv. 1582 metais D. Naugardo srityje (M. Bukšs, Latgalii volūdas un tautas izplateibas problemas, 75 p.),

Prūsai (vakariniai) 1230-1310 m. Vok. Ordino valdžioje. Kulmas-Kalnas žymimas CULM. (Historisches Kartenwerk, Teil II. Das Preussenland. Verlag von R. Oldenbourg, Muenchen 1954).

Kal-n-ik-as, galėtų būti ltg. - lat. *Kal-n-ik-s*, -is; 2. *Kal-in-kišk-ė* 1, lenk. *Kalinkiszki*, gv., gst. (A. Salio vard. 26 p.), net ir su lietuviškąja *-isk-* priesaga, pietvakariau Braslavo - Brėslaujos aps. miesto o dėl *-in-k-* žr. augščiau pavyslinį *Coll-in-k-en*, *Koll-en-k-en* — *Kal-in-k-iai* vietovardį. — Žinios pravers ir visos (!) Mažosios Lietuvos, Prūsos bei visos Jotvos-Jotvingių žemės tyrinėtojams istoriškai - etnografiškai, o tam vietovardinių pavyzdžių yra ir daugiau ten plačiai.

(Bus daugiau)

DIDŽIOJO PRŪSŲ SUKILIMO ATMINIMUI
(1274—1974)

JOHANNES BOBROWSKIO EILĖRAŠČIAI

IŠ "PRŪSŲ ELEGIJOS"

Tau

*padainuosiu dainą,
šviesią nuo rūsčios meilės,
bet tamsią, karčią
nuo skundo, drėgną kaip
pievų žolės, kaip nuogos pušys
jūros pakrantėj, kur aimanuoja
gelsvam, ankstyvam vėjui,
užsikuria pavakarėje —*

*tau padainuosiu
neapdainuotą tavo žuvimą,
kurs kadai mums į kraują įsigėrė — — —*

Tauta

*juodųjų girių,
sunkiai atsirūvančių upių,
nuogų marių ir jūros!*

Tauta

*naktinių medžioklių,
kaimenių ir vasaros laukų!
tauta*

*Perkūno ir Pikolio,
varpom vainikuoto Patrimpo!
Tauta, kaip jokia, džiaugsmui!
kaip jokia, jokia kita, mirčiai! —*

Tauta

*smilkstančių alkų,
degančių trobelių, sutryptų
pasėlių, paraudusių upių —*

Tauta

*paukوتا svilinančio
žaišo smūgiui, tavo riksmą
nutildė liepsnų debesys — — —*

*Vardai kalba apie tave,
sumindžiota tauta, kalnų šlaitai,
upės, dažnai dar netyros,
akmenys ir keliai —
dainos vakare ir pasakos,
driežių bražtelėjimas mena tave
ir, lyg vanduo raiste,
daina šiandie, nuo skundo
suvargus —*

*suvargus kaip žvejo valksmas,
ano baltaplaukio, amžino
prie marių, kai saulė
krinta žemyn.*

MIRUSI KALBA

*Tas, kurs muša sparnais
lauke, kurs brazda ties durim,
tai tavo brolis, tu jį girdi.
L a u r i o, sako jis, vanduo,
vingis, bespalvis, gilus.*

*Atkeliavo jis su upe,
varės su sraigėm, geldelėm,
tarytum vėduoklės augmuo,
smėly, buvo žalias.*

*W a r n e jis sako ir w i t t a n,
varna medžio neturi,
bet galią tave pabučiuoti turiu,
aš tavo ausy gyvenul*

Sakyk jam, nenori

*to jo girdėti —
bet jis ateina, žaltys,
kaip širšių spiečius jis eina,
svirplys tas, jis auga su lieknu
po tavo namu, šaltiniuos
šnibžda jis, s m o r d i s girdi tu,
tavo šalteknis nuvys,
ryt jis mirs prie tvoros.*

NIDOS ŽVEJŲ MOTERYS

Ten, kur marios
palei krantę
tamsėja, dar nakčia,
sukilo jos žvangančiose
avižose. Lauke matė jos
valtis, toli.

Kai jie grįžo — senieji
budėdami prie vairo, sūnūs,
nuo miego surizgę, laikydami
valksmo našta glėby —
padangėj sušvito skaidri juosta
ir pakibo viršum stogų.

Aukštai
šūksnis, kitas
lėkė su vėju.

Ir menkas buvo valksmas.
O prieš amžius, sako, žvilgantys
šimtai silkių spiečių
pripildė visą jūros įlanką,
ir dingo sidabru. Paikutė
dar šaukia jiems pamiškėj, —
ta sena daina, audra
išplėšia ją iš mėlynės.

Vertė A. TYRUOLIS

Šįmet sueina 700 metų nuo to laiko, kai baigėsi didysis senųjų prūsų sukilimas prieš kryžiuočių ordiną, trukęs 14 metų (1260—1274). Tada jau buvo išspręstas lemtingas senųjų prūsų likimas, tada žuvo ir vienas žymiausių to sukilimo vadų Herkus Mantas (1273). Mindaugo nužudymas Lietuvoj (1263) žymiai prisidėjo prie prūsų pralaimėjimo. 16 amžiuje paskutiniai senųjų prūsų likučiai baigė tirti vokiškama antplūdyje — jų žemės nuo Vyslos iki Nemuno pateko į kryžiuočių rankas. Bet senųjų prūsų krajas, laikas nuo laiko amžių bėgy, lyg koks fontanas, prasimušdavo nustebindamas visą pasaulį. Senųjų prūsų palikuonis, garsusis astronomas Kopernikas nauja linkme pasuko visą astronomijos mokslą. Didysis filosofas Kantas nauja linkme pasuko visą lig tol vyravusią Platono filosofiją. Žymusis literatūros kritikas

Herderis naujo impulso davė visai lig tol įsigalėjusiai literatūros kritikai ir, kaip ir Kantas, didžiai vertino lietuvių kalbą ir lietuvių liaudies kūrybą. Tai nėr romantiko svaičiojimas, jeigu ir dr. Šliūpas savo "Lietuvos istorijoj" tuos tris didžiuosius mokslo ir literatūros šulius vadina senųjų prūsų palikuonimis.

Net blaivieji vokiečių istorikai ir kiti rašytojai buvo sukrėsti žiauraus likimo tautos, kuri dar ankstyvesniais krikščionijos amžiais buvo žinoma kaip viena iš žmoniškiausių tautų (pagal Adomą Bremenškį tai "homines humanissimi" — žmogiškiausia žmonės, net priešams nelaimėj padėdavę). Nors tauta ta, bet jos atminimas liko krašto pavadinime ir vietų varduose nuo pat Vyslos iki Nemuno. Vokiečių nacių valdymo laikais daug senų vietovardžių buvo sovietinta, dabar rusai, tas žemes užėmę, surusino (Karaliaučių-Tvankstę pavadindami Kaliningradu, Tilžę-Sovetsku, Donelaičio Tolminkiemį-Čistije Prudy!).

Bemaž prieš du šimtus metų Herderis savo "Žmonijos istorijoj" rašė: "Žmoniją šiurpas sukrečia dėl senųjų prūsų išlieto kraujo ilguose, klaikiuose karuose, kol jie buvo visiškai išnaikinti". Panašiai senųjų prūsų likimą apgailestauja ir poetas Johannes Bobrowski (1917—1965), kilęs iš Tilžės, augęs ir ilgą laiką gyvenęs panemunėse. Jis yra vienas iš žymesniųjų moderniųjų vokiečių poetų. Senųjų prūsų likimas jam ypač prie širdies. Bet ir apamai jo poezijoj ypač gausu lietuviškos tematikos. Be poezijos, rašė ir prozos veikalų, romanų. Jo romane "Lietuviško fortepionai" į turinį įtrauktas ir didysis lietuvių poetas Kristijonas Donelaitis. Poezijos rinkinyje "Paunksmio žemės upės" apstu eilėraščių, pradėdant Gedimino laikų praeitim ir baigiant paskutiniojo karo įspūdžiais Kaune. Apei senųjų prūsų likimą viena proga jis rašė: "Tai jau nuo vokiečių ordino laikų įrašyta kaltė bei skola mano tautos sąskaiton. Jau per vėlu atgailoti, bet galima nors šiokią tokią viltį žadinti ir poezijos žodžiu atvirai pasisakyti". Tuo poetas Bobrowskis norėjo pasakyti, kad senųjų prūsų žemės turės grįžti artimiausiems jų giminaičiams — lietuviams. Juk dar pats Vytautas Didysis savo metu buvo pareiškęs kryžiuočių ordinui: Tai mano giminės protėvių žemė.

Čia duotuose Bobrowskio eilėraščiuose nusakoma senųjų prūsų praeitis. "Prūsų elegijoj" jis primena, kad senieji originalieji vardai niekad neišnyks iš istorijos, nors kas juos bekaitaliotų. "Mirusioj kalboj" tebegyvas senųjų prūsų užbūrimas, neduodąs ramybės okupantui lig pat šios dienos. Poetas duoda ir kelis senųjų prūsų žodžius (Laurio, warme, wittan, smordis, t.y. mirtis). Eilėraštyje "Nidos žvejų moterys" prisimenami senųjų prūsų laikai, kai, tartum legendoj, žuvų "spiečiai" sidabru spindėjo Baltijos jūroj. Apie tuos laikus poetas nugarsta net iš paukštelio giesmės.

A. T.

ROJUS IR EXODUS

MANO DIENYNAS 1945 METAIS.

GEN. ŠT. PLK. LTN. ALEKSANDRAS ANDRIUŠAITIS

(Pradžia kovo mėn. KARYJE)

Kovo 23 d. šaukia, geriau pasakius, veda į tardymą. Šį kartą vaizdas kitoks. Enkavedistas jaunas taip pat, bet nepaprastai rimtas, irgi su tokiais pasibaisėtinais plačiais antpečiais. Greta jo juodai apsirengęs civilis, tai anas jau pagarsėjęs vertėjas. Tą tardymą, jei bus kada laiko, bandysiu aprašyti atskirai, nes tai buvo pasikalbėjimas religinėmis temomis. Klausinėjo ir įdomavosi enkavedistas, vertėjas tik vertė, ir tai — gan prastai. Sunku man buvo neišsišokti su savo rusų kalba, bet neišsidaviau. Nei užgauliojimų, nei juokų. Viskas labai rimtai, net, pasakyčiau, kultūringai. Aiškinau savo tardytojui apie artimo meilę, kas yra artimas, ar vokiečius skaitau artimais, kas tai yra pašaukimas, ką galvoju apie sovietų valdžią, ar nepakeičiau nusistatymo tęsti savo pašaukimą ir t.t. Pagaliau, kokią 12 val. nakties krito sprendimas: “Pan jesteš wolny”.¹⁸ Leido pasirinkti: pernaktuoti čia ir iš ryto išeiti, arba išeiti dabar. Pasirinkau antrą. Aprūpino skustuvu, peiliukais, muilu, siūlė dar pasiimti dar ką. Užsiminiau apie atimtą portfelį, bet čia pat pasigailėjau, nes tardytojas tuojaus sušuko: “Eto komendant, svoloč, imeet etot portfel”.¹⁹ Šiaip taip išaiškinau, kad tai buvo senas, suplyšęs daiktas. Apie šliūbinį žiedą nieko nesakiau. Grįžau į kamerą, sudėjau savo daiktus, atsisveikinau su savaisiais, deja, lenkiškai, ir sargybinio lydimas, apleidau tą svetingą pastogę.

Kokia graži naktis! Koks gražus žvaigždėtas dangus! O koks gaivinantis oras! Bet kur eiti, ką toliau?! Kas pasikeitė mano padėtyje, ji vis vien lieka neišspręsta ir kupina nežinios ir pavojų. Ir kaip baisu ir skaudu galvoti apie savo brangiausius. Artilerijos šaudymas eina visą laiką, nes dar laikosi Gdynia, Dancigas, Karaliaučius. Tolimi blykčiojimai. Kelią į Chmielno buvau išsiklausinėjęs pas kašubus ir drąsiai žengiau plentų. Didokas kaimas, prie įvažiavimo šlagbau-

mas, o prie jo nieko, bet laukiau neilgai — atsiradi kareivis su ušanka ir su automatu. Sužinojęs, kad esu iš Miechocinko, pakėlė šlagbaumą — “prochodi”. Mačiau, kad iki klebono tą naktį nedasikapstysiu, nutariau apsistoti pirmoje troboje, kurioje, kaip čia pat paaiškėjo, buvo postas, tur būt to šlagbaumo tarnyba. Šeimininkas su tiko mane lyg būtų pažinojęs mane iš mažens, dar labiau apsidžiaugė pamatęs mano dryžuotas kacetiškas kelnes. Paaiškėjo, kad jis yra Bystron, brolis to kunigo, pas kurį ėjau, sėdėjo Kokoškoje, t.y., Stutthofo filijoje prie pat Gdynės.

Šeimyna ir jis parūpino karališką vakarienę. Šeimininkas labai kalbus. Bet tur būt valgymo ir pasikalbėjimo apetitui gadinti į mūsų trobos galą visą laiką įslinkdavo tai vienas, tai antras raudonarmietis, visada su tomis savo ušankomis, atsisėdavo už stalo, įbesdavo į mus akis, dalyvaudavo kalboje. Ypač vienas mėgdavo šnekėti apie nenugalimą armiją, apie Lenkijos išlaisvinimą ir apie tai, kaip dabar “jie” padės, net jau ir padėta atstatinėti sugriautą kraštą. Viena momentu, kai iš jų, trumpam, nieko nebuvo, šeimininko duktė pašnabždėjo, kad kareiviai virtuvėje šneka apie mane ir sako, kad ar tik nebūsiu iš Vlasovo armijos. Mano šeimininkas nuliūdo, man irgi buvo nejauku, bet nutariau palikti viską Dievo valiai. Paklojo man ant grindų, miegojau pusėtina.

Iš ryto, po gerų pusryčių, atsisveikinęs su vaišingais ir be galo maloniais šeimininkais, pajudėjau į Chmielno. Klebonijoje radau kleboną kun. Bystron, kuriam privalėjau priminti, kas esu, prašant apie tai negarsinti. Klebonijoje buvo ir daugiau svečių: tikrasis klebonas kun. Dylewski, labai senas, ligotas, neinaš pareigų, be to, einge-deutsch, visą laiką gulėjo savo kambaryje, taip, kad jo nemačiau per visą savo buvimą klebonijoje. Buvo dar kunigas vokietis, atbėgęs čia

net iš Rytprūsių, kur ilgus metus klebonavo ar tai Marienburge, ar netoliese. Atbėgo su vežimais, gyvuliais, giminėmis. Lenkiškai nekalbėjo ir bijojo bolševikų. Jaunas kunigas, jėzuitas, baigęs pagrindinio kunigų seminariją ir daktaras, išsėdėjęs pas ūkininką po mėšlu ištikus penkis metus, slapstydamsis nuo vokiečių ir tik dabar išėjęs į saulės šviesą.

Einu į bažnyčią, gi nebuvo bažnyčioje jau bene metai. Tarnauju mišioms prie altoriaus Dievo Motinos Lenkijos Karalienės. Sunku išpasakoti, ką jaučiu. Šv. Petro ir Povilo bažnyčia. Tik, rodos, užvakar išplėštas tabernaculum su Švenčiausiu, monstancija, ir po 24 valandų, sekančią naktį visa dėžė padėta zakristijon, nieko nepaimant.

Kovo 25 d., Sekmadienis.

Apsigyvenau klebonijoje. Jaučiu, kad nesu čia reikalingas. Ir be manęs čia pilna. Visur dideli sunkumai su maistu, užtat valgome labai kukliai. Vokietis kunigas kankina mane visokiais klausimais, liečiančiais mano tariamą marjonų ordiną, vadina mane Bruder Bernard. Nuotaika prasta, nežinau ką daryti. Chmielno tai mažas bažnytkaimis ant gražaus ežero kranto. Užtvindytas raudonarmiečių, gurguolių. Keli raudonarmiečiai valandomis spaudžia dviračiais aplink bažnyčią, per šventorių. Matyti, pirmą kartą gyvenime. (Velykos šiais metais ankstyvos, šiandieną Verbų sekmadienis. Abu kunigai (vokietis ir kun. Bystron) tariasi dėl pamaldų tvarkos ir pan. Tarnauju mišioms.

Po pamaldų bažnytkaimio aikštėje mitingas, naujos komunistinės valdžios sušauktas. Vyriausias kalbėtojas kun. Bystron. Baigiama "Bože, cos Polskę" giedant.

Kovo 26 d., Pirmadienis

Išpažintis, komunija. Esu kažkoks neprašytas zakristijono pavidalas. Po to, visą dienele neturiu ką veikti. Raudonarmiečiai vis džiaugiasi dviračiais, aplink bažnyčią. Kai kada užsuka į bažnyčią, kepurių nenuima. Vienas antras nedrąsiai atsilanko klebonijon, kunigus vadina "pop", arba "batiuška". Vienas atsiprašinėjo, kad "rebiata" važinėja aplink bažnyčią.

Kovo 28 d., Trečiadienis

Vokiečius muša visur. Girdime artilerijos šaudymą ties Gdynia, Gdansku. Didžioji savaitė. Savo palėpės kambaryje (nakvoti ateina klebonas) raudau knygy.

Nieko čia neišsėdėsiu, reikia keliauti kitur. Kur? Taigi kur? Patariama keliauti į Bydgoszcz, neva tenai šikokia tokia stabilizacija ir tvarka.

Kovo 31 d., Didysis Šeštadienis.

Atvyko vargonininkas, jaunas malonus vyras, dirbęs čia prieš vokiečius. Dabar daug darbo bažnyčioje. Baisiai sunku ant dūšios.

Balandžio 3 d., Velykų Antradienis.

Vienos iš liūdniausių Velykų. Kokia tai moterėlė įdavė man maisto ryšulėlį, "To dlia księdza jegomoscia".²⁰

Balandžio 4 d., Trečiadienis.

Iškeliavau. Abu kunigai davė man 500 markių, 30 zlotų, išskalbė mano pasigailėtinaj markatnus baltinius. Nakvojau mažame bažnytkaimyje Stęžyca. Klebonas senas. Patalpino mane pas kokį tai gerą ūkininką su gera vakariene, patalu. Nepaprastai mieli ir nuoširdūs žmonės tie kašubai.

Balandžio 5 d., Ketvirtadienis.

Žygiuoju toliau. Koscierzyna (vok. Berendt) Kun Laniewskio, į kurį kreiptis nurodė man kun. Bystron, nebuvo namuose, išvyko. Jaunas vikarėlis, tik ką atvykęs iš kažkokio pagrindžio, patalpino mane pas kažkokią senutę. Turiu kambary, "locum", kaip sakė vikaras, neperblogiausiai ir maitina. Vikaras, kuriam viską išpasakojau, didelio džiaugsmo meno adresu nerodo, laiko, atrodo, mane, kaip ir visus litvinus, mažiausiai, kolaborantais. Šiaip kašubų didelis patriotas. Minėjo, kad čia neseniai buvo kunigas Pakalniškis (?), kuriam jis padovanojo brevijorių, nes anas jo neturėjo. Ir šis litvinas-kunigas tą patį kalbėjęs, kaip ir aš, būtent, kad raudonasis smakas yra baisennis už rudąjį.

Balandžio 7 d., Šeštadienis.

Buvau geležinkelio stotyje. Vos išvengiau "oblavos" — raudonarmiečiai gaudė vyrus išvietėms valyti. Sutikau kokią tai moteriškę su mažų berniuku — ją išprievartavo raudonarmiečiai vos ne sūnaus akivaizdoje, po to — ir karo komendantas, pas kurį ji nuėjo skųstis. Irgi nori vykti į Bydgoszcz. Tą dieną traukinių nesimatė. Teko grįžti atgal. Neišpasakytai sunku.

Kokia graži ir didelė bažnyčia Koscierzinoje.

Balandžio 8 d., Sekmadienis.

Popiet pavyko įlipti į traukinį — tai atviras vagonas, pilnas anglių. Žmonių, nemaža. Nė labai maloni kelionė, nes lynoja, labai šalta. Daug kas ėjo pasišildyti pas aplinkinius ūkininkus. Nutariau sėdėti ant anglių. Ir išsėdėjau visą dieną ir visą naktį.

Balandžio 10 d., Antradienis

Vadinas, esu Bydgoszczuije. Lenkiškai tai moteriškos giminės! Didelis miestas, mažai apgriautas. Gatvės knibžda raudonarmiečių, visų laipsnių karininkų. Baisiai keistai atrodo tie plačiausi

auksiniai antpečiai, kurie einant juda, kaip drebulės lapai.

Pirmiausia nuvykai į Panstwowy Zakład Graficzny (rodos, kad taip, gerai nebeprisimenu). Jis priklausė vienam lenkų karininkui (pavardės dabar nebeprisimenu). Į jį kreiptis man nurodė jaunas jėzuitas, kurį pirmą dieną sutikau Chmielno. Radau nurodytą savininką, lenkų armijos pėstininko poručniko uniformoje. Tarp kitko, gan daug lenkų karininkų vaikščiojo gatvėmis uniformuoti, kas gan keistai atrodė raudonarmiečių jūroje. Ne vien mes, bet ir vargšai lenkai nedaug supratimo turėjo apie bolševikus.

Šiaip ar taip, prisistačiau, pasakydamas kas esu, kas siuntė ir t.t. Mačiau, kad išsigando ir nežinojo, ką sakyti. Pagaliau paaiškėjo, kad, tiesa, formaliai savininkas yra lyg ir jis, bet visus reikalus tvarko kažkoks bolševikų majoras, nežinia iš kur atsiradęs, kuris, tačiau, yra tikrasis jo šeimininkas. Jisai, tas vargšas savininkas, jau prisiglaudė savo įstaigoje kelis besislapstančius (?) lenkų karininkus, duoda jiems ir butą, bet viso to taip per daug, kad toliau jau darosi nepakeliama. Jis yra įtariamas, ir vargu, ar ką gali man padėti. Tiesa, laike mūsų pasikalbėjimo keletą kartų pasirodė nejauki majoro povyza, įtartinai, neva tarp kitko, metusi žvilgsnį į mus. Poručnikas nuoširdžiai norėjo man padėti, bet aš pats mačiau, kad jo galimybės daugiau negu ribotos. Pagaliau nusiuntė mane į kitą Brdos krantą pas vieną savo pažįstamą kleboną, girdi, gal jis galės padėti.

Nuvykau. Papasakojau. Klebonas be galo miela asmenybė, bet išsigando, net išbalo. "Panie pulkowniku", sakė, "kokie tai tamsūs gaivalai kas naktį daro kratas, ieško neva vokiečių ir kitočių, man graso". Žodžiu, nieko, ką aš ir pats mačiau. Grįžau pas poručniką. Paprašiau jį patikrinti kur reikia, ar mano "przepustka",²¹ kurią man išrūpino kun. Bystron Kartuzų milicijoje, yra ko nors verta. Įdaviau jam tą mano vienintėlį dokumentą. Neužilgo grįžo pranešdamas, kad dokumentas, bent tuo tarpu, yra pirmos rūšies. Taip ir man atrodė. Išėjau į gatvę. Kur eiti? Laisvas į visas keturias puses. Buvo sunku pagalvojus, kad, tikra to žodžio prasme, neturiu mažiausio supratimo, kur eiti. Į dešinę? Kodėl? Į kairę? Kodėl? Slankiojau gatvėmis iki pamačiau ant stulpo skelbimą, kad barakuose Opieki Spolecznej galima gauti nakvynę.

Tie barakai randasi šventoriuje OO. Misyonarzy. Suradau. Registruoja koks tai jaunas, išsigandęs kunigėlis. Duoda nakvynę ir "pietus",

vad. "grochowka". Jei galiu užmokėti už sriubą vieną zlotą, tai gerai, jei ne, tai irgi gerai. Suradau vietą ant narų antrame aukšte. Nešvaru, visokiausių žmonių, daugiausia įvairių pabėgėlių, daug vokiečių. Vyrų, moterų, vaikų, šeimos, pavieniai. Išbuvau tame siaube tris dienas. Anksti rytą reikėjo keltis ir su visais daiktaiš nešdintis kur akys veda, nes nenugalimoji raudonoji armija gauda ir išveža kur tai darbams, gražina vėlai vakare. Naktį chuliganai raudonarmiečiai įsiveržia į barakus ir prievartauja moteris.

Nieko niekad baisesnio nesu matęs už tuos raudonarmiečius. Įslenka tokia siaubinga būtybė į baraką vakare ir vaikšto po skyrius, ieškodama aukos moters pavidale. O tuo tarpu, skaitau "Krasnaja Zvezda", kurios numerį radau kur tai, kad gyventojai negali atsistebėti "rycarskim otnošenijem Krasnoj armii k miestnym žiteliam".²² Tikrai negali atsistebėti. Miestas kimšte prikimštas kariškių. Visur plakatai "Dobjom krovavovo zvieria v jevo logove",²³ suprask Berlyne. O, štai, vadai: penki maršalai, su žemomis kaktomis, su sprogstančiais raudonais žandais, apsikabinę raudonais antpečiais, puošia Karalienės Jadvygos tiltą per Brdą. Ne tik žmonės, bet rodos ir arkliai baidosi tų gražuolių. Ir panašių plakatų pilna mieste. Visur raudonoji armija, visur mieste sovietai. O kur gi lenkai? Pasigailėjimo verti atskiri karininkai savo uniformose, atskiri kareiviai su konfederatkomis ir apvijomis vietoje batų.

Daužaus po Biuro Posrednictva Pracy.²⁴ Daug stalų ir virš jų užrašai atitinkamų profesijų. Niekur netinku. Apsisprendžiu už ogrodnictvo. Pana registruoja mane pas tūlą poną Slysą, Korowskaja 31. Su nepasitikėjimu žiūri į mano dokumentą, klausia kažkokį pareigūną. "Ale panie niemiec?"²⁵ Užtikrinu, kad ne. Išrašo kortelę. Ilgas žygis per visą miestą, į pakraštį. Pan Slys aria lauką. Prisistatau. Jaunas, gal kokių 30 m. Ilgai kasė galvą, išgirdęs, kad nemoku arti. Nekaip ir atrodžiau: apiplyšęs, su kuprine, neva bernas, bet su akiniais, be to brolis z zakonu. Bet pagaliau, sutikome. Gaunu locum, (kamarą, kur kabėjo pakinktai), stalą, 80 grosų į valandą, be to — klumpes, nes turiu tik vieną porą didžiai padėvėtų batų. Pradedu darbą nuo balandžio 12 d. ryto. Ir taip tapau bernu, porobek.

Balandis — Gegužis — Birželis — Liepa

Bernauju tikra ir perkelta prasme. Jau vien mano akėjimas tą pačią pirmą dieną! Kaip gai-

la, kad niekas nenufotografavo, būtų iš ko pasijuokti! Ir taip ėjo visą laiką, apie keturis mėnesius. Kėliausi anksti, tur būt pagal saulę, nes laikrodžio neturėjau. Galima gyventi ir be laikrodžio. Dirbau visokiausius darbus: čia buvo ir akėjimas, ir ravėjimas, ir laistymas, ir daržovių sodinimas, ir arklių valymas, girdymas, ir mėšlo iš tvartų šalinimas ir pan. Arti nemoku, užtat bandžiau žolę piauoti, po to savo piovimu stengiaus nežiūrėti į tą vietą.

Mano šeimininkas Jan ir jo jaunesnis brolis Karol tik ką grįžo iš vadinamo GG (taip lenkai vadina General Government), į kurį visi Bydgoszcz ir kitų vakarų sričių lenkai buvo perkelti. Tas Jan yra vedęs, kartu su juo grįžo jo žmona ir vaikas. Jie grįžo į savo ūkį, kurį valdė iki karo, o vokiečiai, kuriam vokiečiai davė ūkį neseniai kažkur paspruko. Dalykai ėjo šiaip taip, abu šeimininkai neperdaugiausia domėjosi ūkio reikalais, bevelijo spekuliu, kaip tada sakydavo, "na lewo", gi pati Jano žmona visiškai nesikišo į ūkį ir mažiausia domėjosi mano asmeniu.

Bet, neužilgo, iš tos pačios GG grįžo abu tėvai ir tada mano padėtis pasidarė kiek, nors, tiesą sakant, neperdaugiausia, sunkesnė. Senis ėdė sūnų, kad girdi, turi "parobką" nei šis nei tas, nemoka *net* arti. Motina, Brigita, kaip dabar atsimenu, buvo šalta ir nekalbi. Tikras esu, kad ji iš karto suprato, kad aš joks brat Bernard, bet nieko nesakė ir niekad nedavė man to suprasti. Aišku buvo ir be žodžių. Senis mėgo landžioti po ūkį ir tuomi varžė mane. Šiaip taip maitino, sotas nebuvau niekad, bet ir alkanas — taip pat. Reikia atsiminti, kad padėtis su maistu tuomet buvo sunkoka, pirkti ką nors buvo sunku, buvo įvestos kortelės, bet maistas pagal jas buvo išduodamas nereguliariai. Spekuliacija žydėte žydėjo. Spekuliacijai visą pagrindą sudarė raudonoji armija, nes jos rankose buvo pagrindinės gėrybės.

Visais keliais tada varė kaimenę po kaimenės veislinių karvių, avių, arklių ir t.t. Tokios kaimenės viršininku būdavo du-trys raudonarmiečiai, be to, keleta "dojarkų"²⁶ (kada jas suspėta atgabenti iš Rusijos?). Išilgai geležinkelio bėgių, čia pat atvirame lauke, priverstos krūvos naujintėliausių siuvamų mašinų, pianinų ir kitų daiktų, neužklotų, išstatytų blogam orui. Ir šiaip visokiausi transportai gurguolių, traukinių, prikrautų visokių gėrybių traukė iš Vokietijos į Rytus. Į namus dažnai užkliūdavo atskiri raudonarmiečiai prašydami "biber", atseit, lenkiškas samogonas, kurį jie aukščiau vertino už šnapsą. Mai-

nais siulė laikrodžių ("ury"), ir brangenybių. Atsimenu tokį vieną riterį, atėjusį pas mano Janą ir ištraukusį iš kišenės pilną saują auskarų, žiedų, net vienas kryžius ten buvo, ir visą tą siūliusį už vieną-du litru biberio.

Neužilgo mano šeimininkas metėsi spekuliuoti arkliais, pirkdamas juos iš raudonarmiečių už biberį ir pinigus, ar kaip kitaip, nežinau. Jis juos pirkdavo ir paskui kur tai šmugeliuodavo. Ūkį žiūrėjo visai mažai. Ne be to, kad ir nudegdavo. Vieną kartą vieni jam pardavė, o už poros valandų kiti tą arklį, kaip valdišką turta, išsivedė.

Šeimininkas apsiėmė pristatinti miltus iš valdiško malūno į kepyklą, kuri buvo toje pačioje gatvėje (rodos, Koronowska, irgi). Tai buvo mano darbas. Anksti rytą reikėjo pakinkyti arklius (tą amatą šiaip taip išmokau) ir po to, po pusryčių, per visą miestą važiuoti į malūną. Malūne gauti orderius ir laukti eilės su kitais vežikais. Po to, įsigudrinti savo vežimą pastatyti po tokia skylė, iš kurios tada krisdavo maišas po maišo, kiekvienas 100 kilogramų, tiesiai į vežimą, o tu, būk gudrus, pagauti kiekvieną ir vykusiai kilstelėti jį į jam skirtą vietą. Žiūrėk, pas kitus vežimas pilnas maišų sudėtų gražiai, lygiai, kaip sardinės dėžutėje, pas mane gi, primesta krūva, kiekvienas žiūri į priešingą pusę, nelygu smako dantys. Ir vėl su krūviu atgal, į kepyklą. Du kartu atsitiko, kad maišas su miltais iškrito. Vienas geras žmogus sustabdė mane ir pasakė apie tai, o galėjo ir nepasakyti, buvau nuvažiavęs toli. Teko grįžti ir su didelėmis pastangomis jį įkelti. Kepyklos savininkas, tūlas Andrzejeszczak, irgi grįžęs iš GG, neblogas žmogysta, tik mėgdavo šaukti. Vieną kartą turėjau pakinkytą kumelę po apsikumeliavimo, kuri dažnai, nei iš šio nei iš to, mėgdavo sustoti, po to vėl sau traukdavo. Šį kartą sustojo centrinėje Bydgoszczo gatvėje, ant tramvajaus bėgių ir nė iš vietos. Sustabdžiau visą judėjimą ir tramvajus, kurie tuo metu jau pradėjo vaikščioti. Pasirodo, ją reikėjo pamelžti. Iš kur aš galėčiau tą paslaptį žinoti. Padėtį išgelbėjo pats pan Jan, kuris tuo kritišku momentu pasimaišė čia pat. Jis atliko čia melžimą, susirinkusiems juokiantis, ir po to be nuotykių parvykau namo. Bendrai, mano šeimininkas dažnai gelbėjo savo nevykusį parobką.

Pora savaičių teko dirbti ypatingai nešvarų darbą, būtent, valyti mieste atmatų duobes. Mano šeimininkas apsiėmė tą darbą su miesto valdžia. Vėl anksti rytą kinkyti arklius ir važiuoti jais į miesto oboz assenizacyjny kiemą, kur tū-

Lietuvoje, karui prasidėjus; plk. A. Andriušaitis su žmona Olga ir dukromis: vyr. dabartinė A. Likanderienė ir jaun. J. Mačiulienė.

las pareigūnas duodavo maršrutą, kartu priskirdamas ir vieną darbininką, kuris tos mūsų dvejukės skaitėsi vyresnysis. Tas laikas buvo labai sunkus ir nemalonus. Nuo vokiečių pasitraukimo, t.y., kokie trys mėnesiai, tų duobių niekas nevalė ir dabar vietoje duobių buvo didžiausios krūvos visokio purvo, mėšlo, atmatų. Smarvė, musės, žiurkės. Reikėjo nuvykti į skirtą vietą, įvažiuoti į kiemą, kas dažnai buvo sunkus ir nepatogus manevras, po to prikrauti vežimą (aname kieme savo vežimą palikdavau, arklius perkinkydamas į specialų miesto vežimą) ir su prikrautomis "gėrybėmis" vykti į užmiestį ir tenai iškrauti. Mano kompanijonas, su kuriuo dirbau kartu, pasirodė nemaloni būtybė. Jis laukė, kad aš dirbsiu lygiai su juo, aš gi didesnių pastangų nerodžiau, turėdamas galvoje savo šeiminingo instrukciją, kad mano darbas tik važiuoti ir daugiau nieko. Žodžiu, jis savo vyresnybei pareiškė, kad su manimi nenori dirbti, buvo paskyrę ką tai kitą. Paskui, greitai, mano Jan iš to biznio pasitraukė ir aš grįžau vėl prie savo buvusių pareigų, t.y., kepyklos ir kitų darbų.

Vasarai įpusėjus ir daržovėms prinokus, šeiminingas jas pardavinėjo, paprastai pas save. Man tas laikas buvo tuo geras, kad dirbdamas daržuose galėjau valgyti daržovių, kiek telpa.

Kas čia buvo bloga, tai mano sanitarinės gyvenimo sąlygos. Jokios pirties, jokio maudymosi, tai tik, kiek iš ryto apsiplaunu prie šu-

linio. Jokio baltinių keitimo (tiesa, nedaug jų ir yra), nes nėra nei laiko, nei galimybės juos išplauti. Utėlių neturėjau, bet švarumu negalėjau pasigirti.

Vienas arklys senas ir su smarkiai sužeista koja. Teko jis pribagiti. Man tą arklį valgyti buvo vieni niekai, šeiminingai gi, kaž kaip traukėsi. Išmokinau šeiminingus, atseit, karalienę Brigitą, davinėti man duonos prie pietų, kad jiems buvo keista, nes patys jie duonos prie pietų nevartojo.

Jano žmona pykstasi su uošviais, taip bent man rodėsi, ir pagaliau vieną dieną su vaiku išsikelia į miestą. Man teko ją perkelti ir vėliau, pora kartų, šį tą dar nuvežti nuo Jano. Bendrai, kas ten įvyko ir kokie jų visų santykiai, gerai nesusigaudžiau. Iš savo urvo nedaug ką mačiau ir girdėjau, pagaliau, ir urvan atsiroglindavau vėlai vakare ir tada grūdavau į savo guolį miegoti. Guolis? Kokia tai sukrypusi lova, be paklodžių, koks tai pavidalas pagalvės, be užvalkalo.

Turiu bėdus su vienu arkliu, Szary jo vardas, kad jį galas. Taip ramus, jaunas, duodasi kinkomas ir t.t. Bet, kartais, sustoja, suka, įsipainioja į akėčias ar kultivatorių su pavadžiais. Man rodos, ne tas Szary kaltas, bet aš, kuris nemokėjo arklio valdyti. Daug jis man nervų gadino, net verkiau porą kartų, melddamas jį "būti žmogumi". Dabar tas mano prašymas "būk

NUOŠIRDŪS VELYKINIAI SVEIKINIMAI MŪSŲ MIELIEMS SKAITYTOJAMS!

KARYS

gi, žmogus” atrodo man juokingas. Atėjo eilė ir tam mano Szary, šeimininkas jį pardavė, ar iškeitė.

Sunkiausias man dienos tai šeštadienio vakarai ir ypač sekmadieniai ir šventadieniai. Darbo kaip ir nėra, arklių šėrimą neskaitant. Visas laikas mano žinioje ir aš pats irgi savo paties žinioje ir tada nepaprastai sunku ir ilgu, nežinau, kur pasidėti. Visa padėtis aiškiai stojasi prieš akis, jokio išėjimo ir sprendimo nemačiau. Vaikščioju po apylinkes, ar po miestą, su akmeniu ant dūšios, ir negaliu pabėgti nuo savęs. Netoli mūsų namų mažytė, laikina, Šv. Antano bažnyčia, mano parapija. Greta didelė, mūrinė, to paties vardo, bet neužbaigta ir neįrengta. Susipažinau su klebonu, pavardės jau neatsimenu, irgi tik ką grįžęs iš vokiečių stovyklos ar kacetų, su medine koja.

Bendrai, visi čionykščiai gyventojai galima padalinti į dvi grupes: vieni, jų dauguma, tai tie, kurie vokiečių buvo išgabenti į GG, arba į visokias stovyklas, ir kiti, kurie liko vietoje, bet kurie už tai, neva savo noru, buvo “eingedeutsch”. Pastarieji dabar, Lenkijai atsistačius, buvo nusigandę ir laukė represijų iš valdžios, šiaip, gyventojai jų per daug nesmerkė. Klebonui papasakojau, kas esu. Bet jis irgi negalėjo sugalvoti, kaip ir kuo man būtų galima padėti. Vieną kartą kiek įklimpau, kai jo vikaro akivaizdoje pasakiau, kad esu tik brolis, ir tai netikras, nes nebuvau “iššvestas”, į ką jis mandagiai pareiškė, kad tiek broliai, tiek vienuoliai, nėra iššventinami, bet duoda įžadus.

Greit mano kleboną iškėlė kapelionu į ligoninę ir daugiau jo nemačiau. Į jo vietą atsikėlė kanauninkas Spsychalski, buvęs ligi tol dvasiniu vadu lenkų anglikasių Prancūzijoje. Ir tam pasipasakojau. Su nauju klebonu santykiai buvo glaudesni, jis ir bolševikų atžvilgiu buvo neblogai informuotas. Nežiūrint nepritekliaus, jis ėmėsi naujos bažnyčios statybos ir man iš Bydgoszcz išvykstant, jinai buvo veik užbaigta. Išgabenti iš Lenkijos, jis mane, žinoma, negalėjo, bet šiaip moraliai rasdavau jame atramą.

Šiaip bažnyčia Lenkijoje yra didelė jėga, žmonės — tikintieji. Didžiausias autoritetas mano laikais buvo kardinolas Sapięga ir gen. Anders, apie kurį ir jo armiją visi žinojo ir visas viltis dėjo. Nepatiko man asmeniškai protestantų bažnyčių atiminėjimai ir jų vertimas katalikiškoms. Didelės, niūrios ir tuščios.

Savo urvo “rinkiniuose” radau mažą knygėlę apie Šv. Tadaž Apaštalą, Globėją beviltiškose padėtyse. Nuo tada, Jis mano ir mano šeimos nuolatinis Patronas ir Globėjas. Meldžiaus tada ir meldžiuos dabar ir iki mirties — į Jį kasdien. Tikiu, kad Jo užtarymo dėka, pavyko, pagaliau, išeiti iš tos nelaisvės žemės ir susijungti su šeima.

Pamečiau vieną kartą savo auksinį kryžių su retežiu. Kaip aš jį pamečiau, iki šiai dienai nesuprantu. Bandžiau, vėliau, nuleidęs galvą ir visaip ją kratydamas ir lenkdamas, kryžius kabėjo ant krūtinės. Buvau didžiai nusiminęs, nes tai buvo vienintelė ir didžiausia mano žmonos dovana, taip sunkiai jį išsaugojau, įrėžęs į gabalą nešvaraus muilo. Rado tavorščiai žiedą, laikrodį, o kryžiaus nerado. Už poros dienų mažas berniukas, vardu Bernardas, atnešė jį man, radęs mūsų gi kieme, ant kelio.

Laikraščiuose paskaičiau, kad sąjungininkai atiduoda Tiuringiją draugui Stalinui, kaip kompensatą už sektorius Berlyne. Toji žinia mane visai pribloškė: mano gi šeima Tiuringijoje. Vaikščioju apkvaišęs ir gaudžiau laikraščius, meldžiaus, kad tas perdavimas neįvyktų staiga.

(Bus daugiau)

PAAIŠKINIMAI:

18. “Pone, esate laisvas”.
19. “Tai komendantas, tas niekšas, turi tą portfelį”.
20. “Tai dėl jo mylistos kunigo”.
21. Leidimas
22. Raudonosios armijos riterišku elgėsiu su miestiečiais.
23. “Pribaigsime kruvinąjį žvėrį jo paties guolyje.
24. Darbo tarpininkavimo įstaiga.
25. “Tačiau, tamsta, ne vokietis?”
26. Melžėjos.

Tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos prasidėjo karas

ST. TRINKA

Rašydamas atsiminimus minėjau, kad 1941 m. sausio mėnesio pradžioje, bolševikams okupavus

Lietuvą buvau iš kriminalinės policijos tarnybos paliuosuotas, todėl buvau priverstas kitur ieškoti darbo. Praslinkus kuriam laikui, tarpininkaujant vienam mano geram pažįstamam, gavau Gubernijos Alaus Bravoro, Tauragės urmo sandėlio buhalterio vietą. Tačiau, praslinkus keliems mėnesiams, urmo sandėlį iš mūsų perėmė Valstybinė Prekyba, todėl teko su šia tarnyba atsisveikinti.

Grįžęs į Šiaulius dirbau Gubernijos Alaus Bravoro buhalterijos skyriuje. Po kiek laiko žmonės pradėjo kalbėti, kad Šiaulių geležinkelio stotyje yra paruošiami žmonių išvežimui gyvuliniai vagonai, kurių viename kampe yra padaromos skylės gamtos reikalui atlikti. Tačiau kokius žmones, ir kur, niekas nežinojo.

Birželio mėnesio 15 dieną, anksty rytą N.K.V.D. ypatingas dalinys, kurio kareiviai dėvėjo mėlynas kepures, su pagalba vietinių komunistų, pradėjo suiminėti žmones ir sunkvežimiais vežti į Šiaulių geležinkelio stotį. Atvežus į stotį jie buvo patalpinti į tam tikslui paruoštus vagonus, kuriuos saugojo to pat N.K.V.D. dalinio kareiviai. Tarp suimtųjų buvo daug mano pažįstamų, buvusių saugumo ir kriminalinės policijos tarnautojų, buvusių šaulių ir šiaip miesto gyventojų.

Kiek išviso iš Šiaulių miesto buvo išvežta gyventojų — nežinau. Tačiau, žmonės kalbėjo, kad iš Šiaulių miesto ir apylinkės buvo išvežta keli šimtai žmonių. Noriu paminėti, kad komunistų valdžia nepasigailėjo nei mažų vaikų, nei sergančių žmonių. Kaip pavyzdį noriu paminėti buvusį saugumo policijos tarnautoją Vladą Kožemėką, gyvenusį Šiaulių mieste, kuris Lietuvos nepriklausomybės laikais eidamas tarnybos pareigas peršalo ir liko nuo juosmens paraližuotas ir negalėjo vaikščioti. Jis irgi su savo šeima buvo išvežtas į Sibirą ir jo tolesnis likimas nėra žinomas.

Aš į pirmąjį išvežamųjų sąrašą turbūt nebuvau įtrauktas todėl, kad sudarant sąrašus gyvenau Tauragės mieste, kur manęs niekas nepažino ir nežinojo kokias pareigas aš nepriklausomybės laikais ėjau. Kadangi buvo skleidžiami gandai, kad yra sudaromi sąrašai antram žmonių išvežimui, tai aš

savo bute naktimis nebemiegodavau ir su savo žmona ir dukra buvome laikinai apsigyvenę pas man pažįstamą Gegužių dvaro savininką Vizbarą, kurio dvaras buvo apie 5 kilometrus nuo Šiaulių miesto prie Rekyvos ežero. Paminėtas Vizbaras Lietuvos nepriklausomybės laikais kelis metus ėjo Palangos miesto burmistro pareigas, bet prieš bolševikų atėjimą nuo burmistro pareigų atsisakė ir nusipirkęs Gegužių dvarą, pats ūkininkavo (jis yra jau miręs).

1941 m. birželio mėnesio 21 dieną, anksti rytą, apie 3 valandą, kuomet aš dar miegojau, išgirdau lėktuvų motorų ūžimą ir bombų sproгимus. Išėjęs laukan pamačiau, kad virš Zoknių aerodromo, kuris buvo apie 3 kilometrus nuo Šiaulių miesto, skraido lėktuvai ir bombarduoja. Taipogi girdėjosi bombų sproгимai Gruzdžių miesto link, kur bolševikai buvo įrengę aerodromą. Buvo aišku, kad tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos prasidėjo karas. Į Šiaulių miestą aš bijojau eiti, nes ten dar šei-mininkavo komunistai. Kadangi mūsų visi daiktai ir maisto produktai buvo likę Šiaulių mieste, tai bijodamas, kad jų laike karo kas nepavogtų, prašiau Vizbaro pusininko, kad jis duotų arklis ir leistų savo sūnui su mano žmona nuvažiuoti į Šiaulius parvežti mūsų vertingesnius daiktus ir maisto produktus, už ką pažadėjau atlyginti. Sutiko.

Ši kelionė mano žmonai galėjo tragiškai baigtis, nes pusininko sūnui nuvažiavus su arkliais atsikri-dęs vienas vokiečių lėktuvas numetė į Šiaulių miestą keleta bombų, iš kurių viena nukrito į Vaisių gatvę netoli mūsų buto. Sprognus bombai, nuo oro spaudimo išbyrėjo mūsų buto ir kaimynystėje esančių namų langai. Gerai, kad mano žmona tuo momentu buvo nuėjusi pas mūsų kaimynę, kuri gyveno antrame namo gale, tai jos langų stiklų šukės nesužeidė. Jei būtų buvusi mūsų bute, tai vargiai ar būtų išlikusi gyva. Po, šito įvykio mano žmonai pavyko laimingai sugrįžti į Gegužių dvarą.

Sekančią dieną pamačiau, per laukus, mažais būreliais besitraukiančius raudonosios armijos kareivius. Vienas būrelis, kuriame buvo apie 20 kareivių, su vienu karininku, buvo užėję į Gegužių dvarą atsigerti vandens. Iš karto jie bijojo gerti vandenį iš esančio kieme šulinio ir manęs paklausė ar jis nėra užnuodytas. Tik man užtikrinus, kad jo niekas neužnuodijo ir, kad mes patys jį geriame, atsigėrę vandens nužygiavo Šiaulių miesto link. Išeidamas karininkas man pasakė, kad čia greitai ateis vokiečiai.

Tik už trijų dienų nuo karo pradžios, pasirodė pirmieji vokiečių kariuomenės daliniai, kurie susidūrė su raudonosios armijos, apie bataliono didumo

daliniu, kuris buvo įsitvirtinęs prie plento Šiauliai-Kelmė, Šiaulių miesto pakraštyje. Susišaudymas tęsėsi visą naktį, tik vokiečiams pradėjus jų pozicijas apšaudyti iš artilerijos, ir užėjus jiems į užnugarį, jis pasidavė vokiečiams ir nelaisvę. Po to, vokiečių kariuomenė, užėmusi Šiaulių miestą, nužygiavo Jonišio miesto ir Latvijos link. Didesnių mūšių Šiaulių miesto apylinkėje nebuvo, nes bolševikų kariuomenė, be didesnio pasipriešinimo, traukėsi visu frontu atgal, palikdama įvairių rūšių ginklų, artilerijos pabūklų ir tankų.

Prieš vokiečių kariuomenei užimant Šiaulių miestą, išgirdęs iš Kauno radio stoties griežiant Lietuvos himną, iš džiaugsmo vos neapsiverkiau. Buvo aišku, kad Kaunas jau yra išlaisvintas iš bolševikų ir, kad jame jau šeimininkauja lietuviai.

Išgirdęs per radio, kad visi seni tarnautojai turi grįžti į savo senas tarnybos vietas, grįžau į Šiaulius. Užėjęs į buvusią kriminalinės policijos raštinę radau susirinkusių apie 15 jaunų vyrų kurie anksčiau policijoje netarnavo ir apie policijos darbą jokio supratimo neturėjo. Man buvo pasiūlyta būti saugumo policijos viršininku, bet aš nuo tos garbės atsisakiau, nes politinis darbas man buvo ne prie širdies. Sutikau laikinai eiti kriminalinės policijos vedėjo pareigas, nes toje srityje buvau dirbęs apie 20 metų.

Tuo metu Šiaulių mieste ir provincijoje šeimininkavo partizanai, kurie buvusius komjaunuolius ir asmenis, kurie prie bolševikų valdžios ėjo bent kokias pareigas, suiminėjo ir be jokių kvotos davinių talpino į Šiaulių kalėjimą vokiečių saugumo policijos žinioje. Gi vokiečiai prie savo komendantūros buvo suorganizavę kokį tai ypatingą dalinį (Sonder Komando), kuriame buvo apie 30 vyrų, kurie kasdieną imdavo iš kalėjimo po 30-40 žmonių sunkvežimiais juos veždavo į apylinkėje esančius miškus ir šaudė. Iš kalėjimo tarnautojų sužinoję apie tai kreipėmės į vokiečių saugumo policiją (Sicherheitspolizei), su klausimu kodėl taip yra daroma. Paaiškino sakydami: "Jeigu jūsų policija, ar partizanai suima kokį asmenį ir patalpina į kalėjimą, tai reiškia, kad jis yra komunistas ir kuo nors nusikaltęs. O komunistus mes turime įsakyti šaudyti". Buvo aišku, kad jiems nebuvo gaila lietuvių. Juo daugiau jų iššaudys, tuo bus geriau ir bus daugiau erdvės kur kolonizuoti vokiečius. Ta-

da kreipėmės į vokiečių saugumo policijos viršininką su prašymu, kad laikomų kalėjime žmonių ekzekuciją sustabdytų ir, kad leistų patikrinti kalėjimą kiek jame yra laikoma suimtų žmonių ir už kokius nusikaltimus jie yra laikomi. Sutiko. Tada buvo sudaryta komisija į kuria ėjo: buvęs Šiaulių Apygardos Teismo prokuroras Kaminskas, jo padėjėjas Prancūnas, grįžęs iš Vokietijos, buvęs kvotų skyriaus vedėjas Pakulis, mūsų skyriaus tarnautojas Garbonkus ir aš, šio straipsnio autorius.

Nuvykus į kalėjimą jame buvo rasta apie 280 kalinių. Kadangi apie juos jokių kvotų ir davinių už kokius nusikaltimus jie buvo suimti nebuvo, tai buvo padarytas sąrašas pažymint kiekvieno asmens: vardą, pavardę, gyvenamąją vietą, kokias pareigas ėjo prie bolševikų valdžios ir už ką buvo suimtas. Tarp suimtųjų radau keleta man pažįstamų asmenų, kurie anksčiau tarnavo policijoje ir geležinkelio žinyboje. Be to, radau buvusį Gubernijos Alaus Bravoro direktorių Steponavičių, kuris buvo mane priėmęs į tarnybą. Paprašiau, kad paminėtus asmenis būtinai paliuosuočiau iš kalėjimo. Gavus iš vokiečių saugumo policijos leidimą, sekančią dieną apie 260 kalinių buvo iš kalėjimo paleista. Likusieji apie 20 kalinių, kurie prie bolševikų valdžios ėjo svarbesnes pareigas, buvo palikti kalėjime mūsų saugumo policijos žinioje-ištyrimui. Noriu pasakyti, kad dėl paliuosavimo iš kalėjimo suimtųjų daug pasidarbavo buvęs saugumo policijos kvotų skyriaus vedėjas Pakulis, kuris grįžęs iš Vokietijos perėmė saugumo policijos vadovavimą, nes iki jo grįžimo saugumo policijai vadovavo vienas neprityęs asmuo, dėl ko daug nekaltų žmonių nukentėjo.

Už kelių dienų sutikau paleistą iš kalėjimo buvusį Gubernijos Alaus Bravoro direktorių Steponavičių, kuris man nusiskundė, kad keli alaus bravoro darbininkai jam grasina, kad jį reikia vėl suimti ir patalpinti į kalėjimą. Paklausė patarimo ką jis turi daryti. Kadangi jis buvo geras žmogus, komunistinių idėjų neskleidė ir mane buvo priėmęs į tarnybą, kurios aš tada niekur negalėjau gauti, tai jam patariau kad iki viskas aprims pasišalintų iš Šiaulių miesto ir apsigyventų kur jo niekas nepažįsta. Ką jis ir padarė. Daugiau jo sutikęs nebuvau, nes jis išvyko gyventi kur tai į Telšių apskritį iš kur buvo kilęs.

LVS RAMOVĒ CENTRO VALDYBOS

Bendrraštis Nr. 111

Čikaga, 1974 m., Kovo mėn. 20 d.

Liečia: LVS "Ramovė" Skyrių atstovų suvažiavimą ir gyvenimo aplinkybių iškeltus bėgamuosius reikalus.

SKYRIŲ ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS

1. Suvažiavimo laikas:

1974 m. gegužės 25—26 d.d. Čikagoje.

2. Suvažiavimo patalpų adresas:

Gegužės 25 d. — Lietuvių Tautinės Sąjungos namuose, 6422 So. Kedzie Ave.

Gegužės 26 d. — Jaunimo Centro patalpose, 5600 So. Claremont Ave.

Suvažiavimo tikslai:

a. Išsirinkti LVS "Ramovė" centrinius valdomuosius organus;

b. Priimti pakeistą bei papildytą Sąjungos statutą;

c. Susipažinti su Sąjungos centrinių valdomųjų organų bei skyrių atliktais ir neatliktais darbais;

d. Nustatyti LVS "Ramovė" ateities veiklos gaires ir

e. Išspręsti kitus gyvenimo aplinkybių iškeltus klausimus.

Suvažiavimo atstovai ir svečiai

a. Atstovai turintieji balsavimo teisę — skyrių atstovai, išrinkti skyrių narių susirinkimuose, skaitant vieną atstovą nuo penkiolikos narių. Nepilnas skaičius iki 15-kos, bet nemažiau kaip 8 nariai, taip pat renka vieną atstovą. Pav. 23 nariai duoda 2 atstovus, 38 nariai — 3 atstovus ir t.t.

Į suvažiavimą vykstantiems atstovams skyrių valdybos kiekvienam išduoda raštišką įgaliojimą, pažymint jo vardą, pavardę, kokį skyrių atstovauja ir kiek jis turi balsų.

Kiekvienas atstovas turi tik vieną balsą, tačiau, jei jis atstovauja visą skyrių, tai jis turi tiek balsų, kiek skyrius turi teisę pasiųsti atstovų.

b. Sąjungos Skyriai Australijoje ir Anglijoje, dėl tolumo atstumo negalėdami atsiųsti savo atstovų, į suvažiavimą, turi teisę įgalioti Čikagoje, ar kur kitur, gyvenančius ramovėnus juos suvažiavime atstovauti.

Minimi skyriai, norėdami aktyviau ir betarpiai dalyvauti centrinių organų rinkimuose, pagal toliau pridėdamą kandidatų sąrašą, balsavimą gali atlikti vietoje, skyriaus susirinkime. Rinkimų protokolą su balsavimo išdavomis turi iki 1974.V.15 prisiųsti NOMINACIJŲ KOMISIJOS pirmininko adresu — Gen. K. Musteikis, 7647 South Campbell Ave., Chicago, Ill., 60629, USA, kuris suvažiavimo metu gautus davinius perduos skyrių atstovų suvažiavimo prezidentui.

c. Remiantis veikiančiu Sąjungos statutu, suvažiavime, su balsavimo teise, dalyvauja ir Sąjungos garbės nariai, Sąjungos centro valdybos, kontrolės komisijos ir garbės teismo pereinėjimai.

d. LVS "Ramovė" skyriai siunčiamų į suvažiavimą atstovų sąrašus centro valdybai, sekretoriaus adresu — E. Vengianskas, 3931 So. Talman Ave., Chicago, Ill., 60632, USA, prisiunčia, neveliau, kaip iki 1974 m. gegužės 15 d.

e. Suvažiavimo svečiais centro valdyba kviečia visus ramovėnus, buvusios nepriklausomos Lietuvos kariuomenės karius, nors ir nepriklausančius LVS "Ramovė", taip pat ir buvusius aktyvius 1941-jų metų Lietuvoje įvykusio sukilimo dalyvius ir okupacijų laikotarpio partizanus. Ypatingai malonu būtų juos matyti suvažiavimo atidarymo iškilmėse, vainiko padėjimo apeigose prie Laisvės Kovų paminklo ir gegužės 26 d. pamaldose.

5. Nurodymai skyriams

a. Anglijoje ir Australijoje skyriams, jeigu būtų vykdomi rinkimai vietoje, vadovautis CV-bos bendrraščiu Nr. 101 iš 1971.III.5, punktu "B" (Rinkimų Vykdymas Skyriuose).

b. Būtų labai naudinga, kad iš Australijos galėtų atvykti bent vienas atstovas, nes tik jis galėtų tinkamai referuoti Sydney skyriaus iškeltą skundą ir kitus vietoje iškilusius nesusipratimus.

c. Visos skyrių valdybos yra įpareigojamos, iki 1974 gegužės 15 d., prisilaikant prie šio bendrraščio pridėamos formos, centro valdybai atsiųsti savo veiklos nuo 1968 m. spalio 1 d. iki 1974 m. gegužės 1 d. pranešimus.

d. Turint galvoje, kad šiame skyrių atstovų suvažiavime bus svarstomi labai svarbūs klausimai, nuo kurių tinkamo išsprendimo priklausys visos Sąjungos tinkama tolimesnė veikla, bei jos darbinga egzistencija, centro valdyba turi viltį, kad Sąjungos skyriai, bent jau iš JAV-bių ir Kanados, ras galimybės atsiųsti reikalingą atstovų skaičių į šį suvažiavimą.

6. Suvažiavimo eiga ir darbotvarkė

Gegužės 25 d. Tautinės Sąjungos namuose

9.00 — 10.00 val. — Suvažiavimo dalyvių registracija,

10.00 — 10.45 val. — Suvažiavimo atidarymas ir eventualiai sveikinimai;

10.45 — 11.00 val. — Pertrauka;

11.00 — 13.00 val. — Darbo posėdis:

a. Centro valdybos ataskaitinis pranešimas,

b. Kontrolės komisijos pranešimas,

c. Garbės teismo pranešimas,

d. Diskusijos dėl padarytų pranešimų.

13:00 — 14.00 val. — Priešpiečių pertrauka

14.00 — 18.00 val. — Darbo posėdžio tęsą:

a. Būdingesni skyrių veiklos pranešimai,

b. Žumalo "Karys" atstovo pranešimas;

c. Pasisakymai dėl pranešimų ir ateities veiklos aptarimas;

d. Sydney skyriaus skundas;

e. Sąjungos centrinių valdomųjų organų rinkimai.

18.00 — 2.00 val. — Pertrauka;

20 val. — Bendras suvažiavimo dalyvių ir svečių pobūvis ten pat, Tautinės S-gos namuose.

Gegužės 26 d. Jaunimo Centro patalpose

10.00 — 11.00 val. — Pamaldos Tėvų Jėzuitų kopyčioje;

11.00 — 11.30 val. — Iškilmės prie Žuvusiems dėl Lietuvos Laisvės Kovų paminklo:

a. Trumpas žodis,

b. Vainiko padėjimas — giedama "Marija, Marija",

c. Lietuvos Himnas.

11.30 — 12.00 val. — Lietuvos Laisvės Kovų muziejaus lankymas;

12 val. — Darbo posėdžio tąsa — nebaigtų dienotvarkėje numatytų darbų svarstymas. Jaunimo Centro 203-jame kambaryje.

Suvažiavimo uždarymas. Lietuvos Himnas.

Pastaba:

Šis suvažiavimo darbotvarkės projektas, skyrių atstovų suvažiavimo dalyvių nutarimu, gali būti pakeistas bei papildytas.

Skyrių valdybos, jei ras reikalinga, iš anksto gali siūlyti savo pageidavimus, dėl darbotvarkės papildymo. Pageidavimus siunčia centro valdybai, kartu su skyrių atstovų sąrašais, iki š.m. gegužės 15 d.

7. Kandidatų į LVS "Ramovė" centrinius Valdomojusius Organus sąrašas:

Remiantis centro valdybos atsiklausimu ir pasisakusių skyrių daugumos nuomone, kandidatai į LVS "Ramovė" centrinius valdomuosius organus parinkti iš Čikagoje gyvenančių ramovėnų.

Sąjungos skyrių žiniai skelbiama centro valdybos sudarytos nominacijų komisijos akto ištrauka:

"... LVS Ramovė centro valdybos 1974 m. sausio 10 d. raštu sudaryta Ramovės centriniams organams rinkti nominacijų komisija iš ramovėnų: pirm. K. Musteikis, nariai — Jonas Valaitis ir Stasys Juras. Jie klausė ir gavo žemiau išvardintų ramovėnų sutikimą, būti renkama į centrinius Ramovės organus, kaip seka:

Ramovės Centro Valdybon

1. Juozas Bulika, 2. Karolis Dabulevičius, 3. Jonas Gaižutis, 4. Andrius Juškevičius, 5. Kostas Juškaitis, 6. Stasys Juras, 7. Kazys Oželis, 8. Albinas Rapšys, 9. Jonas Švedas, 10. Edmundas Vengianskas.

Ramovės Garbės Teisman

1. Stasys Baipšys, 2. Vladas Mieželis, 3. Antanas Rėklaitis, 4. Jurgis Stankūnas, 5. Juozas Vilutis.

Ramovės Kontrolės Komisijon

1. Bronius Ambraziejsu, 2. Juozas Bagdžius, 3. Jonas Tapulionis, 4. Stasys Virpša, 5. Pranas Žitkus.

P.S. Sąrašai sudaryti alfabeto tvarka.

Pasirašo:

Kazys Musteikis

Stasys Juras

J. Valaitis

Čikaga, 1974 m. vasario 27 d.

Šis kandidatų sąrašas, suvažiavimo metu nutarus, gali būti papildytas.

Australijos ir Anglijos skyriai, jei vykdytų rinkimus vietoje, skyrių susirinkimuose, kaip kad nurodyta šio bendraraščio skyr. 4, punkte "b", balsuoja į CV-bą už 5 kandidatus, į kontrolės komisiją už 3, ir į garbės teismą — už 3 kandidatus.

8. Baigiamasis skyrius

1974-jų metų LVS "Ramovė" skyrių atstovų suvažiavimą organizuoti ir jam tinkamai pasiruošti sudaryta organizacinė komisija į kurią įeina CV atstovai — K. Dabulevičius ir J. Tapulionis, Čikagos skyriaus atstovai — A. Juškevičius ir J. Vilutis, ir Birutės Drjos atstovės — M. Babickienė ir V. Kulikauskienė.

Komisijos pirmininkas K. Dabulevičius, 6616 So. Rockwell Str., Chicago, Ill., 60629, USA. Tel. 476-1780.

Atvykstantieji į suvažiavimą atstovai, negalintieji patys pasirūpinti nakvyne, iš anksto ar atvykus, kreipiasi į Čikagos skyriaus valdybos pirmininką Andrių Juškevičių, 1616 So. 49th Ave., Cicero, Ill., 60650, USA. Tel. OLimpic 2-8546.

9. Einamieji reikalai

Padėkos

Centro valdyba reiškia padėką Čikagos skyriaus ramovėnams K. Mikalajūnui ir P. Dirkiui už iki šiol vestą mirusių ir žuvusių Lietuvos karininkų kartoteką.

Toliau ši darbą tęsti sutikusiam ramovėnui Stasiui Jurui, gyv. 4017 So. Artesian Ave., Chicago, Ill., USA, Tel. VI-7-4225, centro valdyba dėkoja ir linki geriausios sėkmės darbe.

Centro valdyba reiškia nuoširdžiausią padėką visiems skyriams Vasario 16-sios dienos proga surinkusiems aukas Lietuvos karo invalidams šelpti ir jas persiuntusiems CV-bai — karo invalidų šalpos fondui.

Klaidos atitaisymas

Remiantis CV-boje išdininko padaryta pataisa, bendrai informacijai pranešama, kad Klevelando skyrius už 1970, 71 ir 72-sius metus CV-boje yra apsimokėjęs visus nustatytus mokesčius.

Šia prasme pataisoma 1973 m. liepos 15 d. centro valdybos bendraraštyje Nr. 108 paskelbta lentelė ir už padarytą nemalonią klaidą Klevelando skyriaus valdyba ir ramovėnai atsiprašomi.

Prof. S. Dirmantas

Centro Valdybos Pirmininkas

Edm. Vengianskas

Sekretorius

RUSŲ DESANTINIAI DALINIAI

B. B.

Galinga ugnis, judėsys ir greitas tikslo pasiekimas yra rusų puolamosios doktrinos pagrinde. Tankai, sunaikiai šarvuotos ir motorizuotos pėstininkų divizijos — tai numatomos priemonės greitam įsiveržimui prieš gynybos sistemą. Branduolinės energijos ginklų įtakoje, įsiveržimo gilumas 80 km. (50 mylių) per parą. Tikslu greitai įsiveržti prieš gynybos gilumon ir pasiekti svarbius operacijoms punktus, rusai daugiausiai remiasi desantiniais daliniais, ypatingai branduolinės energijos ginklų įtakoje, kurie turės vykdyti strateginius uždavinius nepriklausomai.

Prieš 44 metus, rusų 11-toji divizija buvo aprūpinta reikalingomis priemonėmis, apmokyta ir pavadinta pirmąja desantininkų divizija, Leningrado karo apygardos sudėtyje. Vėliau buvo suorganizuoti desantininkų daliniai Maskvos, Kijevo ir Baltgudijos karinėse apygardose.

1930 m. buvo atlikti pirmi bandymai nuleisti parašutais dalinius, iš anksto numatytoje ir tam tikslui paruoštoje vietoje. 1936 m. jau buvo nustatyti desantų taktiniai principai — pagrindiniu tikslu suardyti prieš vadovavimo sistemą, ryšius ir tarpriai derinant veiksmus su pagrindinėmis puolančiomis jėgomis, suardyti prieš pasipriešinimo organizaciją. 1941 m. rusai turėjo 3 desantininkų brigadas Europos fronte ir 3 Tolimuose Rytuose, tačiau jos nepasireiškė dėl lėktuvų ir paslankių kautynių priemonių stokos.

Pokariniu metu, naudojantis amerikiečių, vokiečių ir anglų patyrimais, rusai perorganizavo desantininkų dalinius, apginklavo paslankia artilerija, minosvaizdžiais, priešlėktuviniais pabūklais, daugiaavamzdžiais raketsvaizdžiais ir motorizuotom transporto priemonėm. Įvesta tiesioginė aviacijos parama. Į doktriną įvestas tikslas sudaryti naują frontą, panaudojant tankus ir mechanizuotus — motorizuotus dalinius prieš gynybos sistemos gilumoje.

Šiuo metu visame rusų užimtame plote yra išdėstytos septynios de-

santininkų divizijos, po 7,500 vyrų kiekvienoje. Diviziją sudaro trys pulkai, su priediniais kautynių ir aprūpinimo daliniais — tiekimo ir transporto batalionas, daugiaavamzdžių raketų batalionas, artilerijos pulkas, priešlėktuvinės gynybos pulkas, sanitarijos batalionas, inžinerijos batalionas, ryšių batalionas, narų grupė ir kt. Pulke yra trys kautynių batalionai po 3 kuopas kiekviename.

Pagrindiniu desantininkų divizijos ginklu laikoma ASU 57 ir ASU 85 šarvuotos motorizuotos patrankos, sveriančios tarp 3.5 ir 14 tonų, kurių priskaitoma apie 45 divizijos statute. Seka 140 mm daugiaavamzdės raketos po 16 vamzdžių viename laidojtuje. 82 ir 120 mm minosvaizdžiai, 122 mm gaubicos, 23 mm ZU 23 priešlėktuviniai pabūklai, Sagger ir Swatter prieštankinės pėstininkų raketos. Motorizuotos pėstininkų ir tankų divizijos turi ir taktinės branduolinės energijos raketas, tačiau šiuo metu nežinoma ar šiais ginklais yra aprūpinti desantininkų daliniai, tačiau reikia manyti, kad atskiram uždaviniui gali būti priskirta, nors ir būtų reikalinga didesnio kiekio specialiai pritaikytų oro transporto priemonių (1967 m. manevruose buvo panašus atvejis, panaudojant Frog branduolinės energijos taktines raketas).

Desantininkų daliniai aprūpinami ketvirčio tonos UAZ 69 sunkvežimiais, kurie panaudojami ir prieštankinių pabūklų vežiojimui. ASU 57 yra priskirti prie motorizuotų patrankų dalinių, prie kurių, šalia dviejų vyrų tarnybos, priskiriama po tris parašutininkus kovotojus.

Ugnies galingumu ir transporto priemonėm, rusų parašutininkų divizijos laikomos veiksmingos ir pakankamai pajėgios.

Oro transportą pagrindinai sudaro karo aviacijos oro transporto daliniai, kurie susideda iš pulkų, pritaikytų kilnoti desantus. Lėktuvai AN—12 CUB ir AN—22 COOK neša po 80 kovotojų pilnoje kautynių ap-rangoje su reikiama kautynių ir

aprūpinimo ištekliais, arba 11 tonų krūvio. Skridimo tolis — 1800 km. Pagerintas AN—22 neša iki 22 tonų, skridimo tolis 3000 km. Abu lėktuvai pritaikyti nešti ASU 57 ir ASU 85 šarvuotus pabūklus. AN—22 lėktuvų rusai turi pakankamą kiekį, kad galėtų vienu transportu perkelti toliman prieš uždugarin (tarp 1500 ir 2500 km.) dvi parašutininkų divizijas su visu kautynių aprūpinimu.

Mažesniems atstumams gali būti naudojami Mi-5 HOOK helikopteriai, nešantys 80 kovotojų kautynių parengtyje, arba 10 tonų krūvio. Tie patys helikopteriai pritaikyti remti ugnimi parašutininkų dalinius žemės veiksmuose, taip pat taktiniam parašutininkų dalinių kilnojimui.

Parašutininkų daliniai tiesioginiai priklauso krašto gynybos ministeriui; jis duoda strateginius uždavinius, kuriuos desantiniai daliniai vykdo nepriklausomai. Operaciniai jie priklauso fronto vadui, kurio veiksmus desantiniai daliniai remtų. Kitokiems uždaviniams, kaip žinių rinkimui, partizaniniams veiksmams, taktiniams uždaviniams (pav. prietilčių sudarymui), būtų skiriami mažesni parašutininkų daliniai, pagal uždavinio dydį ir pobūdį.

“Sparnuoti pėstininkai” — tai populiariai vadinami parašutininkai, parenkami gerų fizinių ir psichologinių savybių iš kandidatų, paruoštų dar mokyklos suoluose. Parašutininkų apmokymo mokykla yra Riazanėje, apie 200 km. į pietus nuo Maskvos. Čia vyksta teoretinis ir praktiškas parengimas. Kaip akriuomenės elitui, be abejo, pagrinde yra pompuojamas marksizmas ir leninizmas. Virš 90% parašutininkų yra komunistų partijos nariai.

Taktinis apmokymas pradamas nuo kuopos ir baigiamas pulku, pradedant nesudėtingais veiksmis, perėinant prie visų numatomų galimybių, su pilnu ginklavimu.

Rusų parašutininkų daliniai laikomi pilnoje parengtyje ir nuolatos vykdo kautynių pratimus. Tas pat daroma su čekų parašutininkų brigada ir rumunų parašutininkų pulku. Rytiniai vokiečiai taip pat turi parašutininkų dalinius. Dažnai

vykdomi plataus masto parašiutininkų manevrai, kartu su kitomis ginklų rūšimis, taip pat įjungiant į bendrus ginkluotųjų jėgų manevrus, kaip pav. 1967 m. Dniepro, 1970 — Dvina, 1971 m. — Yug. Manevrų tema dažniausiai panaši. Priešas įsiveržia iš vakarų, arba pietų. Rusų priedangos daliniai nesėkmingai stabdydami traukiasi. Sutelkti parašiutininkų daliniai išmetami puolančio priešo svarbiuosna tiekimo ir vadovavimo centruosna, suardo puolančio priešo organizaciją. Tuo tarpu besitraukiantys gynybos daliniai su papildymais persiorganizuoja ir pereina į priešpuolį. Puolančio priešo užnugaryje išmesti desantiniai daliniai, telkiami tam tikrosna vietosna ir staigiu smūgiu puola priešo telkinius iš nelauktos krypties. Su laikius užpuoliko invaziją, pereinama atsiskaitymo nesulaikoma puoliman, kuriuo priešas išstumiamas iš tėvynės ir nubaudžiamas už agresiją.

Tenka pastebėti, kad kai Vakarų valstybės į parašiutininkų dalinius žiūri skeptiškai, rusai pilnoje skalėje vykdo tokių dalinių parengimą ir numato jų masinį panaudojimą, skirdami tam didelius kiekius krašto biudžeto, nuolat modernizuoja priemones ir gerina kovotojų apmokymą. Neabejotina, kad tuo ruošiamasi plataus masto veiksmams, toliau siekiantiems negu dabartinės sovietinės Rusijos ribos.

Šia proga pravartu peržvelgti kelis brožuos rusų karinio pasirengimo. Kiekvienais metais spalio mėn., pasibaigus kariuomenės paradamams, vyksta atsitarnavusių kareivių paleidimas atsargon ir priėmimas naujokų.

Iki sekančių metų balandžio mėnesio, vyksta smulkių dalinių taktinis apmokymas, iki bataliono sudėties imtinai, skiriant daugiau dėmesio vietiniam kovotojui ir smulkiems daliniams. Pagal klimatinės sąlygas, nuo gegužės iki spalio mėn. vykstama į lauko stovyklas, poligonus, kur iki liepos mėn. atliekami visi individualūs ir grupiniai kautynių šaudymo pratimai, apjungiant visas ginklų rūšis — tankus, lėktuvus, artileriją ir pėstininkų ginklus. Šiems pasibaigus, prasideda vien-

pusiai manevrai, naudojant kautynių šaudmenis. Šiame laikotarpyje ypatingas dėmesys kreipiamas į jaunesniųjų karininkų veiksmus, vadovavimo lankstumą. Įvedami cheminiai ginklai ir vaizduojami taktiniai branduolinės energijos ginklai. Šiame taktinės apimties apmokyme ypatingai išryškinama puolimo doktrina daliniuose ir agresyvumas atskiruose kovotojuose.

Kaip taisyklė, manevrai pradedami naktį, forsuo tu žygiu, kuris baigiasi rytmetėje priekinių dalinių sąlyčio sudarymu su priešu. Priklausomai nuo šio momento aplinkybių, dažniausiai pereinama puoliman, tikslu išaiškinti priešo pajėgumą, arba gynybon, pasitraukiman, arba apėjiman. Kiekvienų manevrų sąstatan įeina kėlimasis per upes, vandenis, pelkes. (Amerikiečiai normaliai pradeda manevrus gynyba ir tik puolant priešui vykdomi gynybos puolamieji veiksmai.

Tęsinyje atskirų, stambesnių manevrų, pereinama, prie taip vadinamų, didžiųjų tėvynės gynybos manevrų; iš vėlesniųjų paminėtina 1967 m. Dvina, 1970 m. Dniepr, 1971 m. Yug, kuriuose išryškėjo raudonosios armijos pobūdis. Pastaruosiuose manevruose dalyvavo 10 divizijų, neskaitant desantinių oro divizijų, su marinų brigada, kurios buvo karo meto sudėtyje. Dėmesio centre buvo šiaurinė Kaukazo dalis į vakarus nuo Rumunijos, kur pradėta šabloniniu nakties žygiu, pereinant į sąlytį su priešu rytmetėje. Sekė puolimas, šiam nepavykus, apsikasta gynybai, atremiant priešo priešpuolį. Persigrupavus buvo pakartotas puolimas, užimant priešo turėtą sritį.

Prie žemės jėgų prisidėjo Juodosios jūros laivynas, kuris iškėlė jūr pėstininkų brigadą sparniniam prieš užnugaryje. Dar naktį prieš išsikėlimą, ši brigada, esanti laivuose, buvo puolama priešo torpedinių ir povandeninių laivų. Šis puolimas buvo sustabdytas "Leningrad" lėktuvnešio, kuris buvo skirtas brigadą saugoti su specialiais helikopetris, pritaikytais kovai prieš povandeninius laivus ir lėktuvais naikintuvais. Brigados išsikėlimą stipriai dengė oro jėgos prieš oriniu-

puolimus, vėliau tiesioginiai rėmė žemės puolimo veiksmuose. Išsikėlusią brigadą puolė prieš šarvuoti daliniai, sparniniu smūgiu. Tačiau, greitu perėjimu iš puolimo į gynybą, remiant oro jėgom, prieš priešpuolis buvo sustabdytas, brigada persigrupavo ir gavus papildymą naujomis desantininkų jėgomis, perėjo sėkmingan puoliman. Tuo pačiu metu pagrindinės frontinės jėgos, desantinių dalinių priedangėje sudaryto prietilčio ir oro jėgų apsaugoje, pastatė tiltą ir persikėlė per upę, ta pačia kryptimi, kur puolė jūrininkų brigada, puolė įsiveržusį priešą. Tuo pačiu metu buvo iškelti desantai į kelias svarbesnes vietas — vienas, brigados sudėtyje, apie du kilometrus nuo priešo aerodromo, kurį užėmė valandos bėgyje, kur tuojuo pradėjo nusileisti puolančiųjų lėktuvai su papildomais daliniais ir tiekmenimis, reikalingiems veiksmams įsiveržus prieš užnugaryje. Kitas desantininkų dalinys, apie bataliono sudėties, nusileido arti priešo tiekimo pagrindinio kelio, tikslu minuoti kelius, tiltus, sudaryti pasalas, naikinti tiekmenis.

Šiuose manevruose buvo išskirtinai kontroliuojami jaunesniųjų vadų veiksmai, skubiai ir tiksliai reaguoti į besikeičiančias aplinkybes, ypatingai žvalgant.

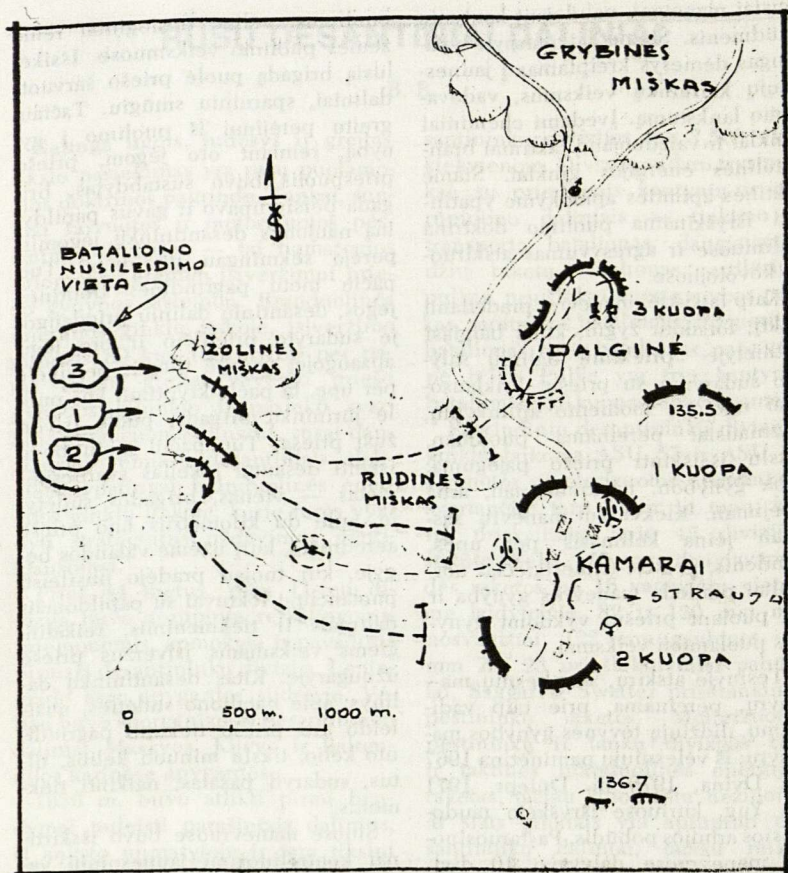
Be Europoje vykdytų manevrų, kiekvienais metais panašaus pobūdžio manevrai būna vykdomi Azijoje, prie kiniečių sienos. Čia ypatingas dėmesys kreipiamas į kautynių šaudymo pratimus.

Manevras: Desantininkų batalionas prietilčio užėmime

(Papildymas prie "Rusų desantiniai daliniai"). Desantininkų bataliono vadui majorui S. Ž. antradieno popietėje buvo duotas uždavinys trečiadienio rytą užimti prietilį, per upelį Srauja ties Kamarais ir išlaikyti, iki tos pačios dienos vakaro, iki ten atvyks žemės pajėgos iš pietų.

Bataliono, sustiprinto 122 mm gaubicų baterija, nusileidimo vieta į vakarus nuo Zolinės miško, apie 3 km. nuo Kamarai prietilčio.

Žinios apie priešą: — priešas stabdydamas traukiasi šiaurės link,

tačiau, paskutinėmis žiniomis, telkia jėgas priešpuoliui Kamarų link, tikslu sutvirtinti ir sustabdyti persekiojamą. Kamarų prietilį gina prieš 3 kuopa.

Uždavinio vykdymui, bataliono vadas majoras S. Ž. pareikalavo Kamarų prietilčio orinės nuotraukos, kuri dviejų valandų bėgyje buvo patiekta. Pareikalavo ir paramos iš oro — nusileidimo metu bombarduoti Žolinės miško vakarinę sritį, ir naikintuvus patruliuoti, jei nusileidimo metu priešpuolių vykdymų priešpuolį; bombarduoti Kamarų rajone prieš 3 kuopas. Užėmus prietilį, prieš 3 kuopas priešpuolio atveju, remti iš oro gynybą. Artėjantiems žemės daliniams iš pietų, pasiekus artilerijos tolianašos atstumą, susirišti radio ryšiu su desantiniu batalionu, kad esant reikalui, ugnimi galėtų paremti.

Bataliono nusileidimo tvarka: — rikiuotis iš šiaurės pietuosna, frontu Žolinės miško link: 3 kuopa šiau-

rėje, 1 kuopa viduryje, 2 kuopa pietuose, pagalbiniai bataliono daliniai ir priskirta artilerija į vakarus nuo 1 kuopos. Nusileidus, kautynių formoje į Žolinės mišką, kur galutinai susitvarkius, x valandą artėti išėiteis ribon puolimui: 3 kuopa su prieštankinių pabūklų būriu, Rudinės miško šiaurės rytiniam pakraštyje; 1 kuopa, su gaubicų baterija, Rudinės miško pietrytiniam pakraštyje, artilerijos baterijai pasirengti remti Kamarų puolimą; 2 kuopai, su minosvaidžių būriu, Žolinės miško pietrytiniam pakraštyje, persikelti į Sraujos dešinį krantą ir užimti išėities ribą puolimui rytiniame krūmų pakraštyje prieš Kamarus.

Puolimo pradžia N valandą. Priešui išaiškinius išėities ribos užėjimą, pulti atskirai. Puolimo tikslai: — 3 kuopai užimti Dalginės aukštumą ir pereiti gynybon, tikslu atremti galimus prieš 3 tankus ir šarvuotų pėstininkų priešpuolius iš šiaurės; taip pat saugoti 1 kuopos kairį spar-

ną puolimo metu. Pasiekus Dalginės aukštumą, pasiūsti žvalgus kelių sankryžon, pietiniam Grybinės miško pakraštyje. 3 kuopai rems priskirtoji gaubicų baterija. Pirmai kuopai sunaikinti prieš 3 kuopas jėgas kairiam Sraujos upelio krante ir pasiekus tikslą, išmesti būrį aukštumon 135.5 šoninei apsaugai; kuopai apsikasti šiauriniame Kamarų pakraštyje, tikslu atremti galimą prieš 3 kuopas puolimą iš šiaurės. Artilerijos baterijai užimti pozicijas Kamarų srityje, tikslu remti 3 ir 2 kuopas (iš keičiamų pozicijų). 2 kuopai užimti prietilį dešiniajame Sraujos krante, išmesti būrį aukštumon 136.7 priekinei apsaugai; kuopai įsitvirtinti Kamarų pietiniam pakraštyje. Pasiūsti žvalgus keliu į pietus nuo Kamarų.

(Kiti įsakymo skyriai šiuo atveju neįdomūs).

Trečiadienio rytą, desantinis batalionas, aviacijos priedangoje, buvo nuleistas helikopteriais numatyton vieton ir be reikšmingesnių įvykių, po trumpų kautynių, užėmus nurodytas vietas, apsikastė.

Praslinkus trejetai valandų nuo Kamarai prietilčio užėmimo, 3 kuopos patrulis pranešė, kad 5 km. į šiaurės vakarus nuo Grybinės miško, keliu artėja link Kamarų prieš 3 šarvuotas pėstininkų batalionas, sustiprintas tankais.

Pusvalandžiu vėliau, iš Grybinės miško pietinio pakraščio dvi pėstininkų šarvuotos kuopos, remiamos 10 tankų, puolė Dalginės aukštumą. 3 kuopos prieštankiniai pabūklai sunaikino kelis prieš 3 tankus ir keletą šarvuotų pėstininkų vežimų, gi gaubicų baterija iš 1 kuopos srities ir desantininkų bataliono baterija iš 3 kuopos srities, taip pat 3 kuopos gynyba, sustabdė prieš 3 kuopas puolimą. Puolančio prieš 3 kuopas su 3 tankais pavyko įsiveržti 3 kuopos gynybos sistemon, iš šiaurės rytinės pusės, gi rezervinė prieš 3 kuopa su keliais tankais praėjo Dalginės atsparos punktą iš vakarinės pusės link Kamarų ir bandė pulti 3 kuopos kairį sparną.

Dalginės aukštumon įsiveržusius du prieš 3 kuopas su trim tankais stipria ugnimi pribloškė būrys iš aukštumos 135.5 ir 1 kuopos du būriai su gaubica iš Kamarų pu-

rės pakraščio. Priešo rezervinės kuopos puolimą sustabdė 1 kuopos sparninė ugnis ir dvi gaubicų patrankos iš Kamarų vakarinio pakraščio. Priedui, prisidėjo 2 kuopos minosvaidžiai. Po nesėkmingo puolimo, prieš rezervinės kuopos likučiai pasitraukė Rudinės miškelin. Dalginės aukštumon įsiveržusių dviejų būrių likučiai ir trys tanaki pakliuvo į nelaisvę, gi puolusių prieš dviejų kuopų išlikę daliniai pasitraukė Grybinės miškan. Besitraukiančius prieš dalinius persekiojo naikintuvai.

Pavakaryje Kamarų prietilčio rajon atžygiavo pagrindinės jėgos, kurios perėmė desantinio bataliono užimtas pozicijas, kaip išėities ribą rytdienos puolimui.

Šio manevro aprašyme skaitytojas pasigės išsamaus vaizdo, desantinio bataliono veiksmuose ir priešopoliuose, nes turėta tikslas duoti tik bendrą veiksmų pobūdį. Nuoskesnei studijai reikėtų daug daugiau vietos, be to, tai būtų ir atskira tema.

SLEPIAMAS NUSIKALTIMAS?

Žinomas New Yorko laikraštis "The Wall Street Journal", 1972 m. lapkr. 24 d. laidoje rašė apie "Operation Keelhaul", arba priverstiną grąžinimą į Sovietiją prieškomunistinių pabėgėlių.

Keturi istorikai, dviem atvejais, kėlė bylą Amerikos Federaliniame teisme norėdami išgauti teismo įsakymą Pentagonui (Amer. Vyr. Kar. štabui) paskelbti dokumentus liečiančius "Operation Keelhaul" ir FBI organizacijai (Žvalgybos Biurui) atskleisti jų turimus dokumentus apie Alger Hisso tardymo bylą.

Kai 1967 m. įsigaliojo Laisvos Informacijos Aktas, pakilo viltys, kad tuo bus smarkiai suvaržytos federalinės valdžios slaptumo ribos. Išskyrus devynias specialias sritis, visi valdiški dokumentai, nuomonės, užrašai, nuostatai ir vadovėliai turėjo būti patiekti atvirai, pareikalavus.

Tačiau, Kongresinis Valdžios Veikimo Komitetas, rugsėjo mėn. raporte pareiškė, kad minėto Akto veiksmingumas buvo "trukdomas ištisus penkerius metus federalinės valdžios biurokratizmo". Leidinys "Congressional Quarterly" apkaltino, kad išleistas įstatymas yra pilnas skylių ir neiškių nurodymų, taip, kad būtų sun-

ku pasakyti, ar visuomenė turi daugiau naudos iš jo, ar be jo.

Daugumas amerikiečių žino šį tą apie Hisso bylą, kurioje buvęs Valsybės Departamento (tolygus ministerio pirm. kabinetui) pareigūnas buvo rastas neteisingai liudijęs tardymo metu (kreivai prisiekęs). Tačiau, nedaugelis žino ką apie "Operation Keelhaul", nors tai yra vienas iš nelaimingiausių įvykių Amerikos — Sovietų santykiuose.

1945 m. vasario mėn., J.A.V. ir Sov. Sąjunga pasirašė specialę sutartį jėga repatriuoti į SSSR apie 4 milijonus prieškomunistinių Sovietų piliečių, kurie pabėgo nuo Stalino tironijos į Vakarus ieškodami laisvės. Iš jų beveik milijonas buvo karių, kurie sukilo ir kovojo prieš raud. armiją II Pas. kare. Tačiau, dauguma pabėgėlių buvo civiliniai asmenys.

Ta sutartis, netik paneigė Amerikos tradicinį "Fair play", bet pažeidė ir Ženevos Konvenciją. Nežiūrint to, stovyklose išmėtytose skersai visą Europą, pagal to meto tiesioginių liudininkų parodymus, Amerikos MP (karinė policija), vykdydama įsakymus, tūkstančius išvietintų asmenų jėga suvarė į rusų rankas. 1945 m. birželio mėn. Fort Dix, N. J., karinė vadovybė apsvaigino apie 200 rusų belaisvių ir netekusių sąmonės leido juos sugabenti į rusų laivą stovėjusį New Jersey. Kitose vietose, daugelis iš bėglių pasiskandino, persipiovė gerklės, ar kitais būdais nusizudė nenorėdami grįžti, kur, jie žinojo, laukė jų žiauri mirtis.

Truko 15 metų bylinėjimosi, kol Julius Epsteinas, tada Hooverio Instituto tyrinėjimų bendradarbis, priverstė vyriausybę iš "Operation Keelhaul" bylų atleisti keturis dokumentus, laikytus slaptais ištisus 23 metus. Nė vienas iš tų dokumentų, tačiau, negalėjo pakenkti J. AV. saugumui ar valstybės užsienių politikai. Dabar, kai J. Epsteinas ir jo bendradarbiai mėgina išgauti daugiau dokumentų, tai Armijos vadovybė pareiškė, kad Britų vyriausybė nesutinkanti juos paskelbti.

"Operation Keelhaul" buvo gėdingas įvykis, tačiau, nežiūrint to, Amerikos piliečiai turi teisę žinoti visus faktus apie jį. Jei Laisvos Informacijos Aktas leidžia laikyti nuolatinėje paslapyje dokumentus ir po 28 metų po įvykio, tai atrodo, kad tas įstatymas yra dar blogesnis kaip jo kritikai mano.

Taip baigia straipsnį "The Wall Street Journal" korespondentas.

TOSTAI

K:

*Išgersime už naują erą,
Dabar pasaulis aš ir tu
Tvorų pas mus kaip ir nebėra,
Mes galim viešpataut kartu.*

*Pasidalinsim tuo ką turim
Ir trūkumų pas mus nebus;
Tau trūkst' energijos — mes turim,
Tieskis per Sibirį vamzdžius.*

*Tu duonos man, aš — propagandą,
Man — kapitalą, aš — žydus,
Grąžinsi kas per tvorą lenda
Ir laisvė nevilios vergus.*

*Tik viens kitam pasitikėkim
Ir įtarimų nebebus.
Pasaulio valdžią kurt pradėkim
Ir visos tautos mums paklius.*

N:

*Už taiką, už vienybės galią,
Už biznio velniškus planus,
Už siūlomą Sibirian kelią...
Už dujas, naftą ir vergus!*

*Jaunimas mūsų, žmonių būdai
Juk taip panašūs kaip du-du,
Tu juos kalėjimuose pūdai,
Aš leidžiu sočiai ryt nuodų.*

*Nusiginklavimą mes skelbsim,
Bet ginklus kalsime abu.
Į uostus, auksą juos iškeisim,
Bus biznis, kitkas nesvarbu.*

*Dabar ramybės mums neduoda:
Man Watergeitas, tau vergai,
Padėk užtrint tą dėmę juodą
O tavo — pamiršti vergai.*

x x x

*Jie tostus už vienybę kelia,
Už biznio velniškus planus,
Užmiršę pavergtųjų dalią,
Žmonių kančias, vergų urvus.*

Kodėl tos varlės kuprotos?

JURGIS GEDIMINĖNAS

Saulėtas, giedriu dangumi ir stebėtinai šaltas oras yra šiandien, šiame Kanados šiaurinio Ontario užkampyje. Nors jau kovo mėnesio pabaiga, bet šiandien temperatūra buvo nukritusi — 12 F. laipsnių, o per radiją pranešė, kad žemės paviršiuje turime dar 20 colių sniego. Nepatenkintas, kad negaliu išvažiuoti žuvauti ant ledo ir murmėdamas, kad ši šalta ir snieginga kraštą reiktų atduoti atgal indėnams, nusprendžiau, liuoslaikio praleidimui, pasižiūrėti “kodėl tos varlės kuprotos?”, kitaip sakant, pasikrapštyti — pasirausti ant rašomojo stalo suverstose laikraščių bei žurnalų iškarpose. Virš paminėtų posakį aš išmokau iš prieš porą metų pasimirusios mamulės, Suvalkijos ūkininkės, kuri taip sakydavo norėdama išreikšti kuo nors savo nusistebėjimą. Tą pasakymą aš pats įsikandau ir dažnokai naudoju, o ypač atradęs ką nors ypatingesnio lietuviškoje spaudoje, arba ką nors atradęs anglų kalba spaudoje, ko nepastebėjau ar praleido mūsų šie rašėjai. Taigi, kiek laikas leis, pasižiūrėsime, “kodėl tos varlės kuprotos?!”

Pirmiausia mano akį patraukė lietuviško laikraščio iškarpėlė su antrašte “Draugė Allende Teisių Komitete”. Pasirodo, kad New Yorke, Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių komitete, kalbėjo buvusio Čilės prezidento Allende našlė. Jai vietą savo delegacijoje davė Rytų Vokietija, o Sovietų Sąjunga užleido savo eilę kalbėti. Ponia Allende apeliavo į komitetą sustabdyti Čilės generolų vedamą genocidą, kuris esąs panašus į nacių vykdytą genocidą. Ji sakė, kad keturi pamišę Čilės generolai, kurių ateityje laukias naujas Nuernbergo teismas, išžudė Čilėje 80,000 žmonių. Valdžia Čilėje palikusi tūkstančius našlių ir našlaičių, kurių vardu ji kalbanti. Čilės atstovas Jungtinėse Tautose Raul Bazan Davila, išklausęs buvusios prezidentienės kalbos, pirmiausia, protestavo, kad ji iš viso komitete gavo kalbėti kaip sovietų ir jų satelitų instrumentas. Jis kvietė ją pakalbėti apie rašytojo Solženycino teises, apie Kūbos politinių kalinių teises. Davila taip gerai gynė Čilės režimą, kad sovietai pareikalavo sustabdyti televizijos kameras, kurios visą eigą filmavo. Apie šią raudonąją kūmutę ir jos vyrą, buvusį marksistinį Čilės prezidentą, dr. Allende, rašė pakartotinai net “Time” žurnalas, paminėdamas jų abiejų didelį pamėgimą užsieniečių vynų, skotiškosios ir steikų, tuo laiku kai Santiago maisto parduotuvės būdavo apytuštės,

o gaunami maisto produktai buvo neįsivaizduojamai brangūs. Tokį prabangišką gyvenimą turėdama, draugė Allende, be abejo, negirdėjo ar nenorėjo girdėti tūkstančių Čilės sostinėje nepatenkintų demonstruojančių moterų petelnių ar bliūdų barškinimo. Ji, turbūt, negirdėjo, ar nenorėjo žinoti, kiek tūkstančių žmonių Čilėje suėmė ir nužudė jos vyro valdžioje buvusi marksistinė policija ir kiek tūkstančių našlių ir našlaičių jie paliko? Gi, tiems marksistiniams žudikams, be abejo, jokio Nuernbergo teismo nereikės, nes greičiausiai juos gauda ir teisia dabartinė karinė Čilės vyriausybė, kuri, atrodo, yra daug populiarnesnė negu buvęs marksistinis teroras. Ką gi tokiai “raudonlige” apsikrėtusiai draugei daugiau galima pasakyti ar paklausti, jei ne tą mano klausimą — “kodėl tos varlės kuprotos?!”

Time žurnale ir mūsų miesto dienraštyje apie šį įvykį nieko nebuvo rašoma. Daugelyje Kanados vietovių ir mūsų mieste jau lankosi raudonųjų Čilės pabėgėlių atstovai, kurie savo paskaitomis ir pranešimais apie dabartinę Čilės padėtį klaidina politiniai nesusigaudančius kanadiečius. Šiuos marksizmo agentus remia Kanados Naujų Demokratų Partija.

Rosenbergai bando apsišvarinti pavardes. Tokia yra mūsų miesto dieraščio iškarpos antraštė, o apie tai dar nieko neatradau lietuviškoje spaudoje. Daugelis iš mūsų Š. Amerikoje gyvenančių, vyresnės ir vidurinės kartos tautiečių, atsimena Juliaus ir Etelės Rosenbergų pavardes, kurie išdavę rusams atomines paslaptis 1953 m., Eisenhowerio prezidentavimo laikais, buvo nubauti mirties bausme. Jų palikti du mažamečiai sūnūs, dabar 30 ir 26 metų vyrai, buvo įsūnyti kažkokios Meeropol pavarde liberališkos šeimos, dabar abu profesoriauja Western New England koledže. Paskutiniu laiku, jie, jausdami pasikeitimą amerikiečių politinėje atmosferoje dėl Watergate skandalo, nusprendė veikti, norėdami nuvalyti — apšvarinti savo ir savo tėvų pavardes, kurie jų įsitikinimu, buvo JAV nekaltai nužudyti, o ne nubauti. Šiedu atominių šnipų sūneliai jau buvo pasirodę televizijoje ir net jau užvedę bylą su 3,000,000 dolerių ieškiniu advokatui — rašytojui Louis Nizer, išleidusiam apie šį nešvarų įvykį knygą “The Implosion Conspiracy”, už spausdinimo teisių pažeidimą ir už įsiveržimą į jų privatumą. Galima įsivaizduoti kokią neigiamą įtaką studentams turi šiedu profesoriai, atominių šnipų išperos, kurie akis išvertę gieda, kad Watergate skandalas jų tėvų apšvarinimo reikalą pasuko visu 180 laips-

nių. Jiedu tvirtina, kad JAV vyriausybė visą laiką žmonėms melavo, o slaptas Kambodijos bombardavimas, JAV armijos šnipinėjimas ir Watergate, būk tai dėl valstybinio saugumo, yra vyriausybės tikrovės slėpimas nuo amerikiečių žmonių. Šią savo apsišvarinimo akciją šie abu įtartinio plauko profesoriai žada vesti plačiu mastu per visas J.A. Valstybes. Jie yra įsitikinę savo tėvų nekaltumu ir galvoja, kad jų išteisinimas pasitarnausiąs visiems amerikiečiams. Ką gi galima į tai atsakyti ar pridurti, jei ne tą patį: — “kodėl tos varlės kuprotos?!”

Pradedu vartyti porą laikraščių apie paskutinę jaunimo pamišimo bangą, vadinamą “streaking”, atseit nuogų jaunuolių lakstymą ar eitynes. Net ir mūsų 80,000 “didmiestyje” tokios kvailystės jau porą kartų pasitaikė, o vietinis dienraštis net įspėjo šiuos lakstytojus būti atsargesniais bent šiuo metų laiku, nes galima nušalti kai kurias labai jautrias kūno dalis... Štai, dar vienas rašeiva komentuoja, kad ši naujenybė yra jaunimui geriau, negu triukšmingos ar maištingos demonstracijos, smurto veiksmai ir valdiško turto naikinimas. Aš pats asmeniškai nieko neturiu prieš šią naują pamišimo bangą ir net su malonumu stebėčiau “bestrykinančią” kokią nors švelniosios lyties apvalaus subudavojimo atstovę. Man keistoka, kad pasitaiko bezdžioniaujančių ir senesniųjų, gi mano mamulė, pamačiusi belakstančius nuogus, jau nebeklaustų “kodėl tos varlės kuprotos”, bet tikriausiai pasakytų, kad čia laksto nelabojo apsėstieji ir jau, turbūt, artėja svieto galas...

Toliau pradedu skaityti vieną išplėštą kovo mėnesio Time žurnalo lapą, specialiai skirtą Europai apie ten nykstančias vizijas, planus ir griūvančius sapnus. Tik prieš porą metų laiko atrodė, kad Vakarų Europa pakiliai džiaugsmingoje nuotaikoje juda prie politinės ir ekonominės integracijos — susijungimo, turėjusios įvykti šio dešimtmečio pabaigoje. Dabar toji vizija skubiai nyksta užleisdama vietą labai apsiniaukusioms nuotaikoms ir nusivylimui. Ir net labiausiai įsitikinę Pan-Europos šalininkai abejoja tradicinės parlamentarinės demokratijos ateitimi. Mažumos vyriausybės bando valdyti Angliją, Daniją, Norvegiją ir Švediją. Nepajėgios ir nesugebančios vyriausybės valdo Italiją ir Belgiją. Prancūzijos prezidentas Pompidou, neatstatęs savo pasitikėjimo nauju kabinetu pertvarkymu, pasimirė. Vakarų Vokietijos kanclerio Willy Brandto populiarumas pasiekė žemiausio laipsnio nuo 1957 metų. Pagrindinė nepasitenkinimo bei nusivylimo priežastis Europoje, esą neatsakingos, ar nesugeban-

čios vyriausybės, ar tai kairiojo, ar dešiniojo sparno ir jų prieštaraujantieji pareiškimai, bei viešosios nuomonės klaidinimai, nekontroliuojama 10-15% metams infliacija, viešų skandalų potvynis ypatingai dėl kyšininkavimo, didžiųjų bendrovių bilioninio pelno grobstymas ir kitos, stačiai, neišskaičiuojamos negerovės. Tuo pačiu metu europiečiai prašomi aukotis — taupyti degalus ir sumažinti atlyginimų reikalavimus, o į tą vyriausybės prašymą dažniausiai atsakoma užklausiant kodėl ir kam? Toliau straipsnyje paimtos kelios žinomo Vakarų Vokietijos žurnalo Spiegel ištraukos ir tvirtinama, kad būk tai yra iš slapto Willy Brandto dieneraščio. Jose atsispindi jo gilus pesimizmas ir pastebėti gilūs plyšimo ženklai visose srityse. Gi, tikroji jėga, ar galia, iš vyriausybės rankų slystanti ten kur neturėtų pakliūti: universitetų studentams, mažumos partijoms ir alyvos bendrovėms. Jeigu dabartinės sistemos griuvimas nebus sustabdytas, tai, Willy Brandtas baiminasi, per 20-30 metų parlamentarinė demokratija būsianti pakeista radikaliu komunizmu ar fašizmu. Norėčiau Willy Brandtą, vietoj “kuprotų varlių”, užklausti ar jis nesigaili pataikavęs ruskeliams ir net atsižadėjęs vokiškų žemių, o už tai nieko Vakarų Vokietijai negavęs, išskyrus sau Nobelio taikos premiją.

Pradedu vartyti “Draugo” iškarpas, kuriose smarkiai kritikuojamas kitas Nobelio taikos premijos laimėtojas, JAV sekretorius H. Kissinger ir ne už tai, kad jis Vietname taikos neatsiekė, bet, kad jis pirmasis JAV sekretorius iš Europos mažiausiai suprantąs Europą... Paduodama anglų ir prancūzų spaudos kritikos, kurios tikrai būtų nemalonus skaityti šiam išrinktosios rasės atstovui, kuris, neabejotinai, yra pirmoji J. A. Valstybių asmenybė po paties prezidento Nixono. Nežiūrint to, kad Kissingeris man ir daugeliui tautiečių nepatinka dėl savo atlyžio (detente) politikos ir nuolaidų rusams, pačiose J. A. Valstybėse ir net Kanadoje jis yra labai populiarus. Nesenai skaičiau vietiniam dienraštyje įžanginį straipsnį, kuriame siūloma pakeisti atitinkamus J. A. Valstybių įstatymus, kad Kissingeris, nors ir gimęs Vokietijoje, galėtų užimti JAV prezidento vietą tuo atveju, jeigu Nixonas būtų išspirtas. Neklausiu čia “kodėl tos varlės kuprotos”, bet, šyptelėjęs pagalvojau, kad tokiu nelaimingu atveju ir prisimenant amerikonių visuomet žydams palankią politiką, o taip pat žydų gyventojų J.A. Valstybėse dvigubą skaičių (virš 6 milijonų) negu pačiame Izraelyje, tai JAV turėtų pakeisti vardą, pasivadindamos Izraeliu II!

(Bus daugiau)

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

SUSIMĄSTYMAS VELYKŲ RYTA

KUN. VIKTORAS KRIŠČIŪNEVIČIUS
“Stasio Butkaus” kp. vicepirm. ir kapelionas

Karius į mūšio lauką veda pergalės žvaigždė. Ryžtas laimėti padeda pakelti šaltį, karštį, nuovargį, badą. Pergalė guodžia sužeistąjį ligoninėje, užmerkia akis kritusiam kovos lauke. Tačiau karų istorija mirga atsitikimais, kada lauktoji pergalė pavirsta į nelauktą gėdą, pažeminimą, suriūtę ir pralaimėjimą. Pro istoriko akis dažniau praeina sumušti, išvarginti, basi, išblaškyti kovų daliniai, nei tie, kuriuos savo krašto žmonės apkaišo pergalės gėlėmis. O ir laimėjusi šalis neilgai tesidžiaugia patvaria ir teisinga taika, apmokėta tokia brangia, savųjų karių žaizdų ir gyvybių, kaina.

Gyvenimo knyga težino vieną karvedį, herojiškai ir garbingai karą laimėjusį, išdidžiai iškėlusį rankoj pergalės vėliavą. Kiekvienų metų Velykų rytą šį laimėjusį Karvedį pasitinka vėliavos, džiaugsmo varpai, gėlės ir didinga giesmė:

*Linksmą dieną mums nušvito,
Visi troškom džiaugsmo šito:
Kėlės Kristus, mirtis krito,
Aleliuja, Aleliuja, Aleliuja!*

Bažnyčių varpai Velykų rytą skelbia Kristaus Prisikėlimą. Jie skelbia didžiausią džiaugsmą kiekvienam krikščioniui. Bažnyčios liturgija kartoja ir kartoja linksmą Aleliują, nes tai didžiausia ir garbingiausia diena, nešanti džiaugsmą visoms širdims.

O, kaip norėtų ir tremtinės šaulės, brolio šaulio širdis pritarti tiems šviesiems reiškiniams savo džiugesiu! Bet tuojau, kaip rūstus žaibas, perskrodžia begiedrėjančią nuotaiką liūdnas prisiminimas. Ak, bet juk nesu svetimoj, nors ir svetingoj šaly, ir mano džiaugsmo kraštas ne čia,

VELYKŲ ŠVENČIŲ PROGA
SVEIKINAME BROLIUS IR
SESES ŠAULIUS IR MŪSŲ
MIELUS SKAITYTOJUS.

TREMTIES TRIMITAS

ir mano širdies bažnytelė toli, toli... Ir mano brangieji, ten pasilikusieji, kažin ar džiaugsmo ašaras šį rytą šluostosi...

Taip, mielos Sesės, brangūs Broliai, kuriam iš mūsų nesuprantamas toks prisiminimas ir kuris nepajustų tos gilios liūdesio bangos? Gyvai prisiminkim visi, kaip prieš eilę metų, kol dar buvom savo šaly laisvi ir laimingi, — kaip pakiliai giedodavome Kristaus pergalės himną, eidami procesijoje aplink mielą tėviškės bažnytelę, tartum į rojų, varpams gaudžiant, vėliavoms plazdant, žvakėms degant...

Kristaus Prisikėlimas didingai skelbia pasaulio viltį, skelbia, kad ir mes kelsimės, kad ir mūsų Tauta bus laisva. Jis mums sako, kad ne karstas ir vergija yra paskutinis gyvenimo žodis. Ne skausmas ir kančia bus mūsų gyvenimo pabaiga, bet džiaugsmas, pergalė ir laisvė.

Kristaus prisikėlimas, Sesės ir Broliai, tepaskatina mus prisikelti iš kasdieninio apsnūdimo į ankstyvesnį dvasinį gyvenimą ir tesuteikia viltį gėrėtis mūsų Tautos laisvės auštančiu rytu. Aleliuja!

LŠST VEIKLA IR VLADAS PŪTVIS

Dr. K. Pautienis

1973 m. balandžio mėn. išrinkta nauja LŠST CV dirbo, informavo atskirus dalinius ir skatino dalinių vadovybes dirbti ir plėsti savo veiklą. Darbštus ir energingas Sąjungos p-kas Vincas Tamošiūnas visą savo laiką aukojo šauliams. Jis pats dirbo ir kitus skatino dirbti lietuvių bei. Nors nelemta liga ir buvo jį ilgesniam laikui paguldžiusi į lovą, tačiau atsigavęs jis su nauja energija kibo į darbą.

1973 metais pašventintos trys naujos šaulių vėliavos: Sibiro kankinės, "S-gos Močiutės Emilijos Pūtvieneš" Moterų šaulių vėliava, "Simo Kudirkos", New Yorke ir "Povilo Lukšio", St. Catherines. Tai labai pozityvūs veiksmai, kurie sustiprina visą šaulių veiklą. Juno Beach, Floridoj, pernai įsteigta aštuonių šaulių grandis, šiandien jau turi apie 20 šaulių ir ruošiasi tapti kuopa ir ieško kuopai tinkamiausio vardo, bei jau turi vėliavos mecenatus. Vėliau įsikūręs burys St. Petersburg, Floridoje, taip pat numatęs vėliavos mecenatus ir turi planus savo ateities darbams suintensyvinti. Per sportą ir šaudymo varžybas sudominam jaunimą, kurio vis daugiau jungiasi į šaulių eiles.

Sąjungos Moterų vadovė Ona Mikulskienė iš Klevelando nuvykusi į

Detroitą davė pradžią kanklių orkestui, kuris jau pasirodė televizijoje.

Kanados šauliai rūpinasi šaulių kuopas užregistruoti valdžios įstaigose. Mums labai svarbu visapusiškai sustiprėti. Svarstomas konkurso temos apie šaulių veiklos suintensyvinimą paskelbimą spaudoje ir už geriausią straipsnį skirti pinigine premija. 1973 metus LŠST CV paskelbė Vlodo Pūtvio metais, nes suėjo šimtas metų nuo jo gimimo. Atskiri daliniai ruošė Sąjungos įkūrėjo minėjimus su paskaitomis, spaudoj išryškinti jo nuopelnai S-gai ir atsikuriant Lietuvai. Vladas Pūtvis buvo didelė asmenybė sugebėjęs savo idejomis sudominti ir užkrėsti mases, o savo pavyzdžiu kaip dirbti ir aukotis savo tautai iššaukęs visos tautos pritarimą. Jis visas savo fizines ir dvasines jėgas paaukojo tautai pakilti, nuo išorinių ir vidinių priešų apsiginti ir tvirtu žingsniu žengti nepriklausomo gyvenimo keliu. Jo jau seniai mūsų tarpe nebėra, bet jo atlikti milžiniški darbai yra gyvi mūsų atmintyje, jo paskelbtos idejos šauliams yra brangintinos, nes esame tų idėjų pasekėjai ir vykdytojai. Tad, nors pasibaigė Vlodo Pūtvio sukaktuviniai metai, tačiau sekdami jo pavyzdžiu sustiprinkime ryžtą vieninčiai puoselėti jo idėjas, ieškoti to kas mus jungia o ne kas skaldo. Jo paskelbtų idėjų nepajėgs iš mūsų są-

monių ir širdžių išplėsti nei Rusijos komunistų tankai, nei kalėjimai, nei koncentracijos stovyklos, nei budelių kankinimai, kaip neatbaudo jie mūsų brolių ir sesių pavergtoji tėvynė, kai didžiausias kancias kentėdami jie dar reikalauja laisvės pavergtai Lietuvai.

Mes, vis visose pasaulio šalyse išsibarstę lietuviai, su didžiausia pagalba ir dėkingumu lenkiame galvas prieš jaunus didvyrius — Simą Kudirką, Kalantą ir kitus, kurie savo laisvę ir net gyvybę paaukojo, kad savo broliuose sutvirtintų ryžtą ir kovos dvasią.

Mūsų priešai per savo agentus sėja tarp mūsų nesantaikos sėklas, intriguoja ir pjudo, o sukiršinę džiaugiasi, kad savo tarpe pjadamiesi pamirštame, kad tam išbėgome, kad galėtume padėti kenčiantiems broliams atsikratyti vergijos pančių. Įrodykime okupantui savo darbais, kad ne tik mes patys, bet ir mūsų paruošta jaunoji karta nenurims ir dirbs, kol Lietuva atgaus savo nepriklausomybę.

Komunizmas pripažįsta tik vergus savo "rojuje" ir priešus užsienyje, o draugų komunizmas neturėjo ir niekada neturės. Jei kas nenori būti komunizmo vergu, tas priverstas stoti į komunizmo priešų eiles. Kito kelio nėra. Mes šauliai nesutinkam būti komunizmo vergais, tad privalom dirbti ir kovoti prieš jį vieningai, atkakliai, be jokių nuolaidų.

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS C.V. PIRMININKUI SUSIRGUS

V. Mingėla

Spaudos Informacijos vadovas

Jau 1973 m. vasarą LŠST CV p-ką Vincą Tamošiūną paguldė nelengvai gydoma liga. O šiemet, karštai Lietuvą mylinti širdis pavargo. LŠST dalinių pirmininkams išsiųstame aplinkraštyje jis apie save sako:

"Sveikatos reikalams taip susiklosčius, esu priverstas ilgėsniam laikui pasitraukti iš pareigų ir pasigydyti. Vykstu į St. Petersburgą, Floridą. Jei sveikata visai nepaklos ant menčių, jei imsiu taisyti, pagyvensiu čia tol, kol nevidonai mašalai neužviešpataus paplūdimių, o gal ir visų jūros bei iškyšulių pakrančių. Ieškiosiu kitos vietos... kol širdis susitvarkys".

Toliau, nebesirūpindamas savimi, jis trokšta, kad Šaulių Sąjungos daliniai ir

pavieniai šauliai nestabdytų šauliškosios idėjos bei kultūrinės veiklos:

"Sesės ir Broliai, nepavarkite ir toliau. Būkite vieningi, broliški ir draugiški, atlaidūs vieni kitiems, kaip tai esti geros lietuviškos šeimos. Juk mes šauliai sudarome gerą, meilės ir pasiaukojimo saitais rišamą, šeimą. Neuzmirškime niekad, kad Tėvynė pavergta, kad tenai broliai ir sesės kraujuoja. Negali būti jokių asmeninių ambicijų, kerštavimo žymių, o vien tik meilė ir pasiaukojimas. Visa pašvęskime Lietuvos laisvei ir pavergtųjų sesių ir brolių idėjų įgyvendinimui. O ateities Lietuva bus nušviesta aušros spinduliais greičiau negu mes manome. Nemarinkime, bet stiprinkime, ugdykime mūsų sielose ir širdyse laisvės viltis".

"Iki atskiro patvarkymo LŠST pirmininko pareigas nuo 1973 m. kovo 10 d. eis Sąjungos CV vykdomasis vicepirmininkas inž. Alfa Šukys, nes mūsų darbai

ir pareigos skirtos Nepriklausomai Lietuvai, o ne asmenims".

Dėl Šaulių Sąjungos pirmininko ligos gali susitrukdyti kai kurie šauliški darbai, kai kurių knygų išleidimas, taip pat kuriam laikui paliks neišspręstas Algirdo Gustaičio žemėlapių ir paaiškinamų tekstų išleidimo klausimas. Planavimo stadijoje pasiliks dar kelios Šaulių Sąjungos spaudai ruošiamos knygos: dr. K. Jurgėlos baigiama ruošti knyga anglų kalba "Rusų kolonizacija Lietuvoje ir rezistencija". Ją baigia peržiūrėti LŠST CV vicepirmininko Jono Švobos vadovaujama komisija. Nenusiminkime — laikinasis Sąjungos pirmininkas yra senas patyręs šaulys. Šiose svarbiose pareigose Alfa Šukys yra stiprus Šaulių Sąjungos pirmininko pavaduotojas. Be to, mes tikime, kad visų mylimas Sąjungos p-kas sustiprėjęs ir atsikratęs visų negalavimų, netrukus vėl paims Sąjungos vairą į savo rankas.

APIE ALGIRDO GUSTAIČIO LIETUVOS ŽEMĖLAPĮ IR PRIEDUS PRIE JO

LŠST pirm. Vincas Tamošiūnas gavo sekančio turinio laišką iš Los Angeles "Juozo Daumanto" šaulių kp. šaulio — žurnalisto Algirdo Gustaičio.

"Duomenis Lietuvos žemėlapiui pradėjau rinkti gyvendamas nepriklausomoje Lietuvoje. Nuo to laiko perskaičiau, išstudijavau daug istorinių, geografinių, archeologinių, kalbinių ir kitokių knygų, raštų, įvairių senų žemėlapių.

Paskutiniaisiais metais buvo padaryta keletas Lietuvos žemėlapių brėžinių, atsižvelgiant į gautas įvairių specialistų pastabas, taisyta, papildyta. Lietuvos žemėlapių brėžimai truko apie vienuolika metų. Pagrindinis brėžytojas yra Kęstutis Stropus. 1:1,000,000 mastelio. Viena — juoda spalva. Žemėlapiu tikslas yra Lietuvos teritorija, ne vietovių, gyvenviečių ar susisiekimo tinklų smulkmeniškias pavaizdavimas.

Lietuvos miestų herbų rinkinys

Žemėlapij juosia 14-os Lietuvos miestų herbų rinkinys, meniškai dail. prof. T. Valiaus, vieno geriausių lietuvių grafiko, padarytas. Tolygaus Lietuvos herbų rinkinio dar niekas nebuvo sukūręs.

Žemėlapiu didumas

Lietuvos žemėlapiu platumas, su siauru baltu pakraščiu, yra 36 inčiai arba vienas jardas. Žemėlapiu aukštumas, su siauru baltu pakraščiu, yra apie 30 inčių.

Pokalbiai dėl Lietuvos žemėlapiu

Didžioji lietuvių tautos dalis nedaug nusimano lietuvių tautos teritoriniais klausimais. Jie stokoja duomenų. Dėl to labai nukenčia visa lietuvių tauta. Todėl atskiru leidiniu, pavadintu **Pokalbiai prie Lietuvos žemėlapiu**, motyvuotai pasisakoma apie mūsų tautai teiseitai turinčias priklausyti žemes, nesileidžiant į jokių kraštutinumus. Turinys, pokalbius prie Lietuvos žemėlapiu pradedant:

1. Senoji lietuvių tautos praeitis;
2. Pastangos atstatyti Lietuvą teisingose ribose;
3. Lietuvių ribų klausimu;
4. Lietuvių konferencijos tautos sienų klausimais;
5. Svetimo nesiekiam, savo neatsižadam;
6. Pareiga;
7. Genocidas;
8. Sienos ir vietovardžiai;
9. Išnašos;
10. Lietuvos žemėlapiu vardynas;
11. Pavardžių, vietovių rodyklė;
12. Papildomi žemėlapiu.

Pokalbiuose daugiausia pasinaudota įvairių lietuvių mokslininkų raštais, bet taip pat yra nemaža ir svetimųjų pasi-

sakymų, pradedant gilia, prieškristine senove, imtinai, iki šių dienų.

Rengdamas **pokalbius**, kaip ir žemėlapij, tariausi su įvairiais mūsų mokslininkais, politikais ir su daugybe kitokių lietuvių, tokiais reikalais besidominčių.

Tais klausimais įvairioje lietuvių spaudoje esu paskelbęs daug straipsnių su vienais polemizuodamas, kitų prašydamas kritikos ir patarimų, visus kviesdamas talkon. Gavau atsiliepimų iš įvairiuose kontinentuose gyvenančių lietuvių, įskaitytinai ir okupuotuosius. Tokiu būdu gavau čia neįmanomų užėti žemėlapij, knygų, duomenų.

Pavardžių, vietovardžių rodyklė (9. skyrelis) pilnai bus parengtas pokalbius sulaužius į puslapius.

Pokalbius pajvairina apie 100 senų brėžinių, nuotraukų, žemėlapių, su paaiškinimais prie jų. **Pokalbių** mašinėlė rašyto teksto yra apie 160 psl., priedo apie 100 iliustracijų su paaiškinimais. Atspausdinus leidinio pavidalo **pokalbiai** gali sudaryti apie 200 psl.

Po pokalbių atskirai duota dar 15 senų žemėlapių, pavaizduojančių lietuvių tautos ribas nuo žilos senatvės, iki mūsų laikų. Daugelis tų žemėlapių, kaip iliustracijų pokalbiuose, niekur lietuvių neskelbti. Tai yra paskutinis, 12. skyrelis, pavadintas **Papildomi žemėlapiu**. Prie jų yra trumpi paaiškinimai.

Pritariantieji įvairių asmenų pasisakymai

Jų šiek tiek suminėta **pokalbiuose**. Pav. žemėlapij siūlė išleisti prof. dr. V. Viliamas, Lietuvių Bendruomenės Švietimo Tarybos sudarytos Lietuvos žemėlapiu rengti ir tikrinti Komisijos pirmininkas.

Lietuvių Enciklopedijos geografijos skyriaus redaktorius Ant. Bendorius man yra rašęs, kad prof. K. Pakštas daug metų rinkęs medžiagą apie lietuvių tautos ribas, mirė darbo neužbaigęs.

Besidairant savo tarpe galime numanyti, kad okupuotoje Lietuvoje, dėl mums žinomų priežasčių, jie nieko panašaus padaryti negali.

Dėl nepakankamo lietuvių tautos orientavimosi teritoriniuose klausimuose, mūsų tauta yra praradusi daug žemių. I Pasauliniam karui pasibaigus, JAV-ės norėjo Lietuvai pripažinti didesnes ribas, nei lietuviai pageidavo . . .

Tauta pasiekia to, ko ji yra verta. Mažėjančios tautos žūsta, norinčios plėstis tautos auga ir gyvuoja. Siekdami mažos Lietuvos, galime jokios negauti. Ne visada karas nustatė valstybės sienas. Didžiosios valstybės noria remia gyvybingas, pajėgias, o ne aimanujančias ir išmaldos prašančias tautas.

Lietuvos žemėlapiu ir pokalbiai yra paremti įvairių valstybių paskelbtais moksliniais duomenimis. Tokio leidinio įsigijimas galėtų būti priimtas ir didžiųjų pasaulio universitetų bibliotekų. Jis būtų rimtas ginklas kovojant už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą.

Kviesti talkon

Jei LŠST apsiimtų tuos pokalbius ir žemėlapij išleisti, talkon galėtų (turėtų) kviesti visus savo padalinius, kad ir plačiausiai išsisklaidžiusius.

Nutarus Lietuvos žemėlapij ir pokalbius išleisti, gal vertėtų kreiptis į įvairias kitas lietuvių organizacijas, kviečiant talkon. Sudaryti komitetus. Rinkti aukas, prenumeratas. Susitarti su gera spaustuve.

Labai svarbu surasti gerą dailininką, viso darbo menišką apipavidalinimo prižiūrėtoją.

Tuo klausimu aš norėčiau pareikšti savo pasiūlymus.

Kiekvieni metai į pasaulį paleidžia naujus lietuvius, nežinančius pagrindinių lietuvių tautos ribų. Tuo jie kartais net pakenkia mūsų tautos siekiams.

Esu įsitikinęs, kad mano parengto Lietuvos žemėlapiu ir pokalbių prie Lietuvos žemėlapiu išleidimas yra mūsų tautai svarbus, aktualus ir neatidėliotinas".

Algirdas Gustaitis

LAKŪNAS KĘSTUTIS PETRAUSKAS

Algirdas Budreckas

Kęstutis Petrauskas gimė Lietuvoje, Ariogaloje. Antru kart Lietuvą okupavus rusams komunistams, kartu su tėvais pasitraukė į Vakarų. Tėvai su vieninteliu savo kūdikiu Kęstučiu skurdo ir vargo Vokietijoje. Pagaliau jiems pavyko išemigruoti į Kolumbiją. Ten Kęstutis augo, brendo ir mokėsi.

Vėliau jis su tėvais persikėlė gyventi į JAV. 1956 m. jį jau matone "Vytauto Didžiojo" šaulių gretose. 1964 m. Kęstutis savanoriu įstojo į JAV aviacijos dalinį, jau turėdamas lakūno pažymėjimą. Kariuomenėje buvo pakeltas į seržantus ir už gerą šaudymą bei tarnybą apdovanotas kariškais žymenimis. Grįžęs iš kariuomenės vėl aktyviai įsijungė į "Vytauto Didžiojo" šaulių veiklą. Kuopoje moko ir vadovauja tautinių šokių grupei. Šaulių vadovybė už nuopelnus Š. Sąjungai jį apdovanojo Š. Žvaigždės medaliu.

1968 m. Kęstutis gavo komercinio lakūno ir aklo skridimo (instrumentų pa-

galba), O 1969 m. — daugmotorių lėktuvų ir lakūno instruktoriaus pažymėjimus. Taigi, K. Petrauskas yra ne eilinis, bet profesionalus lakūnas. Jis šiuo metu turi nuosavą 2-jų motorų, 7 vietų lėktuvą. Jis moko būsimus lakūnus skraidyti ir, jei kas pageidauja, skraidina pavienius asmenis ir grupes. Jį galima išsikviesti, jei kas nori kur nors skubiai nuvykti: medžioti, slidinėti ar kitomis progomis.

“Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinė turi aviacijos grandį, kuriai priklauso ir lakūnas Kęstutis.

Geriausios sėkmės šauniam lakūnui — instruktoriui Kęstučiui Petrauskui, raižyti Amerikos padanges.

Lakūnas Kęstutis Petrauskas ir jo lėktuvas

ŠIS, TAS APIE ŠAULIUS ČIKAGOJE

Gyventi Čikagoje, jaučiama lyg už tam tikrą garbę. Ir kaip ne? Čia gi, laisvojo pasaulio lietuvių sostinė. Čia vyksta įvairiausi minėjimai, šokių ir dainų šventės, operos, įvairūs spektakliai. Čia turima du dienraščiai, keli savaitraščiai, Balzeko Lietuvos Kultūros muziejus, Čiurlionio galerija, keli archyvai ir kur jau čia viską apipasakosi.

Viską suvedus į krūvą, atrodo, tikrai graži simfonija lietuviškame kultūriname gyvenime. Šiuo kartu, norėtųsi pakalbėti apie vieną, kuris taip stipriai girdimas, toje lietuviškoje simfonijoje.

Kalbėsime apie šaulius. Apie “D.L.K. Vytauto” šaulių rinktinę. Jie turi šauliška idėjai pasišventusius vadus, kaip Vl. Išganaitis ir St. Cecevičienė, ir ži-

noma, daug kitų, kurie reikės minėti šiuose puslapiuose ir kurie dirba gražų lietuvišką darbą. Nėra parodų, minėjimų, demonstracijų, ar bet kokių iškylių, kur šauliai nedalyvautų. Šalta, ar šilta, lyja, ar pusto, jei reikalas šaukia, ten bus ir šauliai.

Šiais metais, turėta sėkmingas naujųjų Metų sutikimas, Šešioliktos Vasario programa, iškyla į Rockfordą. Tai už 100 mylių lietuviška kolonija, kur skaitlingas būrys vytautiečių šaulių, gražiai uniformuotų, padėjo ten esantiems broliams, iškilmingai atšvęsti tautos šventę. Kovo 10 d. vyko Pūtvio minėjimas. Turėta graži programa. Prisaikdinta 64 nauji šauliai, kurių tarpe, keletas kunigų, studentų ir daugelis žinomų profesionalų. Balandžio 27 d. įvyks pavasarinis balius. Be reklamos, be skelbimų, bilietai iki vienam išpar-

duoti. Birželyje, bus banketas su loterija, ir pranešta, kad daugybė vertingų dovanų suaukota. Numatyta suruošti minėjimas, kaip šauliai susiorganizavo Čikagoje prieš 20 metų. Numatyta suruošti minėjimas, pagerbti prezidentą A. Smetoną, praėjus šimtmečiui nuo jo gimimo. Atsirada dar kalnai darbų, kurie šiuo metu dar tik pusiauj numatyti.

Kalbant apie sėkmingą šaulių veiklą, būtina reikia padaryti vieną pastabą. Gal kai kam atrodys, kad šauliai — tai vyrų organizacija? Ne. Nežinau, ką vyrai nuveiktų, jei sesės jiems netalkininkautų. Vytautiečių tarpe, turima gražų būrį sesių, kurios taip pasišventusiai dirba. Kai ką rašoma, ar kalbama, reikia manyti, kad visi turi omenėje lygiai vyrus, paneles ir ponias.

Kaip buvo minėta, kad tik per Vla-

“Vytauto Didžiojo” š. rinktinės š. ŠS įkūrėjo Pūtvio minėjimo garbės prezidiumas. Prie mikrofono kalba pirm. V. Išganaitis. Iš k. stovi J. Borevičius, A. Valatkaitis, A. Budreckas, A. Juškevičius, J. Jasaitis, p. Tamulis ir K. Milkovaitis.

do Pūtvio minėjimą, prisaikdinta 64 šauliai, tai rodo, kad greitai laiku "DLK Vytauto" rinktinė, turės penketą šimtų narių. Tai jau šis tas. O, šauliu patapti nėra sunku. Jei lietuvis laiko garbinga būti lietuviu, jei pilnai tiki į nepriklausomą Lietuvą, nesibičiuliauja su tautos priešais ir tam garbingai priima priesaiką, tas gali būti šaulys.

Turtai jie nesididžiuoja ir nežada didžiuotis. Jų pastangomis pelnyti centai neina vėjais, nei rūdyja bankuose. Viskas tik lietuviybės reikalams, ar tai būtų Bendruomenė, Vlikas, spauda, Brazinskai ir t.t.

Vadams ir visiems šauliams, linkėtina gero vėjo, nepailstamai ir toliau krutėti tėvynės labui.

J. Y.

ŠAULIAI MIKULSKIAI LANKĖSI ČIKAGOJE

Muzikai, Alfonsas ir Ona Mikulskiai, iš Klevelando buvo atvykę į "Kaukių Baliaus" operos premjerą. Jie abu yra LŠST CV nariai.

Sekančią dieną po spektaklio, "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė jiems buvo surengusi kuklų, bet nuoširdų priėmimą "Gintaro" svetainėje. Svarbiausias su jais susitikimo tikslas buvo pasiinformuoti ir aptarti organizacinius reikalus. Po pasitarimo buvo suruoštos vaišės.

Vaišėms prasidėjus, šaulių rinktinės GT pirm. Algirdas Budreckas pristatė svečius.

Sesė, šaulė Ona Mikulskienė pasakė jautrų žodį, kuris daugiau buvo skirtas sesėms šaulėms.

Po to prabilo brolis šaulys Alfonsas Mikulskis. Jis savo kalboj prisiminė vieną epizodą apie I Pasaulinio karo didvyrius, kurie kovojo ir nepasidavė priešui, nors kova buvo pralaimėta. Kuopos vadas Martinat (kurį Mikulskiui vėliau teko pažinti Klaipėdoje ir kuris jam prisipažino esąs lietuvių kilmės) nepasidavė ir prasiveržęs pro priešo linijas, prisijungė prie savų dalinių.

Brolis šaulys Mikulskis turėjo omenėje, kad ir mes šauliai, kad ir būdami sunkiose tremtinių sąlygose, irgi tokiais turėtume būti ir tokiais išlikti, kaip minėti didvyriai.

Ona Mikulskienė, be vadovavimo moterims šaulėms, daug aukojasi ir dirba paruošdama ir mokydama seses šaulės groti kanklėmis. Jos dėka jau yra įkurti trys kanklių muzikos ansambliai: Klevelande, Detrote ir Toronte.

Alfonsas Mikulskis yra visiems gerai žinomas, kaip muzikas, kompozitorius ir dirigentas. Jis yra garsaus "Čiurlionio" ansamblio vadovas, didelis meisteris-maestro ne tik paruošti, suharmonizuoti,

"Vytauto Didžiojo" rinktinės moterų oktetas vadovaujamas muzikės Adelės Gabaliauskienės. Nuotrauka C. Genučio

bet ir puikiai išpildyti savo vedamais choralais lietuviškas dainas.

Jie abu yra mūsų šauliškos veiklos, lietuvių kultūros ir lietuviybės puoselėtojai — spiritus movens.

Jų atliekami darbai LŠST yra mums šauliams neįkainojamas įnašas į šauliškos veiklos darbą tremtyje.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės vadovybė linki Jiems ištvėmės ir nepailsti toliau dirbti Nepriklausomai Lietuvai.

Onai ir Alfonsui Mikulskiams buvo sugiedota "Ilgiausių Metų".

Už surengtas sesių šaulių, vadovaujant Stasei Cecevičienei, vaišės, šaulių rinktinės vardu reiškiu šaulišką padėką.

Algirdas Budreckas

"STASIO BUTKAUS" KUOPOS KULTŪRINĖ POPIETĖ

Igesnį laiką "Sasio Butkaus" kuopa nebuvo suruošusi didesnio kultūrinio pobūvio, todėl 1974 m. kovo 17 d. Kul-

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės vyrų oktetas vadovaujamas muziko Nikodemo Kulio. Nuotrauka C. Genučio

“Vytauto Didžiojo” rinkt. suruoštos sesių vaišėse, iš k.: J. Sasnauskienė, O. Mikulskienė, S. Cecevičienė, M. Dapkienė ir S. Palekas.

Nuotrauka C. Genučio

tūrinė popietė pasisėkė ir praėjo jaukioj nuotaikoj. Pagrindinis popietės tikslas buvo pagerbti kuopos kanklių ansamblį ir jo vadovę, šaulę Danutę Petronienę ir įvesdinti į kuopą iš New Yorko “Simo Kudirkos” kuopos į “Sasio Butkaus” kuopą persikėlusius šaulius Adelę ir Joną Poderius. Nors ir sirgdamas, kuopos pirm. Vincas Tamošiūnas sustatė popietės programą, pakvietė programos pildytojus, pasirūpino visom smulkmenom ir pats išsiuntinėjo daug kvietimų, ne tik šauliams, bet ir bičiuliams. Kuopos vicepirm. ir kapelionas kun. Viktoras Kriščiūnevičius davė šv. Petro parapijos salę ir paprašė vyriausią šeimnininkę. Įsijungė ir kiti valdybos nariai.

Į popietę susirinko apie 120 šaulių, svečių ir jaunosios kanklininkės su tėveliais; buvo atvykusių iš Windsoro ir Flinto. Salės sienos buvo dekoruotos įvairiais lietuviškais dirbiniais.

Popietę atidarė kp. vicepirm., laikinai pirmininko pareigas einąs, kun. Viktoras Kriščiūnevičius. Pasveikinęs susirinkusius, programą pravedė pakvietė aktorių Algį Pesį. Jauna šaulė Regina Juškaitė gražiai paskaitė referatą apie Pūtvių šeimą — “Ne vien kardu ginsi tėvynę”. Šaulių Janušų iš Windsoro jauniausia dukra Birutė padeklamavo eilėraščių “Tėviškėlė”. Birutė deklamuoja su įsijautimu, gal net turi savo deklamavimo stilių. Ji taip pat akordeonu pagrojo “Semper Fidelio”. Tris dainas: Raudonikio — Prie Šventosios, Raudonikio — Gimtinės beržai ir Venckaus — Lietučiui dulkiant, gražiai padainavo kp. šaulė, kanklių ansamblio vadovė, Danutė Petronienė. Svečiams vis plojant, padainavo Griego Solveigos dainą. Jai

akomponavo muzikas Stasys Sližys. Solistė vis tobulinasi ir daro didelę pažangą. Džiugu, kad kuopa turi ne tik savo kanklių orkestrėlį, bet ir solistę, kuri kultūrinės popietės pajavairina. Sekė kanklininkų pagerbimas. Dalyvavo: Ina Asminaitė, Laura Leonavičiūtė, Viktorija Leonavičiūtė, Karutė Panavaitė, Aida Petersonaitė, Asta Šepetytė ir Rasa Veselkaitė. Trūko Lauros Alkevičiūtės ir Kristinos Veselkaitės. Joms visoms kuopos vardu gėles prisegė šaulės Julija Bliūdžiuvienė ir Marija Zubrickienė. Jų vadovei Danutei Petronienei — korsažą. Gėles prisegė ir kp. Moterų vadovei Emilijai Kutkienei. Vyriausia kp. šaulė Marija Zubrickienė, pati didelė muzikos mėgėja, dar dabar tebeskambina gitara, jaunoms kanklininkėms iškepė kanklių pavidalo tortą, kurį, lydima šaulio Felikso Blauzdžio — vienų kanklių mecenato, atnešė ir įteikė kanklininkėms. Buvo išvardinti visi kanklių mecenatai. Po popietės atsirado naujas mecenatas Bronius Girmius. Meninės dalies pabaigai Algis Pesys įspūdingai padeklamavo Brazdžionio “Giesmė Kunigaikščių miestui”.

Naujuosius kupos šaulius Adelę ir Joną Poderius pristatė kp. vicepirmininkas Adelė gimusi New Yorke, gyvenusi ir šeimą sukūrusi Lietuvoj. Po II Pasaulinio karo apsigyvenusi New Yorke, giedojo tos bažnyčios chore, kur ji buvo krikštyta. Jonas — karys, tarnavęs Lietuvos aviacijoje. Adelė ir Jonas abu seni šauliai. Adelė ir Jonas abu seni šauliai. Adelė Vilniaus miesto savivaldybės šaulių kp. Moterų vadovė. Abu aktyviai prisidėjo prie “Simo Kudirkos” kp. New Yorke įsteigimo. Adelė buvo kp. sekretorė ir “Simo Kudirkos” kp. vėliavos

mecenatai. Abu gražiabalsiai, lietuviškos dainos mėgėjai. Jiems nuo kuopos įkurdinimo dovaną įteikė Marija Zubrickienė ir Feliksas Blauzdys.

Jonas Poderis buvo apdovanotas LŠST Šaulių Žvaigždės medaliu. Medalį prisegė LŠST Garbės Teismo pirm. Marijonas Šnapštys, asistuojamas kp. izdinininko Petro Bliudžiaus.

Miela, kad kp. padidėjo dviem priityrusiais, darbščiais šauliais.

Oficialioji dalis baigta Lietuvos himnu, kurį giedojo visi — seni, jauni, Amerikoje gimę ir iš Lietuvos atvykę.

Sekė bendros vaišės, pokalbiai ir pasižmonėjimas.

Prieš vaišes dar buvo perskaityti LŠST CV pirm. Vinco Tamošiūno ir “Simo Kudirkos” kp. sveikinimai. Žodžiu pasveikino DLOC pirm. Antanas Sukauskas. Jis kanklių orkestrėlio vadovei Danutei Petronienei įteikė dovanų dainų ir arijų plokštelę. Gaila, kad tiek darbo ir širdies tą popietę organizuojant įdėjęs kp. pirm. Vincas Tamošiūnas tuo metu, jau pairusią sveikatą, taisė Floridoj ir negalėjo pasidžiaugti savo darbo vaisiais. sk.

ĮSPŪDINGAI PAMINĖTA KAZIO IR JADVYGOS KARUŽŲ 35-RIŲ METŲ VEDYBINĖ SUKAKTIS

VI. Mingėla

Los Angeles “Daumanto” šaulių kp. pirm. Kazys Karuža su žmona Jadvyga atšventė savo 35-rių metų santuokos sukaktį. Jų santuoka buvo perpinta laimės žiedų vainikais. Bet jie kuklūs žmonės, gal savo tarpe ir prisiminė tą džiugią sukaktį, tačiau apie tai sužinoję jų vaikai tuo nepasitenkino ir surengė tikrai šaunų pagerbimą. Į puotą vaikai sukviėtė virš šimto artimiausių Karužams: giminių, draugų, žurnalistų, šaulių ir šiaip gerų bičiulių.

Tą puotą suruošė dukra Giedrė ir žentas Romas Venckai ir sūnus dr. Šarūnas Karuža. Jie susikvietė pas save, t.y. į Giedrės ir Romo Venckų puošnią rezidenciją. Į puotą atsilankė taip pat šv. Kazimiero parapijos klebonas prel. J. Kučingis ir vyskupas Luisi. Buvo išklaudyta gražių, prasmingų sveikinimų. Gražiais, iš širdies plaukiančiais žodžiais, sukaktvininkus pasveikino prel. J. Kučingis ir palinkėjo Dievo palaimos, ge-

ros sveikatos ir laimingo tolimesnio gyvenimo. Sveikinimus palydėjo Ilgiausių Metų daina.

Svečių tarpe buvo ir visi plačios Vencų šeimos nariai: dr. Ronaldas ir Dana Giedraičiai, Alg. ir Eglė Giedraičiai.

LŠST CV Spaudos ir Informacijos vadovas negalėjo anksčiau pasveikinti, nes apie šią sukaktį sužinojo iš "Lietuviai Amerikos Vakaruose" 1974 m. vasario mėn. nr. 2—3, kuriame tilpo trumpas pagerbtuvių puotos aprašymas.

Man malonu pasveikinti Kazį ir Jadvygą Karužus, atšventusius 35-rių metų vedybinio gyvenimo sukaktį ir palinkėti Kaziumi ir ateity taip gražiai vadovauti "Daumanto" kuopai ir dirbti Šaulių Sąjungos labui. Abiems linkiu — būkite sveiki ir laimingi dar ilgus, ilgus metus.

ATVIRAS LAIŠKAS LŠST PIRMININKUI

Gerbiamas Pirmininke, dėkoju už padėtinimą garsinti šaulių vardą spaudoje. Tas be abejo, tinka ne tik vienai-am, bet ir visai šaulių šeimai išsivijoj. Jūs pasistengėte paraginti parašyti, dar te-

bebūdamas ligonis, nežiūrėdamas, kad Jūsų sveikata dar tebebuvo pavojuje. Daugelis mūsų tuo atveju galvotų tik apie save, bet ne Jūs. Tai rodo Jūsų didelį įsipareigojimą Šaulių Sąjungai ir patriotiškumą.

Jūsų laiškas oficialiame LŠST lape su ažuolo lapų vainiku apsuptu šaulių ženklu — tapo man lyg medaliu už visai netikėtai ir nesąmoningai atliktą šaulių labai pasitarnavimą.

Negaliu rašyti kaip džiaugiausi ir kitiems parodyti, o perskaičius šaulių susirinkime, paslėpiau jį prie kitų brangių dokumentų. Man, galima sakyti, esant naujai šaulei (tėvynėje buvau, bet viską pamiršau, per tuos tris dešėčius metų) ir turint labai ribotą informacinę bagažą šaulių reikalais, turiu prisipažinti, kad gerai pavyko pirmasis bandymas toj sirty, jei net CV atkreipė dėmesį. Ir aš sakau: ačiū, ačiū, Jums, kaip kad man rašėte. Dabar esu paskatinta tolimesniems užsimojimams.

Jaučiu, kad man trūksta žinių, reikia daugiau informacijos, žinių iš šaulių gyvenimo ir veiklos, jų istorijos.

Dabar, kai rašysiu, turėsiu pasiieškoti

šauliškos ar šiaip patriotiškos literatūros, turėsiu įdėti daugiau darbo ir pastangų, kad neapvilčiau ne tik skaitytojų, bet, svarbiausia, Sąjungos pirmininko, kuris, gal būt, daugiau tikisi iš manęs, nei mano išmintis siekia.

Jūs rašėte, kad Šaulių Sąjunga labai išaugo. Džiugu girdėti. Matomai JAV įsijungė naujų žmonių. Pas mus tuo pasigirti negalim, nepajėgėm naujų pritraukti, o ir senesniųjų dalis išlakstė. Jei organizacija apsiriboja vienu ar dviem susirinkimais per metus — ar įmanoma veiklą praplėsti? Ne paslaptis, kad senieji šauliai jau ir amžium pagyvenę, daugiausia tik todėl moka nario mokestį, kad juos su vėliava ir šauliškom apeigom palaidotų. Jaunųjų nepavyko pritraukti iki a.a. VI. Rušas keletą patraukė, pažadėdamas gyveninę veiklą. Taigi, mes nesame persikrovę darbu, kaip Jūs tenai Amerikoje, kitaip sakant, jo visai nėra.

Gal būtų naudinga, jei Jūs iš Detroito atsiųstumėt mums informacijos, veiklos planą, kurio rėmuose mes torontiška galėtume veikti. Gal yra koks (nukelta į virš. 3 psl.)

1974 m. kovo 17 d. Šv. Petro parapijos salėje suruoštos Kultūrinės popietės metu naujiems iš "Simo Kudirkos" kp., New Yorke, persikėlusiesiems šauliams, Jonui ir Adelei Poderiams, kp. dovaną įteikia, iš k. į d., š. Kazys Blauzdys, š. Marija Zubrickienė, Adelė Poderienė, Jonas Poderis ir kp. vicepirmininkas ir kapelionas kun. Viktoras Kriščiūnevičius. Nuotrauka foto korespondento š. Kazimiero Sragausko

ŠVENTO JONO KUMELYS

VINCAS OŠIŪNAS
(Pradžia sausio Karyje)

Černeguzovas prie Degučių pašto stoties pabudo. Sartis į poilsio vietą dar paskubino savo risčią. Šėmukas jau buvo pavargęs. Pramerkęs akis, žiūrėdamas į arklius ilgai, ilgai jas trynė. Kai jau įsitikino, arklius pasuko plento kraštan. Pravėręs dilžono langelį ir klausia:

- Cipke, sakyk, kaip čia dabar atsitiko?
- Ką, ką, apie ką čia dabar kalbi, Černeguzov?
- Pažiūrėk į arklius! . . .

— Aš miegojau ir miegojau. Matai, praeitą naktį atsisveikinau su savo Srolčiku. Mano gerasis išbučiavo, kaip pumpurėlius pritvinkusius karštas mano lūpas. Jis man pasakė, kad mano akys, tai vosilkai rugių lauke. Mano krūtelės esą kaip griežteliai, iškilę derlingame geros šeimnininės darže. O, Srolčikas daug ir gražių žodelių pasakė. Aš buvau begalo laiminga. Aš atsidėkojau. Iššukavau jo barzdą, padalinau į dvi dalis ir man atrodė, kad jis labai daug panašumo turi į mūsų Car-Batiušką Aleksiejų. Kai aš meilavau, prašiau, kad jis nežiūrėtų į Šmulkienę su savo cukrinėm akim. Tai, va, po tokių malonumų ir gerumų, sakyk, Černeguzov, ar aš galėjau kur dairytis? Aš miegojau ir miegojau, kam gi man matyt kas nereikalinga?

— Sore, gal tu ciekavesnė? Matai pašonėje sarčio šėmą asilėną? Sakyk, kurioje vietoje apvogė?

— Oh, ne, ne! . . . Aš nieko nemačiau, bet buvau užmerkus akis, snaudžiau, skęsdama nepaprasto malonumo sukūryje. Aš rimta moteris ir savo vaizduotėje klaidžiojau, kaip Ežerėnuose sutiks mane mano išsvajotas Jankeliukas. Nu, ir kaip kįtaip? Jis apkabina mane ir spaudžia, glaudžia prie savęs. Jis išbučiuoja abi mano juodas, kaip nadelgulis akis, glosto mano šilkinis plaukus. Jis norėtų pradėt kalbėt, jis šaltas vyras ir jį pradeda purtyt drebulis. Černeguzov, aš noriu jį gelbėt, padėt, ir aš tirštoj Jankeliuko barzdoje suieškau karštas, kaip žarijas Jankeliuko lūpas . . . Oh, oh, oh! . . . Pagalvok, toki svajonėse paskendus, ar aš begalėjau atmerkti

akis? Ar tau, Černeguzov, kartais taip nebūna?, kai porą savaičių nematai savo žmonos? Iš visos širdies, aš nieko nemačiau . . .

Černeguzovas suraukė kaktą, čiupo sau už barzdos, nerviškai patampė, dirstelėjo į kišenių, ar tebėra slaptieji dokumentai, įtraukė giliau oro, pauptė galvą ir atsikriokštavęs nusispiovė . . .

— Tokioj biauorioj padėty išklaustyt žydžių meilės romanus, tai jau per daug!

Galop pats sau pasistato klausimą:

— Pelningas paštininko darbas, kurį tuojau galiu prarasti, ar arklys?

Černeguzovą į šias pareigas rekomendavo kaip blaivų, teisingą didžiosios Rusijos sūnų grafas Zdraicovas. Černeguzovo krūtinės viduriniame kišeniuje įdėti slapti, su penkiais antspaudais vokai liečiantieji Lietuvą ir lietuvius. Ginkluotas geriausiu revolveriu, kurį jis gali panaudoti pagal reikalą, norą ir nuotaiką.

Visa gerai apsvarstęs, pagrasinęs žydėms tylėti, rado geriausią išeitį. Iš Degučių pašto įstaiogos, pasiguodęs dėl įvykusios nelaimės pašto viršininkui Zveriovui, padavė savo žmonai tokio turinio telegramą:

— Mamaša, juodukas, persiėdęs paplėkusių avių, krito, Galminių kaimo vyrai mano akyse užkasė. Į porą, už penkis rublius, kol grįšiu į namus, nusipirkau arkliauką. — Ankudin.

Igniukiečiams besiruošiant į Vajasiškio šv. Jono atlaidus, Orcikas išėjęs į kaimo ulytėlę, rankos mosikavimu, pradėjo kviesti pas save pasirodžiusius žmones.

— Niu, kaip čia dabar? . . . Mano gerieji žmonės, pagelbėkit išsiaiškint? Vežimas mana, pavalkas mana, visas tavoras čielas, niekas nepakliudyta, alia šitaks kumelys . . . Ne, ne, ne! . . . Ir kur gi tas štukorius, katras žydeliui takį gražų juokų padarė?

Vyrai, moterys ir vaikai vaikščiojo, glostė ir džiaugė, kad į Orciko vežimo jienas įsoko taip gražus arklys.

— Tavadar, Untan, jūs mana geras moterys ir vaikai pasakykit, kur gi mana šėmukas? Štukas, štukam, a važiuot raikia . . .

— Matai, Orcik, šiųnakt turėjam šv. Jono stebuklingą naktį, — visokių stebuklų atsitinka. Saulė betekėdama ir to pasigražina visokiom spalvom. Čia jokių štukų niekas nepadarė, — aiškino Ošiūnas.

— Tai kaip čia dabar? . . . Už ką gi man jūsų tas švintas Janukas stabuklus padaryt. Ar gi aš vortas?

— Teisingai, vertai užsipelnijai, Orcik. Tau dovana — švento Jono kumelys, — šaukė visi.

— Nesikamuok, Orcik... Tava šėmuką, pjaunia, šv. Jonas atidavė turčiui, o tau va, kaip un delna, už gerus tava darbus, teisingumą, geram žmogui tokioj dienoj. A da gi ir dykų degutinį bačkelį šventajam laužui parvežei. Tai, va, šv. Jonas ne kiaula — už gera geru ir atsimakėja, aiškino Deveikienė.

— Nepavogei, Orcik, nebijok, važinėk laimingas, — šaukė moterys ir vaikai.

— Niu, žinoma, aš jam nepavogiau ir un savas vežimas nepakinkiau... Oi, oi, oi!... Šitakis kumelys, tiktai Salaka prabaščiui važinėti. Juodas, baltu bumu, un trys kojas baltas iki kulnų. Un dunčią ineis miežia grūdas, vadinasi, anas jau 8-rių metų. Visas pasisteipis, šeriai blizga, labai linksmas, ausim tik karpa, akim darboja un visus... Tai ku gi aš galiu pasakyti: dėkavojū aš tau, Januk, neužmiršai sava krauja, biedna žydėlia. Aš, Januk, parušiaju un sava galvas armuką ir tu, Januk, nemislyk pakliudyt su sava švintu undeniu. Aš esmu izraelitas ir, kaip taksai, noriu pabaigt ir sava gyvenimą. Jeigu tu, Januk, kitai pasimlytum, tai tada pasiimk sava gražus kumelys atgal ir atiduok man šėmuką. Dėkui jum, vyrai, moteras ir vaikai, kad man pasakėt gerą žodį...

Orcikas, kaip ir visada, atsisėdo šone vežimo nuleistom kojom ir lengvute paštininko ristele išvažiavo. Vajasiškio bažnytkaimyje Orcikas dar galvojo kai ką parduot, bet nerado vietos, o čia “Švento Jono Kumelys”... Su šėmuku būtų prisiglaudęs... Taip pasisukeliojo, pastebino žmones su savo brangiu arkliu ir išvažiavo į namus.

— — —

Knygvežys Zizas prie šventoriaus, kamputyje, ropinėjo ir ant patiestos marškos dėstė: ražončiukus, armonikytes, skardinius gaidelius, klernetėlius ir įvairius blizgučius. Apačioje marškos jau namuose paruošti pundeliai draudžiamų maldaknygių, elementorių, knygių ir laikraščių: Taruliui, Bivainiui, Miškiniui, Tilvyčiui ir kitiems. Knygvežio Zizo dalia buvo labai sunki. Visiškas bežadis, be kojų aukščiau kelių, šliaužiojo su pagalba rankų. Savo vežime turėjo dvigubą dugną, taigi, nors žandarai dažnai sulaikydavo, bet iškratę nieko nerasdavo, o susikalbėt negalėjo. Zizas galėjo skaityt ir rašyt, bet nuo žandarų tai slėpdavo. Lietuvos vyriausybė, vėliau, Zizui paskyrė pensiją.

Salako miestelyje, prie rezniko priemenės durų, iš lauko buvo susirinkęs būrelis moterų ir

laukė Abraomo parvažiuojant su “košer” teliuku. Reznikas užimtas su paukščių pjovimu. Jo juodas geležinio korto žiponas permirkęs gyvulių ir paukščių krauju. Papjauna paukščio pakaklę ir pusgyvį numeta ant aslos. Kai besidaužydamas atsiduria prie rezniko kojų, nuspiria.

Abraomas su baltu kaip sniegas arkliu prišėdė prie rezniko. Pastvėręs iš užpakalio vežimo “teliuką” imetė reznikui prie slenksčio ir pats įsėdęs į vežimą nuskubėjo į namus. Reznikas atskiru peiliu perpjovė maišo raištį ir dar ėmėsi atydžiai peržiūrinėti išaštrintus peilius. Šuo pajuto atlaisvintą maišą, pamiršo savo senystę, visus pergyvenimus maiše per nakt ir kelyje, sukaupe visas jėgas, stipriau įtempė nusilpusias akis, įtraukė oro ir staigiu šuoliu, lyg kulka, nėrė iš maišo. Lėkdamas pro duris, vos nepargriovė poros žydžių.

— Laikykit, pagaukit, teliokas ištrūko, vykit, meskit pagalius ir akmenis!... — Šaukė beveik vienu balsu laukusios košer teliuko mėsos žydės.

Žalmargis šuo per daržus, tvoras nėrė vis tolyn ir tolyn ir galop dingo iš gaudančiųjų. Žydės lingavo galvomis, kaltino viena kitą, kad nestvėrė už ausų, kai smuko pro sijonus. Reznikas, besikasydamas savo peisus, lakstė tai prie vieno ar kito namo kampo, o “teliukas”, kaip ugnyje dingo. Reznikas čiuлдыdamas pirštus ir graudendamas, kad už paleistą dėl jo kaltės turės gana aukštą kainą sumokėti Abraomui, vis dar gilino savo sielvartą:

— Šitaks teliokas, tai jautis, taks greitumas, a grynumas... Nuveja per tvoras, kai danskoj kazokas ir papūsk dabar jam į užpakalį... Pasigaus kas ir turės šviežios mėsos. Nebėr “košer”, nebėr Karlyčias veselijai paskuigalioka, kiek nepriimnastės, kiek bėdos... Visa šuva nu-nešė un uodegas...

Šuneliui jokio kompasos nereikėjo. Jis kelią gerai žinojo į namus. O juk ne vieną kartą, kai dar buvo jaunas, su geroju šeimininku buvo atsekęs į Salaką, kada anas važiuodavo į turgų. Keliais nebėgo, bijojo pikty žmonių. Narstė per laukus, raistus ir miškus. Troškuliui numarint ilgu liežuvium, kaip lyže, užlakdavo keletą gurkšnių vandens ir vis artyn namų. Baigiant kelionę šunies nuotaika keitėsi. Nepakėlė savyje gėdos, nerado sau atleidimo ir atsakymo. Sąžiningai tarnavus tiek metų, net barzdotiems arklia-vagiams žiponus nuo nugarų nutraukus, štai, dabar, tiesiai iš būdos, užsimiegojusį ir maišan. Tetrūko tik rezniko šmaikštaus peilio patraukimo ir dar ko gero, kaip “košer” galėjo ant karštos petelnės atsidurti...

Kauliniai, beieškodami šunies vardu Margis, iškrėtė visus pašalius ir už trobų krūmus... Nekilo mintis Kauliniams atsikratyti jau 15-kos metų, visai pasenusiu ir sargo pareigoms netinkančiu Margiu. Per šalčius, darganas budėjo ir išsaugojo stoniose arklius, klėtyse rūbus ir grūdus. "Tegul jau", sako, "Margis užbaigia savo senystę su priderama ir užsitarnauta gyvuliui meile".

Pamatė jį, kaip per sodą, nuleista galva ir uodega, iškišęs liežuvį, nedrąsiai slinko namų link. Visa šeima pamačiusi vienu balsu ėmė šaukt:

— Margi, Margi, ir kur gi tu buvai dingęs, vargšas mūsų šunelis!...

Šuo atsigavo, pasidarė lengviau, išgyvenimai ėmė atslūgti, pasijuto dar neužmirštas, o gal dar ir reikalingas. Labiau praregėjo akys, atrodė, kad ir sunykusi klausia atsigavo. Vizgindamas uodega, pribėgo ir ėmė visiems laižyti rankas, šliaužiojo ant pilvo tai prie vieno, tai prie kito šeimos nario, unktė... Norėjo daug ką pasakyti, patyrė didelių išgyvenimų, bet kaip gi visa išreikšti? Šeimninaki, už draskymosi prie trobų, Margį dažnai apibardavo, kad vaikus iš miego pažadina, o čia Margis apie trobas pikta darius vejojo...

Kai visi džiaugėsi ir glostė prapuolusįjį, šeimninakė paruošė geresnio maisto dubenėlį. Nors alkanas, nepuolė prie indo. Šuneliui tuo metu

didžiausias penas, tai gerųjų šeimninukų paguoda, paglostymas, užuojauta, ir jam atrodė, supratimas jo bausių išgyvenimų...

— — —

Dovanos visada yra malonios, kai jos apčiuopiamos ir gaunamos iš tiesioginių rankų, bet gal dar brangesnės gautos paslaptingu, nežinomu keliu. Orcikas su "švento Jono kumeliu" padarė kelis išvažiavimus į kaimus, bet kiekvienas iš jų buvo nesėkmingas: tai puodus sudaužė, ar tai išmetė deguto stinę, kai Juodukas įpratęs pašto ristele ir per duobėtą kelią nesustojo. Šėmukas pasitenkindavo šieno glėbelių, juodukui reikėjo avių, kai jų negavo, žvilgą plaukai ėmė šiaušti. Geras, brangus arklis, tik ne Orcikui. Orcikas su žmona, išvilgę skudurus aliejuje, blizgino juoduką, nusprendė parduoti. Kai jau baigė pagražinimą, paėjusi toliau, pasidžiaugė vyrui:

— Žiūrėk, koks gražumas, tvaska kaip dziekano veršys.

Utenos turguje mažutis, liesas, pušine barzda, ilgu, degute įmirksiu žiponu, prie žvalaus didelio arklio, kito tokio turguje nebuvo, sukeliojosi Orcikas. Černeguzovas, pamatęs savo "kriusįjį", sustojo...

— Tai kaip, žyde, parduodi šitą arklį?

— Niu, taip, kaip ne, kam aš čia stovėtum, jeigu anam neparduoči...

(Bus daugiau)

(Atv. laiškas — iš 149 psl.)

stebūklingas žodis, kuris pažadintų mūsų miegančią organizaciją?

Stoka bendros kalbos tarp mūsų abiejų kuopų, lyg koks kirminas gali pagrauzti šaknis visos organizacijos. Kol nevelu, gal Jūs galite ten Detroite surasti kokį auksaburnį iš šaulių tarpo ir atsiųsti pas mus, kad jo uginga kalba sudegintų mūsų nesantaikos tinklą, kuriame esame įstrigę.

Gal pati vadovybė šį klausimą galėtų geriausiai išspręsti. Bet Jūsų pirmasis skambutis gerokai išgąsdino, tai nenorėsit toli keliauti.

Gaila, kad Jūsų sveikata sušlubavo, bet gal tai tik iš Aukščiausio perspėjimas, kuriuo norima priminti, kad žmogus turi tik sielą nemirtingą, o širdis neapdrausta, greit sušlubuoja.

Tai gi dėkoju Tamstai už pagyrimą ir paskatinimą rašyti, bet prašau pranešti ir tada, kai rašinys bus vertas papeikimo.

Su pagarba,

šaulė Gunda Adomaitienė

Toronto, Kanada

JOS PASKUTINIS LAIŠKAS

JANINA NARŪNĖ

1973 m. gruodžio 14 d. tyliai užgeso žinoma visuomenės veikėja, advokatė Birutė Grigaitytė-Novickienė. Virš 20 metų išsirgusi, prirakinta prie kėdės ar lovos, iškentėjo kančias, bet dvasiniai nepalūžo. Jos stipri valia, didelė meilė Lietuvai ir jos dinamiškas aktyvumas visuomeniniame gyvenime (net ir čia išseivijoje) stiprino jos dvasią ir skaidrino jos sunkų kelią...

Atsimenu mielą Birutėlę dar labai jauną, dailią mergaitę, atvykusią į Vilnių 1918 m., kaip ji juokaudama sakė, "laimės ieškoti". Jos tėvai su kitais vaikais dar buvo pasilikę Rusijoje, kur tėvas Grigaliūnas-Grigaitis ėjo atsakingas pareigas Rusijos geležinkelų žinyboje. Tad savo vyriausiajai dukteriai Birutei jis pavedė globoti ir vežtis į Lietuvą pačią ajuniasiją — Baniutę.

Mažame kambarėlyje, už Žaliojo tilto, sutikau kaip smilga plonytę mergytę, dviem šviesiom kaselėm, švelnią

Baniutę Grigaitytę. Birutė jau buvo duondirbė. Ji labai greitai gavo darbo Lietuvos Tarybos raštinėj. Gabi, greitos orientacijos nauja valdininkė, žinanti paskutines to meto politinio gyvenimo naujienas Birutė, tartum magnetas, traukė jaunimą. Ten, už Žaliojo tilto, kad ir labai kuklioje jos rezidencijoje, mes susirinkdavome beveik kas vakarą. Ten Birutė susitiko savo būsimąjo gyvenimo palydovą — Antaną Novickį, tada šviesų idealistą, savanorį, švitintį drąsai ir pasiaukojimu.

Vėliau, Lietuvos vyriausybei persikėlus į Kauną, Birutė tebedirbo įstaigoj, lygiagrečiai dalyvaudama visuomeninėje veikloje, bei lankydamą universitetą. Vos 19 metų ji tapo viena pirmųjų šaulių ir energingai ragino kitas mergaites įstoti į sesių-šaulių eiles, nes tada jau organizavosi šaulių moeturų skyrius Emilijos Putvinskienės vadovaujamas.

Vytauto Didžiojo universitetą ji pabaigė kaip pirmoji lietuvė - juristė. Be to, dar specializavosi Prancūzijoje ir vėliau ilgą laiką dirbo kaip juriskonsultė Liet. Koop. Banke. Šalia kasdieninių

darbų Birutė buvo nepaprastai rūpestinga motina, gražiau užauginus dukterį Živilę ir sūnų Sigitą.

Tačiau, ligos prispausta, ji tapo invalide ir savo gyvenimą įprasmino kultūrine-visuomenine veikla. Telefonas ir susirašinėjimas liko jos vieninteliai pagalbininkai, kurie neleido nutraukti ryšių su draugais, pažįstamais, su lietuviškąja visuomene ir visu pasauliu. Visuo Birutė domėjosi, skaitė labai daug laikraščių, žurnalų, naujausių knygų ir taip pat rašė. Jos iniciatyva, ir iš per eilę metų jos surinktos medžiagos, iš-eivijoje buvo išleista anglų kalba knyga "The Lithuanian Woman", kurių mielos talkininkės suredagavo ir Liet. Mot. Klubų Federacija išleido.

Dar taip neseniai gavau jos kalėdinę kortelę. Brangios man buvo tos kreivos, didelės raidės, jos deformuotais pirštais išrašytos. Kiek džiaugsmo man suteikė jos laiškas, kuris, nežinojau, jau buvo paskutinis. Jos lakoniški trumpi sakiniai ir prierasas: "Tavo gėlytė ant Antanėlio kapo dabar tikrai nuvyto..." Kas galėjo manyti, kad tokios pat gėlytės greit bus dedamos prie jos pačios karsto...

Jos paskutinį laišką gavau gruodžio 14 d. — tą pačią dieną, kada a.a. Birutė mirė New Yorke.

Negaliu pasiekti Tavo užsnigto kapo šiandieną, mano brangioji Birutėle! Tiktai šiais žodžiais ir šviesiausiais atsiminimais Tave minėsiu.

Išsėkis ramybėsje šalia savo Antanėlio!

A.A. SAVANORIS - KŪRĖJAS IGNAS PAUKŠTELIS

P. Petrušaitis

1974 m. vasario 10 d. Racine, Wis., mirė savanoris - kūrėjas Ignas Paukštelis. Buvo gimęs 1900 m. kovo 31 d., Tiltonių km., Linkuvos valsč., Šaulių aps. vidutinio ūkininko šeimoje. Anksti neteko tėvo Valentino, kuris tarnaudamas caro gvardijoje Petrapielyje, apsikrėtė džiava ir mirė. Motina Ieva (Petrušaitytė) liko su trim mažais vaikais: Ona, Juozu ir Ignu. Ona išvažiavo į Ameriką; Juozas, dabar žinomas rašytojas, mokėsi, o Ignas liko ūkyje. Prasidėjus kovoms dėl Lietuvos nepriklausomybės, stojo į Joniškėlio partizanų mirties batalioną. Joms pasibaigus, įsijungė į jaunimo grupę, kuri organizavo tuo metu buvusius labai populiarius scenos vaidinimus apylinkėje. Su mokytoju Stuku suorganizavo Tiltonių šaulių būrį, buvo būrio ilgamečiu pirmininku. Kaip šaulys dalyvavo Klaipėdos sukilime.

1923 m. rugpiūčio 2 d. susituokė su mokytoja Stase Gudaite. Praėjusios vasa-

A. A. Ignas Paukštelis

ros pabaigoje juodu dar kartu atšventė 50-ties metų vedybinio gyvenimo sukaktį. Jau vedęs, baigė Joniškėlio Žemės Ūkio mokyklą.

Jo vargai, kaip ir daugelio lietuvių patriotų, prasidėjo su rusų okupacija. Turėjo slapstyti, kad nebūtų likviduotas ar ištremtas. Dalyvavo 1941 m. sukilime. Stebūnkingu būdu išliko gyvas, kai partizanų maža grupė susidūrė su stipriai ginkluotu raudonarmiečių daliniu. Du partizanai žuvo, du buvo sužeisti, tik Ignas išliko nepalietas ir atsišaudė, kol atvykęs vokiečių dalinis nusivijo rusus.

1944 m. artėjant frontui, Paukšteliai su sūnumis Vytautu ir Juozu, pasitraukė į Žemaitiją, o iš ten keliavo vis tolyn į vakarus. Karo pabaigos sulaukė Tiuringijoje, iš kur turėjo skubėti į Bavariją, kad vėl nepatektų rusams.

Paukšteliai, pergyvenę stovyklinius vargus, 1949 m. atvyko į Racine, Wis., kur gyveno sesuo Ona su vyru Juozu Plūku. Čia įsikūrė ir išleido vaikus į mokslą. Vytautas, ekonomistas, dirba banke Kenosha, Wis., Juozas, chemijos daktaras, profesoriauja Kansaso universitete. Abu vedę, augina šeimas.

Ignas aktyviai dalyvavo lietuviškoje veikloje. Buvo Vasario 16-sios gimnazijos rėmėjų būrelio vadovas, LF tūkstantininkas, veikė šaulių ir tėvynainių eilėse. Išrinktas "DLK Kęstučio" šaulių kuopos garbės šauliu. Apdovanotas Savanorių - Kūrėjų, Vytauto Didžiojo, Lietuvos Nepriklausomybės Dešimtmečio ir LŠST medaliais bei LŠST Šaulių Žvaigždės ordinu.

Laidotuvių koplyčioj šauliai ėjo garbės sargybą. Atsisveikinimo žodžius tarė: L. Pliūra — LB apylinkės, dr. Adolfas Palaitis — Vasario 16-sios gimnazijos rė-

mėjų, Br. Juška — LF ir P. Petrušaitis — "DLK Kęstučio" š. kp. vardu. Atsisveikinimo metu velionies žmona Stasė padėjo ant vyro krūtinės žiupsnį Lietuvos žemės ir Baltijos jūros gintaro trupinių, pildydama Igno pageidavimą.

Vasario 14 d., po gedulingų pamaldų šv. Kazimiero bažnyčioje, Racine, Wis., velionio palaikai buvo palydėti į šv. Jurgio kapinę, Kenosha, Wis., nuo kurių taip plačiai matosi Mičigano ežeras, priemenas Baltijos jūrą.

Po kun. J. Kuprio, MIC, maldų, kapinėse nuskambėjo Lietuvos himno žodžiai, paskutinis atsisveikinimas su Tavimi, ištikimas lietuvi, Ignai!

Tebuna lengva Tau ši svetinga žemė, kuri priglaudė Tavo pavargusį kūną ir tebūnie Aukščiausiasis gailestingas Tavo sielai!

MIRĖ ŠAULYS V. BANYS

Velionio kūnas buvo pašarvotas Eudėkio koplyčioje.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė surengė atsisveikinimą, kurį pravedė P. Tampkus. "Gen. Daukanto" j.š. kuopos vardu atsisveikino V. Galeckas, "Klaipėdos" j.š. — J. Dekeris ir "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės — A. Budreckas.

1974 m. kovo 25 d., anksti rytą, Vytautas Banys nuvežęs žmoną į darbą ir parvažiavęs namo, buvo rastas negyvas. Jis mirė staigiai ir netikėtai. Velionis buvo vos 53 metų amžiaus. Buvo gimęs Lietuvoje, Kauno apskr. Litudna jo mirties žinia apgaubė ne tik jo šeimą, bet taip pat ir "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinę, kuriai jis priklausė.

Jis, kaip ir daugelis mūsų tremtinių, apleido su širdgėla, karu liepsnų apgaubtą ir rusų komunistų teriojamą Lietuvą, ir atsidūrė Vakaruose.

Lietuvoje jis priklausė Šaulių S-gai. Būdamas Amerikoje jis irgi nepamiršo tų idealų — tėvynės meilės, todėl ir čia priklausė Lietuvos Šaulių S-gai Tremtyje.

Velionis turėjo visus gero šaulio privalumus, buvo pareigingas, paklusnus, darbštus, tolerantas ir su visais gerai sugyveno. Jis nepraleisdavo šaulių rengiamų sueigų, nes gerai suprato, kad tik bendromis jėgomis, pastangomis ir drausme, galima tą, ko siekiama, įgyvendinti. Taigi, jo asmenybė pasiliks šaulių tarpe ilgai nepamiršta.

Velionis sielojosi dėl tėvynės nelaimės ir tikėjosi sulaukti jos laisvės. Jo asmeny netekome tauraus lietuvių ir gero šaulio.

Rinktinės vadovybė už taiklų šaudymą buvo paskyrusi jį šaudymo sekcijos vadovu, bet, deja, neilgai jam teko tas pareigas eiti.

A. Budreckas, "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės vardu pareiškė gilią užuojautą skausmo prisilėgčiams: našlei žmogui, dukrai, sūnui, giminėms ir artimiesiems.

Po atsiveikinimo su velioniu, sekanti rytą įvyko pamaldos Šv. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijos bažnyčioje. Po pamaldų jo palaikai buvo nuvežti į Šv. Kazimiero lietuvių kapines ir palaidoti.

Koplyčioje, bažnyčioje ir kapinėse, garbės sargybą ėjo ir karstanešiais buvo šauliai. Visas religines apeigas atliko kun. J. Plankis.

Nuo karsto nuimtą Trispalvę šaulių rinktinės pirm. V. Išganaitis pagarbiai atidavė velionio žmonai.

Prieš paliekant kapą buvo sugiedotas Lietuvos himnas.

Laidotuvės buvo atliktos su šauliškomis tradicinėmis, religinėmis apeigomis.

Algirdas Budreckas

Matas Klimas, 81 m. amž., mirė Argentinoje, Rosario mieste, vasario 22 d. Jis buvo dalyvis lietuvių karių pirmojo suvažiavimo Petrapilyje, 1917 m. Jo 80 metų sukaktis buvo aprašyta 1972 m. Karyje, Nr. 10.

ŠAULI ALGI PLESKEVIČIŲ PALAIDOJUS

Pr. Enskaitis

— Vadinuosi Petras Pleskevičius, — prisitastė senesnio amžiaus, bet dar žvalus žmogelis.

— noriu išleisti savo atsiminimus, — toliau aiškino reikalą senukas.

Ir taip susipažinau su nemaža Pleskevičių šeima, ypač suartėjau dirbdamas prie jo atsiminimų, kuriuos mudu pavadinova "Mes nešėm laisvę".

Iš atsiminimų sužinojau Petrą buvus savanoriu-kūrėju, dalyvavusį dviejuose frontuose prieš bolševikus (1919 ir 1943 m.). Buvo kelis kartus sužeistas, nustojęs sveikatos. Kaip invalidas nepriklausomybės laikais dirbo Karo Muziejuje ir dalyvaudavo apeigose prie Nežinomojo Kareivio kapo. Vyčio Kryžiaus kavaliierius. Organizavo savo gimtinėje — Meškučių kaime šaulių kuopą ir joje kurį laiką dirbo.

Tuo metu kai su juo susipažinau, jis gyveno pas savo sūnų Algį. Duktė Marytė Misevičienė gyveno tabako ūkyje netoli Londono, Ont.

A.A. A. Pleskevičius

Algis Pleskevičius buvo malonus žmogus. Gimęs 1924 m. Dar labai jaunas būdamas, tik 12 metų, įstojo į Alytaus ulonų pulką auklėtiniu, todėl karišką gyvenimą pažino iš mažens ir jį mėgo ir dirbo šaulių sąjungoje visą laiką. Tremtyje priklausė "D.L.K. Algirdo" šaulių kuopai, Hamiltone. Jis domėjosi visuomeniniais reikalais, mėgo literatūrą. Buvo tikras šeimos tėvas. Prieš metus mirus jo žmonai Martai liko ir motina savo penkiems vaikams.

Ir štai, taip netikėtai atėjo liūdna žinia: "Mirė Algis Pleskevičius".

— Kodėl mirtis nepaėmė manęs, — aimanavo tėvas Petras Pleskevičius, — bet sūnų Algį, kuris taip reikalingas vaikams, dabar jie tikri našlaičiai... jis dar galėjo daug padaryti ir tėvynei Lietuvai, o aš niekam nereikalingas, savo jau atlikau...

Ilsėkis, broli Algį, šioje svetimoje, tačiau svetingoje Port Credit Lietuvių kapų žemelėje, greta savo mamytės ir žmonos.

PATRIOTĖ JUOZĖ VAIČIŪNIENĖ AMŽINYB ĖN PALYD ĖJUS

Algirdas Budreckas

1974 m. kovo 3 d. buvo atsiveikinta su amžinos atminties Juoze Vaičiūniene. Atsiveikinimas įvyko Petkaus Marquette koplyčioje, Čikagoje. "Vytauto Didžiojo" šaulių Rinktinės vardu atsiveikinimo žodį tarė teis. Algirdas Budreckas.

"Nepanaikinamus pėdsakus įmynusi, paliko velionė Juozė Vaičiūniene. Jos straipsniai ir jos eilėraščiai liks mums ir ateinančioms kartoms testamentu — kaip reikia lietuvių išlaikyti, dėl jos dirbti, kovoti ir aukotis.

Velionė laikėsi savo principų ir turėjo tvirtą nusistatymą. Ji niekam nepataikavo. Tai buvo šakota asmenybė ir didi Lietuvo patriotė. Iševija netekusi lietuviybės žadintojos, rašytojos, poetės Juozės Vaičiūnienės, skaudžiai pergyvena, o taip pat šauliai.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės vadovybė ir jos nariai, vertindami velionės atliktus darbus lietuvių, o taip pat daug dirbusios ir rašiusios dėl pavergtos mūsų tautos, taria jai už tai nuoširdžią padėką ir reiškia šaulišką pagarbą.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės vardu, man tenka liūdna pareiga tarti Tau, paskutinį sudiev, bet Tavo kūryba liks amžinai gyva mūsų tarpe.

Ilsėkis toli nuo savo tėviškės laukų ir namų, apie kuriuos Tu nuolat savo straipsniuose ir eilėraščiuose rašei — juos mylėjai ir ilgėjai.

Reiškiu gilią užuojautą: sūnui Jonui, giminėms ir artimiesiems. Atsiveikindamas su poete, dedikuoju jai šias savo mintis:

*Mirusios poetės skelbtos idėjos,
Tai švyturys pavergtos tautos.
Jos nemirtingos, taip kaip ir žmonės
Ir aniai nepamirš jų niekadoms".*

SAVANORIUI-KŪRĖJUI IR KUOPOS GARBĖS ŠAULIUI IGNUI PAUKŠTELIUI

mirus, Jo žmonai Stasei ir sūnams — Vytautui ir dr. Juozui, bei jų šeimoms ir visiems kitiems artimiesiems, reiškiamo brolišką užuojautą.

"DLK Kęstučio" Šaulių Kuopa

— 1973 m. spalio 24 d., oficialiai sustabdžius žydų-arabų karą, amerikiečių spaudoje pasirodė palyginimas ir įvertinimas kai kurių ginklų. Ryškiai išskirtos arabų naudotos rusų gamybos „Sagger“ prieštankinės raketos padarė daug nuostolių žydų šarvuotam įgėm (šios raketos pagaminimas turėjo įtakos vak. vokiečių, anglų ir amerikiečių šarvuotų dalinių pertvarkymui ir ginklavimui. Amerikiečiai kai keičia naujo tanko konstrukciją, kuris turės pakeisti turimą M60). Britų Centurionai ir amerikiečių M60 su 105 mm patrankom, stabilizatoriais, taikymo kompiuteriais ir radaro įrengimais surasti taikinius, toli pralenkė rusų gamybos tankus. Amerikiečių TOW raketos, valdomos kompiuterių ir laidomos iš tankų turėjo pirmenybių prieš rusų gamybos vairuojamas laidais „Sagger“. Reikia pastebėti, kad laserio taikymo įrengimai šiame kare nepasirodė. Oro taikiniams naudotos amerikiečių raketos Sam 6, kurios veikė be klišių, dar nebuvo pakankame lygyje.

— Rusai padidino divizijos priešlėktuvinės apsaugos ginklavimą. Prie 12.7 mm priešlėktuvinų kulkosvaidžių, kurie įrengti 500 tankų ir 4000 tiekimo ir tarybų įvairiuose motorizuotuose vežimuose su radaro taikymo įrengimais, prieš turės 32 pabūklus 23 mm su radaro taikymo įrengimais, 17 dvivamzdžių pabūklų 57 mm su optiniais taikymo įrengimais, 48 vienvamzdes patrankas 57 mm 27 dvivamzdžius ir 24 vienvamzdžius 14.5 mm kulkosvaidžius.

— Rusų strateginę oro tarnybą sudaro 350,000 vyrų, kurie aptarnauja 1530 tarpkontinentinių raketų ir 600 vidutinio našumo raketų esančių Europoje, vakariniame pasienyje, ir Uralo kalnų srityje. 560 raketų sutalpinta 61 povandeniniame laive. Prie to tenka priskaityti 140 tolimo skridimo bombonešių (100 Bears Tu-95 ir 40 Bisons Mya-4), 700 vidu-

tinio tolio (500 Badgers Tu-16 ir 200 Blinders Tu-22).

— Vakarų Vokietijoje, dideliuose greitkeluose-autostradose, įrengiama pagelbinajai lėktuvų kilimo - nusileidimo takai, su lėktuvų skridimui parengimo ir ap rūpinimo aikštėmis, tiekmenų sandėliais ir ryšio priemonėmis. Į kilimo - nusileidimo takus inkorporuota greitkelių grindinys, užpilant grindiniu tarpkelius. Takų ilgis siekia 8000 pėdų (apie 2.5 km.) su reikalingais apšvietimo ir signalų įrengimais. Taikos metu, keliai bus naudojami susisiekimui nekludomai, išskyrus manevrų laiką. Pagelbinės aikštės ir įrengimai - maskuoti.

— Krupo fabrikai pagamino iš aliuminijaus neskestantį povandeninį laivą, 18 pėdų ilgio ir 6 pėdų pločio. Laivas turi dvigubas sienas, pripildytas specialios medžiagos, kuri ir palaikys laivą plūduriuoti, neleidžiant skęsti, jei ir būtų pramušta skylė laivo sienoje.

— Vakarų Vokietijoje pagaminta 880 svarų bomba, turinti 409, kumščio didumo, didelio sprogo galingumo už-

taisų mažas bombas, po 1.1 svoro kiekvieną, kurios sutalpinatos 19 vamzdžių ir išmetus iš lėktuvo didelę bombą, oro spaudimu, paskleidžiamos mažosios dideliam plote. Jos atsimušę į žemę detonuoja, arba, turinčios uždelsimo įrengimus, sprogsa po vienos valandos. Sprogimo uždelsimo laikas gali būti keičiamas.

— Nuo 1957 metų rusai gerina pėstininkų šarvuotį ASU 57, kurį šiuo metu priskyrė desantininkų daliniams, pritaikius parašiuotus, šarvuoties išmetimui iš lėktuvų. 3.5 tonos ASU57 ginkluotas 57 mm prieštankiniu pabūklų, greitošauda 10 šūvių per minutę. Įgula — trys. Vikšro spaudimas į žemę — 5 svarai kvadratiniam coliui. ASU57 pirminė paskirtis yra kovai prieš tankus ir artilerijos lizdus. Greitis — 45 km val., veikimo tolis, be kuro papildymo — 250 km.

— Rusai pritaikė šautuvams laserio taikiklius su mažu ekranu, kuriame kovotojas gali matyti kliudymo išdavus. Laserio energijos šaltinis — baterija įrengta šautuvo buožėje. Šis taikiklis labai padidins taiklumą ir sutaupys daug šovinių.

— Kuter Desantowy, naujas 56 pėdų ilgio, 13 pėdų pločio pakrančių apsaugos laivas, skiriamas desantininkų daliniams. Greitis 14 mazgų. Talpina 25 kovotojus pilnoje kaunyčių aprangoje. Laivai savo išvaizda nesiskiria nuo žvejų kuterių, todėl numatoma naudoti diversijos. Lenkų jūrų desantiniuose daliniuose dar yra 22 Poloncy laivai, kurie naudojami tankų ir transporto autovežiminių pervežimams. „Kuter Desantowy“ turi visus reikalingus radaro ir radio įrengimus.

Rusų pėst. šarvuotis ASU 57

ČIKAGOS RAMOVĖNŲ susirinkimas

Kovo mėn. 17 d., sekmadienį, Jauni-
mo Centre, įvyko antras šių metų "Ra-
movėvės" Čikagos skyriaus anrių susirin-
kimas. Perskaičius Tėvynės Prisiminimų
susirinkusiems prisistatė naujoji 1974-
tiesiems metams skyriaus valdyba: pir-
mininkas — Andrius Juškevičius, vicepir-
mininkas — Juozas Vilutis, kultūros rei-
kalams vadovas — Viktoras Diminskis,
kasininkas — Jonas Ltvinas ir sekre-
torius — Vincas Senda. Susirinkimą pra-
vesti buvo pakviestas Stasys Juras ir
sekretoriauti — Vladas Garbenis. Perei-
to susirinkimo protokolą perskaitė Kos-
ta Juškaitis. Aiškiai ir sklandžiai su-
rašytas protokolas davė buvusio susirin-
kimo eigos ir sprestų klausimų pilną
vaizdą. Čia norėčiau įterpti mažą pa-
stabelę: jau metai iš metų keli sky-
riaus nariai-ramovėnai valdybos pir-
mininko pakviesti, neatsakydami ir ne-
atsikalbinėdami, visada sutinka susirin-
kimams sekretoriauti ir protokolus ra-
šyti. Visų jų protokoliai būna aiškūs,
sklandūs, smulkmeniškai ir vaizdūs, retai
reikalingi kuo papildyti ar patikslinti.
Tokie išsamūs protokoliai ir susirinkimuo-
se nedalyvavusiems aiškiai parodo kas
ir kaip būna svarstoma, sprendžiama, ap-
tariama ir nutariama, o kartu tai lieka
ir veiklos dokumentinė medžiaga sky-
riaus archyve. Šiais "metraštininkais" ar
"kronikininkais", jei būtų leista juos taip
pavadinti, reikėtų užskaityti kolegas Alb.
Repšį, Vl. Garbenį, Kostą Juškaitį, Joną
Graudinską ir gal dar vieną.

Darbotvarkės eigoje pirm. And. Ju-
skevičius susirinkimui patiekė 1974-ties
metams valdybos sudarytą veiklos planą.
Pradžioje bendromis mintimis nušvietęs
veiklos uždavinius, pirmininkas pabėžė,
kad bus siekiama: praplėsti skyriaus veik-
lą buvusių karių tarpe, suaktyvinant ją
kultūriniai ir visuomeniniai; išlaikyti ir
ugdyti tautinį ir valstybinį atsparumą,
tradicijas bei papročius; palaikyti glau-
džius ir nuosirdžius ryšius su kitomis
organizacijomis dedant visų pastangas
ir trūšą Lietuvos laisvės ir nepriklau-
somybės atgavimui; rinkti Laisvės kovų
medžiagą ir dokumentus; siekti vienybės
ir susiklausymo; remti lietuviybės išlaiky-
mą ir visur ir visada išlaikyti garbingą
ir kilnų Lietuvos kario vardą.

Toliau pirmininkas smulkiai nurodė
kaip ir kada visas tai bus atlikta kvies-
damas visus ramovėnus šioje veikloje
aktyviai dalyvauti ir skyriaus valdybai
jos užsimojimus padėti įgyvendinti. Su-
sirinkimas patikėjo, kad patiektais planas
neliks tušti žodžiai, pagal išgales bus
įvykdytas ir metų gale bus gauti viso

to konkretūs rezultatai. Planas priimtas
be papildymų ir pataisų gausiai susi-
rinkusiems paplojus.

Klausimuose ir sumanymuose, dalinai,
(nes dar negautas Centro V-bos bendra-
raštis), buvo apkalbėtas už poros mė-
nesių ruošiamas Sąjungos skyrių atstovų
suvažiavimas. Taip pat buvo iškeltas kla-
simas dėl susirinkimų vietos ir laiko pa-
keitimo, tačiau, atrodo, daugumos pagei-
davimu pasilieka prie senosios jau
įsigyvenusios tvarkos. Susirinkimas buvo
sklandus ir darbingas. Dalyvavo daugiau
kaip trečdalis visų skyriaus narių.

jonas kun-lis

"Miršta tik žmonės", Andriaus Norimo
savanorių-partizanų temomis romanas iš-
siųstas rinkti "Vilties" spaustuvei, Cle-
velande. Romaną leidžia Liet. Veteranų
S-gos Ramovė Los Angeles skyrius (4422
Oakwood Ave., Los Angeles, CA 90004).
Laukiama knygos pasirodant rinkoje 1975
metais. Iš anksto užsiprenumeruojant jos
kaina \$5. Garbės prenumeratoriai-rėmė-
jai (ne mažiau \$10) bus įrašyti knygon.
Mecenatais laikomi aukoję šimtinę ar
daugiau. Prenumeratas ar aukas siūsti
nurodomu adresu. Šiuo žygiu Knygai
Lėšų Telkimo Komisija savo darbą at-
liko, tačiau ir toliau padės verbuoti au-
kotojus. Visuomenė kviečiama knygos
leidimą paremti.

Dail. Marija Žymantienė-Biržiskaitė
sukūrė lino raižinį A. Norimo romano
"Miršta tik žmonės" viršeliui turinio
temomis ir liaudies motyvais.

Nauja Valdyba. Liet. Veteranų Sąjun-
gos Ramovė Los Angeles skyrius vi-
suotiname susirinkime kovo 10 d. išsi-
rinko naują valdybą, kuri pasiskirstė pa-
reigomis taip: pirmininkas — Andrius
Mironas, sekretorius — Kazys Motušis,
iždininkas — Jonas Venckus. Revizijos
komisijon išrinkti: Antanas Pinkus, Jonas
Steikūnas ir Juozas Spirauskas.

Juozas Truškauskas, amerikiečių rašy-
tojų klubo "Trojan" pirmininkas, prane-
ša, jog šios plačios organizacijos pada-
rytas nutarimas, turėti savo atstovą prie
Jungtinių Tautų, dabar netrukus bus įvyk-
dytas. J. Truškauskas klubo vardu yra
išsiuntęs pasaulio valdovams, presiden-
tams bei politikams daug pareiškimų
su protestais dėl Lietuvos pavergimo
ir su reikalavimais atstatyti jos laisvę.

VIS TIK TAIP NETINKA

Laiko bėgyje, daug kartų teko lanky-
tis Lietuvos kariuomenės minėjimuose
Kanadoje, Anglijoje, USA, ir teko pa-
stebėti rengėjų nesugaidymą labai
svarbiame reikale. Kas liečia programą,
scenos-salės dekoraciją, čia jau antraei-
lis reikalas.

Mes gan dažnokai vis kartojame: iš
praeties tavo sūnūs, te stiprybę semia,
ir tuo pačiu įsivaizduojame garsią Lie-
tuvos praeitį, karalių-kunigaikščių gady-
nę. Bet labai dažnai pamirštam prisim-
inti, o gal net kartais kai kur sąmo-
ningai praleidžiame, visai netolimą, bet
stebuklingai garsią Lietuvos praeitį ir tą
praeitį sukūrusius žmones, t.y., mūsų
buvusius prezidentus, Nepriklausomybės
kovų Liet. kariuomenės vadus ir už Lie-
tuvos laisvę kritusius karius.

Minint Lietuvos kariuomenės sukaktu-
ves, vieni rengėjai pašikabina tik Lietu-
vos Vytį, kiti prideda dar Vytauto Didž.
paveikslą, o jei rengėjai yra šauliai, tai
prie Vyties dar prideda ir V. Pūtvio
paveikslą. Atrodo, kad tai stoka reiki-
amos iniciatyvos iš atitinkamų centrų, o
paliekama visiška laisvė rengimo inicia-
toriams, kurie, kartais, esti net nepa-
jėgūs susigaudyti svarbesniuose reikalu-
se.

Palyginti, visai nedidelė saujelė lietu-
vių patriotų, veikdama labai sunkiose są-
lygose, pajėgė prikelti lietuvių tautą
laisvam apsisprendimui ir tik laisvę at-
gavus, trys iš jų veikėjų tapo Lietu-
vos prezidentais.

Kaip ir kitose valstybėse, Lietuvos
prezidentai buvo vyr. karinių jėgų vir-
šininkai ir jų paveikslai, rengiant Lietu-
vos kariuomenės minėjimus, turėtų ka-
bėti visuomet pirmoje vietoje ir visur.

Nepriklausomybės kovų metu, turėjo-
me net kelis kariuomenės vadus, kurie
vadovavo kovoms labai sunkiose sąly-
gose, ir jie yra užsitarnavę mūsų ati-
tinkamą pagarbą. Nors tai dar nėra taip
tolima praetis, bet ji yra be galo mums
reikšminga. Mes nuolat privalome ją
atitinkamai atžymėti ir kiekviena proga
parodyti ją mūsų jaunajai kartai.

Gi, buvę Lietuvos prezidentai, buvo
skirtingų politinių pažiūrų, ir tas visai
natūralu. Bet jie buvo dideli Lietuvos
patriotai ir mums nederu juos ignoruo-
ti, o tik nulenkti galvas jų pagarbai.

Dar viena sugestija, o gal ir visai
nebereikalinga.

Lietuvos kariuomenėje turėjome įvai-
rios paskirties karinių dalinių. Taip pat
turėjome įv. karinių uniformų, įv. laips-
nių ženklų, ordinų, bei medalių.

Įdomu, ar tą viską galima būtų kur
nors rasti šiuo laiku? O jei ne, tai
gal būtų kokia galimybė, kad ir ne
viską, surinkti iš dar esamų gyvų karių,
iš kokių nors knygų, bei žurnalų ir su-
daryti vien tik iš nuotraukų žurnalo
Karys - albumas numerį.

Jei ne kiekvienam, tai bent buvusiams
kariams būtų labai gražus prisiminimas.
O gal kartais ir ateityje būtų kam nors
naudinga medžiaga? Gi finansiniai, šį

Dail. Jonas Rūtenis, prie savo kūrinių. Jo darbų sėkminga paroda įvyko kovo 23-24 d.d., Kultūros Židinyje, Brooklyne. Liudo Tamošaičio nuotr.

reikalą, greičiausiai, paremtų Ramovės skyriai ir Kario prenumeratoriai.

Buvęs Kareivis

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

K. LEKNICKAS

Skaitant laikraščius randi vieną ir tą patį klausimą, kas dabar darosi? Į šį klausimą daug kas atsakė nurodydami ir jo atsiradimo priežastis. Jo niekas iš piršto neišlaužė, bet privertė klausiti mūsų dabartinis tarpusavis nesugyvenimas. Kad būtų aiškiau, reikia grįžti keliolika metų atgal ir pamatysime nuo kada toki klausimai atsirado.

Kai mus karo audra išbloškė iš tėvynės ir buvome priversti trauktis nuo artėjančio priešo į Vakarus, daug ką palikome Lietuvoje, bet nepalikome partinių principų, ambicijų ir asmeniškojo Aš.

Tėvynėje gražiai išbujojęs partinis medelis ir pasipuošęs įvairiais partiniais žiedais, traukiantis į Vakarus, pradėjo vysti. Per penkeris metus gyvenant pabėgėlių stovyklose visai suvyto tik liko vos tegyvos šaknys. Nutrukę nuo gimtinės kamieno, susirūpinome apie savo ir tėvynės likimą, išnyko ambicijos. Tokia neaiški tėvynės ir mūsų padėtis mus visus stipriau surišo tėvynės meilės ryšiais, išnyko partiniai skirtumai, lyg jų visai nebūtų.

Pradėjus stovyklų gyvenimą turėjome vilties, kad už metų, kitų Vakarų valstybių galiūnai įsakys rusams apleisti Pabaltijo valstybes ir vėl mūsų gimtinė bus laisva, tuomet visi grįšime.

Bėgo laikas, o vakariečiai jokio sprendimo nepadarė, palikę okupantui mūsų tautą naikinti.

Tie penki metai stovyklose nebuvo praleisti tuščiai. Buvo įsteigtos mokyklos, skautų būriai, šokių ansambliai, leidžiami laikraščiai, ne-

buvo pamiršta ir politinė veikla. Tie penki metai buvo sugyvenimo metai. Nebuvo jokių partinių ginčų dėl pirmaujančių vietų, buvo dingusios ambicijos, tik buvo viena lietuviška bendruomenė, kuri neblogai sugyveno.

Pirmaisiais metais dažnai mus lankydavo raudonieji vanagai. Mes juos pamatę neišsibėgiodavom, bet puldavom ir jie nešdavos iš stovyklos, palikdami nemaža plunksnų. Tuomet buvo stipri tėvynės meilė ir patriotizmas. Jokia okupanto propaganda ir skelbiama amnestija mūsų nesuviliojo, pasilikome ištikimi savo pažadams, tik tada grįšime į savo tėvynę Lietuvą, kai okupantas ją apleis.

Po penkių metų mūsų ateitis paaiškėjo. Pranešė, kad stovyklos uždaromos turime pasirinkti vieną iš dviejų, ar pasilikti Vokietijoje, ar emigruoti. Toks pasiūlymas mus nedžiugino, bet dar daugiau prislėgė, nes vieton grįžti į tėvynę, turime nuo jos

tolyn važiuoti, bet ne mūsų valia. Didesnis skaičius pasirinkome šiaurės Ameriką. Vieni atvykome pas gimines, kitus paėmė šio krašto šeiminkai įvairiems darbams ir vėl mus išbarstė.

Susiradome darbus, susipažinome su senaisiais lietuviais ir jų organizacijomis, daugumas jų buvo parapajinės šalpos, mažiau ar daugiau, kultūrinės, bet ne politinės. Į minimas organizacijas pradėjome įsijungti ir mes, naujai atvykę, nors senieji jau buvo senstelėję ir pavargę, bet savo postų naujiems nariams neužleido. Naujieji nariai nenorėdami ardyti jų organizacijų santvarkos ir nesibrovė į vadovaujančias vietas. Pradėjome kurti bendruomenes, įvairias organizacijas ir klubus, išrinkome valdybas ir pradėjome darbą. Naujųjų ateivių sukurtų organizacijų tikslas buvo suburti visus lietuvius, gyvenančius laisvame pasaulyje ir bendrom įėgom sudaryti naują frontą prieš mūsų krašto okupantą.

Pradžioje visos organizacijos veikė sklandžiai ir solidariai talkindamos viena kitai, nes visų bendras tikslas buvo kovoti visomis priemonėmis prieš Lietuvos okupantą. Laikui bėgant, tačiau, atsirado nuomonių skirtumų, atgijo partiniai jausmai, susidarė toje pačioje organizacijoje būreiliai, pagal senąją alfabetą, ir kas toliau?

Toliau, kaip matome, toks pasiskirstymas privėdė prie visokių nesusipratimų ir ginčų. Pradėjome varžytis dėl vadovaujančių vietų, reikšti savo "sumanumą", kitus niekinti, kritikuoti, plus, dar prisidėjo pavydas: kodėl jis turi vadovauti o ne aš? Tas "Aš" pridirbo daug nemalonių ir privėdė prie dabartinio chaoso ir žodžiais ižeidinėjimų vieni kitų.

Netik, kad ginčijamasi už uždaru durų, bet pradėjome kelti ginčus viešai, spaudoje, net garbės teismuose.

Kada pasiginčijama tarpusavyje, tai nėra taip jau blogai, bet kada apie naminius ginčus skelbiama spaudoje, tai jau labai blogai, tuomet sužino apie mūsų nesugyvenimą tie, kurie neturi žinoti.

Šiandieną, kai pavartai mūsų laikraščių puslapius, randi tą patį klausimą: kas dabar darosi? Mano supratimu, kiekvienas organizacijos ar

bendruomenės narys turi būti kovotojas už savo krašto laisvę ir dirbti, kad ta organizacija egzistuoūtų, bet ne tam, kad juodintų tuos asmenis, kurie dieba nesigailėdami, nei laiko, nei sveikatos, ar savo cento.

Pagaliau, ar svarbu, kaip kas save vadina, ar bendruomenininku, tautininku, kovotoju, ar frontininku? Svarbu, kad yra lietuvis, patriotas ir kiek sąlygos leidžia, prisideda prie bendros kovos už tėvynės laisvės atgavimą, nenukrypdamas nuo bendrų uždavinių.

Pasirodo, kad to neužtenka, kaip partijų ar grupių vardai sako. Jei jis nepriklauso mūsų partijai, ar mūsų organizacijai, tai jis ne mūsų žmogus, iš jo menkas patriotas ir menkas kovotojas.

O, kuo toks lietuvis patriotas yra laikomas, kuris nepriklausė ir nepriklauso jokiai partijai, bet kovojo su ginklu rankose už Lietuvos laisvę ir dabar yra įsijungęs į kovotojų gretas už lietuviybę? Ar toks laikomas savu, ar ne?

Mano supratimu, reikia mesti į šoną visas rietenas, ambicijas, nustokime kitus dažę įvairiomis spalvomis. Jeigu nenustosime tai darę, atsirad didesni plyšiai mūsų pozicijose, per kuriuos priešas lengvai praeis į mūsų užnugarį, tuomet bus sunku padarytą klaidą atitaisyti.

Kad tas neįvyktų, mano supratimu, reikia, vieną gražią dieną, visų partijų ir organizacijų vadams susirinkti, atsinešti savo išmintingus sumanymus ir planus, sudaryti vien geriausią planą ir visų grupių štabą ir bendrom įėgom sudaryti stiprų frontą prieš okupantą.

Tai ar nelaikas gryžti į 1918-1919 metų solidarumą ir sugyvenimą ir į vieną partiją lietuvių bendruomenę?

Pabaigai noriu pacituoti iš a.a. savanorio Juozo Bertulio prisiminimų, kuris kalbėjo taip: "1918-19 metais karys savo drąsa, solidarumu, be skirtumo visi, siekėme tik vieno tikslo — kovoti ir iškovoti Tėvynei Lietuvai laisvę ir teisę tvarkytis patiems, o nevergauti svetimiems. Tas ir įvyko. Bet, vėliau, ta stiprioji valia ir susiklausymas, vienybė pradėjo silpnėti, atsirado ambicijos, asmeniškasis aš ir parsidėjo tarpusavio kovos ir pamiršome, kad turime tą 1918-19 metų

vienybę išlaikyti ir dabar, išieivijoje..."

A.A. KPT. A. LEPECHA

Aleksandras Lepecha gimė Raseiniuose 1890 m. 1911 m. jis baigė Karo mokyklą ir tarnavo 3 dragūnų pulke, kurio viena dalis stovėjo Kaune, kita — Raseiniuose. 1914-1917 m. kovojo Austro-Vengrijos ir Vokietijos frontuose. Buvo kelis kartus sužeistas. Po bolševikinio perversmo įsijungė į Baltąją armiją ir joje išbuvo 1918-20 m. 1921 m. grįžo į nepriklausomą Lietuvą, buvo priimtas į kariuomenę ir kapitono laipsniu tarnavo I gusarų pulke. Kaip senas ir patyręs karininkas, daug dirbo pulke, perteikdamas karo mokslo žinias jauniems karininkams.

Mūsų kariuomenės vadovybė jo pasižventimą, sąžiningumą ir darbštumą aukštai vertino.

1930 m., dėl nesveikatos, išėjo į pensiją. Ūkio bankas paskyrė jį Raseinių skyriaus vedėju. Ten jis dirbo iki 1944 m. Į JAV atvyko 1955 m., apsigyveno New Jersey ir dirbo viename elektronikos fabrike iki 1970 m. Susirgęs, išsikėlė į Falls Church, Va. Po ilgos ir skausmingos ligos mirė 1974 kovo 1 d. Paliko našlę Musa Lepecha, gim. von Schwede, dukrą Laną Nichols ir vieną vaikaitį.

J. G.

ATSAKYMAS PULK. A. BUTKŪNUI

"Kary" Nr. 9, 1973 m., Jūs rašote, kad p. J. Tapulionis rašydamas Klaipėdos krašto atvadavimo "istorijas", keliais atvejais, būk žeminęs kpt. E. Noreiką, o save aukštines.

Viską atidžiai perskaitęs, niekur neradau, kad bent kokioj vietoj iš Jūsų minimų būtų užuomina kpt. E. Noreiką žeminti, o save aukštinti.

Jūsų mintis tuo atžvilgiu, manyčiau, yra klaidinga.

P. J. Tapulionis dėstė savo mintis taip, kad būtų pilnas vaizdas ką jis tuo metu pergyveno.

J. Dubickas
Nottingham, England

PADĖKA

A.A. Stasė Ruškytė Vaitkienė (Vaitkevičienė),

gimusi 1918 rugsėjo 17, Sasnavos miest., Marijampolės apskr. Mirė 1974 sausio 25 d. Stratford, Conn.

Iškeliavus žmonai, motinai, močiutei, seseriai amžinybėn, sakome ačiū visiems, kurie lankė ją asmeniškai ar laiškais jos sunkios ir ilgios ligos metu.

Dėkojame visiems už užprašytas Mišias, už aukas Lietuvių Fondui ir Kultūros Zidiniui, įamžinant jos vardą. Ačiū už gėles ir pareikštą užuojautą asmeniškai, spaudoje ir laiškais.

Dėkingi esame Waterburio Šv. Juozapo parapijos klebonui kun. Jurgiui Vilčiauskui, kun. J. Ruokiui ir kun. Balčiūnui už atnašautas Mišias.

Nuoširdi padėka muzikui Jurgiui Petkaičiui už palydėjimą vargonais, poniai Irenai Petkaitienei ir ponui J. Brazauskui už giesmes bažnyčioje.

Dėkojame dr. P. Vileišiui, poniai Campienei ir ponui V. Nenortui už atsisveikinimo kalbas kapuose, L. Bendruomenės Moterų Klubui ir vardu.

Dėkingi esame Waterburio Moterų Klubui už paruoštus po laidotuvių pusryčius. Ačiū laidotuvių direktoriui Stokes už sąžiningą patarnavimą.

Nuliūdę: vyras Edmundas, duktė Ginta su šeima, sūnus Vytautas su šeima, brolis ir seserys

A.A.

JUOZUI Satkui

mirus, jo šeimos nariams Lietuvoje, bei Vakaruose gyvenantiems broliams ir jų šeimoms užuojautą reiškia,

J.L.J. Vyšniauskai

A.A. VINCEI Povilavičienei

mirus, jos vyrui Vincui, dukrai Audronei, bei kitiems artimiesiems užuojautą reiškia,

J. L. J. Vyšniauskai

MIELAM RAMOVĖNUI

A.A. Juozui Satkui

mirus, žmonai Zosei, dukroms Laimai, Danutei su šeimomis, sesutei Anei ir broliui Vladiui su šeimomis Lietuvoje, broliams: Antanui, Mykolui, Vincui su šeimomis, giminėms bei artimiesiems reiškiamame gilią užuojautą ir kartu liūdime

Niagaros Pus. Ramovėnai

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Dr. Povilas Rėklaitis, DIE STADTANSCHICHTEN ALT-LITAUENS in der Graphik des 16 bis 19 Jahrhunderts (Senovinės Lietuvos miestų vaizdai 16-19 šimtmečių grafikoje) 60 psl. su 36 senų raizinių paveikslais ir šimto šaltinių sąrašu. Kaina 19,80 DM. Leidėjas: Nordostdeutsches Kulturwerk — 314 Lueneburg, Henderstr. 1—11. Tai didelės vertės meno ir kultūros istorijos studija, tyrinėjanti Vilniaus, Kauno, Gardino, Trakų ir kitų miestų vaizdavimo raidą paveikluose.

PLIENO SPARNAI, aviacinis metraštis, dalis 4, 1973 m., psl. 153-220. Redaguoja V. Peseckas ir E. Jasiūnas. Leidžia Amerikos Lietuvių Aero Klubas. Administruoja Br. Gustaitienė, 6602 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Paskiro numerio kaina 2 dol.

Šioje metraščio dalyje yra patalpinti sekantys straipsniai: J. Narbutas — "Pirmoji Civilinių Laktūnų Grupė", J. Pyragius — "Taryba Pirmoje Oro Eskadrilėje", "Kpt. K. Rimo Prisiminimai", S. Mockūnas — "Iš Karo Laktūno Prisiminimų", K. Markus — "Lietuvos Karo Aviacijos Mokyklos Ginklų Rūšių Karininkų Kursai", S. Sula — "Neprikl. Lietuvos Laktūno (Kpt. J. Nausėdos) Prisiminimai", S. Baipšys — "Sparnai Pašalo", S. Čekanauskas — "Mačiau Paskutines Lietuvos Aero Klubu Dienas", V. Mačiulaitis — "Aviacijos Dienos Nepriklausomoje Lietuvoje, A. Ruzgas — "Oro Skautų Vadų Mokykla Zarasuose", E. Jasiūnas — "Lietuvių Aviacinė Veikla Išeivijoje" (tęsinys), V. Peseckas — "Oreivybės Užomazga Lietuvoje", "Mūsų Mirusieji" skyriuje paminėti: gen. št. av. plk. J. Rapšys, ats. av. Maj. J. Carolis, S. Šerkšnas, plk. R.A. Gussen, A. Miklinevičius, lt. G. Eidukaitis, pkt. J. Česonis, kpt. T. Niaura, lt. P.T. Neniškis ir T. Kuklys.

Metraštis gražiai išleistas, gausiai iliustruotas, spausdintas ofsetu M. Morkūno spaustuvėje Čikagoje. Gausybė veteranų prisiminimų rodo, kad redakcija stengianti užfiksuoti Lietuvos aviacijos istoriją, jos įdomią ir turiningą praeitį.

Čikagoje metraštis gaunamas: "Plieno Sparnų" administracijoje, Naujienose, Drauge, Marginiuose, Paramoje ir Vaznelio prekyboje. Kitur — pas liet. spaudos platintojus. Dar galima gauti ir 1972 m. išleistą 2-3

MUMS RAŠO

Siųsdamas metinį mokesį ir auką KARIUI paremti, skaitytojas Jonas Abraitis iš Čikagos rašo:

„...štai tas narsus ir drąsus KARYS, visada jaunas, niekada nesenstantis ir nepavargstęs, su pasitikėjimu ir viltimi žvelgiantis į ateitį, savo „krūtine“ pasipuošęs garbingais ir užpelnytais darbais, vis dar žengia pirmose gretose, visada ir visur yra pasiruošęs kovoti ir kovoja dėl savo brangios Tėvynės Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės.

Taigi, pagarba KARIUI ir garbė jo vadovams. Linkiu ryžto ir išvermės!”

AUKOJO KARIUI:

(Vasaris, 1974)

\$25.00:

Dziubinskas Vl., Gloucester, Mass.
Petkevičius Alk., N. Washington, PA

\$11.00:

Numgaudas V., Chicago, Ill.

\$10.50:

Mariūnas Al., Vokietija

\$10.00:

LŠST Vl. Pūtvio Š. Kp., Toronto, Can.

\$9.00:

Mikoliūnas A., Cleveland, Ohio

\$8.00:

Agurkis Jz., Omaha, Nebr.

\$7.00:

Motuzas St., Vokietija
Venclauskas K., Los Angeles, Cal.

\$6.00:

Andriukonis V., Arlington, Mass.
Česekas L., Toronto, Can.
Everlin S.L., Avenel, NJ
Grajauskas Br., Hamilton, Can.
Gruodis J., Monticello, NY
Janukėnas Tfl., Dorchester, Mass.
Janulis V., Cicero, Ill.
Kepalas Alg., Woodhaven, NY
Morkūnas K., Euclid, Ohio
Narbutas B., Los Angeles, Cal.
Opanavičius L., St. Paul, Can.
Pragulbickas Jz., Elizabeth, NJ
Rauba J., Grand Rapids, Mich.
Simanauskas P., Hartford, Ct.
Šepetys J., Detroit, Mich.
Stuehler R., Australija
Tiškevičius St., Chicago, Ill.

\$5.00:

Balanda Ged., Warren, Mich.
Beresnavičius Alk., Rochester, NY
Povilavičius Ig., Yonkers, NY
Tamošaitis F., Australija

\$4.50:

Vilinskas St., Windsor, Conn.

\$3.50:

Ramas J., Elizabeth, NJ

\$3.00:

Alonderis, J., St. Catharines, Can.
Andrašiūnas J., Los Angeles, Cal.
Baltušis L., Chicago, Ill.
Baniulis St., Cicero, Ill.
Barauskas M., Pomona, Cal.
Budėjus S., Chicago, Ill.
Cieminis A.A., Rochester, NY
Dūda R., Baltimore, MD.
Gečiauskas M., Manchester, Conn.
Gepneris J., Chicago, Ill.
Jurkūnas J., Chicago, Ill.
Kaklauskas Jz., Cleveland, Ohio
Keiba Vl., Rochester, NY
Kiaunė J., Jamaica, NY
Klimas A., Hamilton, Can.
Latviūnas St., Wolcott, Conn.
Mačėnas Jz., Chicago, Ill.
Mazilis St., Fishkill, NY
Narbutas J., Stanbridge, Can.
Noakas E., Ozone Park, NY
Raziūnas Br., Chicago, Ill.
Stelmokas J., Lansdowne, PA
Šaudzis LIUCIJA, Philadelphia, PA
Tallat-KLEP7A St., Baltimore, MD
Tarnauskas P., Paterson, NJ
Vasiliūnas L., Australija
Zabelskis G., Flushing, NY
Židžiūnas V., Worcester, Mass.

\$2.20:

Gudelis A., Australija

\$2.00:

Barvydas St., Detroit, Mich.
Garsys Vl., Worcester, Mass.
Griaudzė Alk., Avon, Mass.
Jasinskas J., Ocean City, NJ
Krinickas A., Maspeth, NY
Puškorius Pr., Cleveland, Ohio
Ramanauskas A., Manchester, Conn.
Sapetka K., Waterbury, Conn.
Skardis J., S.S. Marie, Can.
Vadišius K., Motreal, Can.

\$1.00:

Aidukas A., Paterson, NJ
Bajerčius Br., Boston, Mass.
Balčiūnas A., Placerville, Cal.
Bušauskas J., St. Catharines, Can.
Buškevičius Pr., Hartford, Conn.
Butkys Vc., Great Neck, NY
Chiras V.V., Hemet, Cal.

Dainys Vl., Boston, Mass.
Dambrauskas P., Hot Springs, Ark.
Gabrys P., Motreal, Can.
Girnius Br., Allen Park, Mich.
Grincius Ursula, Cleveland, Ohio
Grinius A., Detroit, Mich.
Jankauskas A., Hamilton, Can.
Jelionis Adf., Chicago, Ill.
Juškaitis J., Bervyn, Ill.
Karaša M., Baltimore, MD
Kazimier Ted, Chicago, Ill.
Keris V., Anglija
Kirstukas Jz., Baltimore, MD
Kizis M., Tecumseh, Can.
Kontirimas S., Irvington, NJ
Lambertas K., Pottstown, PA
Leparskas V., Garfield Hts., Ohio
Lesčinskas J., Vokietija
Liaukus A., Hamilton, Can.
Lungys Ben., Chicago, Ill.
Lungys St., Dearborn Hts., Mich.
Mateika Alb., St. Petersburg, Fla.
Matekūnas P., Richmond Hill, NY
Muraška Jz., Waterbury, Conn.
Pažemėnas K., Burlingame, Cal.
Rimkevičius Jz., Chicago, Ill.
Rinkevičius V., Detroit, Mich.
Simanas J., Toronto, Can.
Sirgėdas Kazė, Rishmond Hill, NY
Stankauskas V., Cleveland, Ohio
Stulgys J., Chicago, Ill.
Sčiuka Jz., New Britain, Conn.
Šlapelis J., Euclid, Ohio
Šnapštys M., Dearborn, Mich.
Šulcas L., Dearborn Hts, Mich.
Švilpa B., S.S. Marie, Can.
Tyla Pov., Foxboro, Mass.
Tutinas Kostas, Sudbury, Can.
Urbonas St., Dorchester, Mass.
Vaičius J., Kearny, NJ
Vaškūnas V., Brooklyn, NY
Venckus J., Los Angeles, Cal.
Vinclovas M., Cleveland, Ohio
Vitkus A., Harrison, NJ

Aukotojams nuoširdi KARIO padėka

NAUJAS "KARIO" ADRESAS

Prenumeratos mokestį ir korespondenciją siųsti šiuo NAUJU adresu:

341 HIGHLAND BLVD., BROOKLYN, N.Y. 11207

KARIO LEIDINIAI

H. Slenkivičius, **KRYŽIUOCIAI**. Trijų tomų istorinė novelė, iliustruota, viso 1116 psl. Vertė K. Jankūnas; dall. V. K. Jonyno spalvotas piešinys viršelyje ir aplanke. (I tomas išparduotas); II tomas \$3.50, atpiginta kaina \$1.00; III tomas \$3.50, atpiginta kaina \$1.00.

Vaclovas Biržiška, **PRAEITIES PABIROS**. Rinkinys straipsnių iš Lietuvos istorijos, iliustruota istoriniais paveikslais, kietais viršeliais, 352 psl. Kaina \$6.50. Atpiginta \$2.50.

O. Urbonas, **1410 METŲ KARAS IR ŽALGIRIO MŪŠIS**. Pirmas toks išsamus veikalas apie žymiausią mūšį Lietuvos istorijoje. Iliustruota, dviejų spalvų mūšio schemas, 110 psl., kaina \$3.00. Atpiginta \$1.50.

O. Urbonas, **DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE**. Studija apima karinius įvykius XVII a. gale ir XVIII a. prasidedant. Dėmesys kreipiamas į kovas Lietuvoje vykusias tarp lietuvių švedų pusėje ir tų, kurie ėjo išvien su lenkais ir rusais. Iliustruota, dviejų dalių, viso 259 psl. (I dalis išparduota); Vienos dalies kaina \$1.75. Atpiginta \$1.00.

Z. Raulinaitis, **DURBĖS MŪŠIS**. Aprašo 1260 m. įvykusią didžiąją žemaičių pergalę, kovas ir įvykius privedusius prie to mūšio ir pasekmes. Iliustruota, 96 psl., kaina \$1.25 (Išparduota).

Z. Raulinaitis, **AISCIAI KARINĖS ISTORIJOS SVIEŠOJE**. Baltų karinės istorijos pradžia. Įvykiai apima I a. ir prieškristininius amžius. Iliustruota, 64 psl., kaina \$1.25 (Išparduota).

Z. Raulinaitis, **HUNŲ ŽYGIS Į PRŪSUS**. Aprašo įvykusį V a. hunų žygį į Prūsų Gamalį pilį. 32 psl. Kaina \$1.00.

Plk. K. Škirpos studija: **5 D.L.K. KĖSTUCIO PULKO KOVOS TIES SEINAIŠ 1920 METAIS**, yra atspausdinta atskira knygutė, 124 psl. Autorius studiją peržiūrėjo, atitaisė netikslumus ir **KARYS** patiekia ją skaitytojams kaip dokumentą įamžinantį mūsų kovų dėl nepriklausomybės vieną iš sunkiausių laikotarpių. Kaina \$3.00.

Z. Raulinaitis, **GALINDAI PRIEŠ ROMA**. Įvykiai vyksta II-IV a., kai gotai viešpatavo Rytinėje Europoje ir Ermanrikas valdė nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų. Iliustruota, 80 psl., kaina \$1.50. Atpiginta \$1.00.

Z. Raulinaitis, **VAIDEVUTIS**. Nagrinėja, ar Valdevutis buvo istorinė, ar legendinė asmenybė. 64 psl. Kaina \$1.00.

J. Variakojis, **4 P. LK MINDAUGO PULKAS**. Pulko kovos Nepriklausomybės karo frontuose: bolševikų, bermontininkų, lenkų. Žygiai ir kovos pavaizduotos brėžiniais ir dalyvių nuotraukomis. Viso apie 50 iliustracijų, 120 psl. Kaina \$3.50. Atpiginta \$2.75.

P. Žilys, **SUOMIŲ - SOVIETŲ KARAS**. Karo išvakarėse, derybos, įtampa, laukimas... Pirmosios kovos. Kautynės šiaurėje, prie Ladogos ežero, Karelijos sąsmaukoje... Suomių narsi gynyba ir jų tipinga "motti" taktika. Sunkūs nuostoliai, lėta užsienių parama... Suomija priversta pasirašyti taiką... Prarasta teritorija, karo nuostoliai, evakuacija... Plk. Žilys sukūrė tikslų ir aiškų šiu žiaurių grumtynių vaizdą. Iliustruota, 176 psl. Kaina \$3.50. Atpiginta \$2.75.

Dr. J. Puzinas, **KELIAS Į LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATSTATYMĄ**. Pasinaudodamas įvairiuose šaltiniuose paskelbta medžiaga, prof. dr. Jonas Puzinas bendrais bruožais nušviečia tuos įvykius, kurie turėjo įtakos Lietuvos valstybės atstatymui. Dokumentinė medžiaga yra paskleista įvairiuose leidiniuose, daugeliu sunkiai, arba ir visai neprieinama. Todėl šis leidinys yra labai svarbus, nes čia yra sutelkti visi svarbesnieji dokumentai nuženklinantieji mūsų kelią į Vasario 16-los Aktą, 90 psl. su iliustracijomis. Kaina \$2.50. Atpiginta \$2.00.

Z. Raulinaitis, **FRIEŠ VIKINGŲ AUDRĄ**. Šie yra pagrindiniai studijos skyriai: Anglai saksai ir aisčių Pabaltijys; Baltų kraštai švedų žygiams prasidėjus; Danai pradeda puldinėti Baltijos kraštus; Starkadas; Bravalos mūšis; Ginklai (400-800 metais). 72 psl. Kaina \$2.00.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami **KARYJE** nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • **KARYS** išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Cekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.